

ATA
ARZUWYNY
AMALA
AŞYRÝAN
AGTYK

Aşgabat
Türkmen döwlet neşirýat gullugy
2009

T.Jürdekow

J 88 **Ata arzuwyny amala aşyrýan Agtyk.** — A.: Türkmen döwlet neşirýat gullugy, 2009.

Bary-ýogy birki ýylyň içinde ady äleme dolan, goja Zeminde giňden tanalýan hem-de hormatlanylýan Şahsyýete öwürülen milli Liderimiz Gurbanguly Berdimuhamedow Garaşsyz, baky Bitarap Türkmenistany Altyn asyryň ak ýolundan bedew bady bilen öňe alyp barýar.

Ata arzuwyny amala aşyrýan Agtygyň - belent mertebeli Prezidentimiziň Beýik Galkynyş zamanasynda il-ýurt bähbitli alyp baryan käbir işleri, gündelik gözlegleri eliňizdäki kitapda bellibir derejede öz beýanyny tapýar.

Bu neşir ýurdumyzyň Baş arhiw müdirliginiň we Türkmenistanyň Prezidentiniň Arhiw gaznasynyň maglumatlaryna, şeýle hem Türkmenistanyň halk ýazyjysy Täçmämmet Jürdekowyň beýleki taryhy çeşmelere esaslanyp ýazan makalalaryny özünde jemleýär.

Elbetde, munuň özi hormatly Prezidentimiziň terjimehaly bilen baglanyşykly ýazylan ilkinji synanyşyklaryň biridir. Onuň geljekde has giňden öwreniljekdigi we baýlaşdyryljakdygy bolsa jedelsiz hakykatdyr. Çünki Türkmeniň ykbalyny gerdene alan gerçek Ogul baradaky ýazgylar Watan, halk baradaky ýazgylardyr, oňa bolsa gutarma ýokdur. Sebabi olar bir bitewi jebislikdir, keramatdyr, keremdir.

**TÜRKMENISTANYŇ PREZIDENTI
GURBANGULY BERDIMUHAMEDOW**

Hormatly Prezidentimiziň atasy
Berdimuhamet Annaýew

Hormatly okyjy!

Belent mertebeli Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň adalatly aýdyşy ýaly, “Beýik Galkynyş eýýamynyň her ýyly, her aýy, her hepdesi, her güni ýeňişlere, üstünliklere beslenýär”.

Dogrudan hem, bedew bady bilen okgunly öňe barýan Diýarymyzda, durmuşyň ähli babatlarynda, şu günki ýetilen sepgitden ertirki ösüşler has ýokarydyr. Şonuň üçin hem siziň dykgatyňyza hödürlenýän makalalardaky maglumatlara, olaryň öz ýazylan döwri boýunça garalmalydyr.

* * *

Bu makalalar toplumyny ýazmak meýli mende, dogrymy aýtsam, “Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Mälikgulyýewiç Berdimuhamedow. Gysgaça terjimehal” atly kitaby okanymdan soň döredi. Ýöne akademik Ata Jykyýewiň “Yzgant-oguzkent” atly örän täsin hem gyzykly ylmy makalasy şol meýlimiň çaltlaşmagyna, wysal bolmagyna bellibir derejede itergi berdi.

Men söhbetimi kitaply meselä syrykdymakçy. Türkmenistanyň Milli medeniýet merkeziniň Milli kitaphanasynyň hazynasynda 5,5 milliondan hem gowrak dürli neşir önümleri saklanýar. Şol kitaplary bir hatara düzüp goýsaň, onda olaryň uzynlygy 40 kilometre çenli uzap gider. Indi, göz önüne getirip görüň, gürrüň diňe bir kitaphananyň hazynasy hakynda barýar. Şeýle kitaphanalaryň sany bolsa Ýer togalagynda juda kän.

Meniň bu deňeşdirmäni ulanýanlygymyň düýp sebäbi, dünýäde neşir önümleriniň sanynyň köpdügini, olaryň umman ýaly bir zatdygyny nygtamak isleýärim. Elbetde, çap edilýän kitaplaryň baryny okamak, hatda olar bilen ýüzleýje tanyşmak hem mümkin däl, dogrusy, ol hökman hem däl.

Ýöne bir zat welin hemmä aýan. Näçe köp okap bilseň okamaly, çünki adamyň başgazany aşgazan ýaly däl, onuň asla doýdum-doldumy ýok.

Men özüm-ä kitap bilen iş salyşýan hünärmen, galyberse-de, ýazyjy hökmünde belli-belli şahslar hakynda ýazylan kitaplara aýratyn sarpa goýýaryn, olary mümkinçiligim bolsa, gyzgyny bilen okamagy halaýaryn. Megerem, hut şonuň üçin bolsa gerek, hormatly Prezidentimiziň gyzgaça terjimehalyny uly höwes bilen gaýtalap-gaýtalap okadym.

Çuňňur hormatlanylýan Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow ykbalyň emri bilen, juda gysga wagtyň içinde dünýä derejesinde tanalýan hem-de hormatlanylýan uly Şahslaryň birine öwrüldi. Garaşsyz, baky Bitarap Diýarymyz galkynyşyň täze basgançagyna, ýagny Beýik Galkynyş eýýamyna gadam basdy, ýurdumyzda täze özgerişlikleriň döwri başlandy. Türkmenistanyň halkara derejesindäki abraýy has-da belende galdy. Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň käbir döwletleriň in ýokary ordeni bilen sylaglanmagy, onuň ähli adamzat bähbitlerine laýyk gelýän parahatçylyk söýüjilikli, progressiw syýasatyň awtory hökmünde ykrar edilmegi ýokarky aýdanlarymyzyň subutnamasy bolup durýar.

Hawa, hormatly Prezidentimiz baradaky her bir maglumat diňe meniň üçin däl, eýsem tutuş türkmen halky, dünýä jemgyýetçiligi üçin hem örän gymmatlydyr.

Enşalla, gürrüňi edilýän bu kitabyň, ýagny gysgaça terjimehalyň höwri artar, onuň geljekde gerimi has-da giňär. Sebäbi döwlet Baştutanymyzyň ykbaly Watanyň, halkyň ykbalydyr. Ol Garaşsyzlyga guwanmagy, Watany, halky söýmegi özüne bagt hasaplaýar. Ol öz halky, Watany bilen bir ten, bir jan bolup ýaşaýar, olary biri-birinden üzňe, aýra göz önüne getirmek asla mümkin däl. Diýmek, Prezidentiň terjimehaly Watanyň, halkyň terjimehalydyr.

Türkmen aga, adatça, kimdir biri hakynda düýpli gürrüň etjek bolsa, ol hökman onuň aňyrsy bilen gyzyklanýandyr. Sebäbi daragtyň köki onuň tutuş durkunyň daýanjy bolup durýar.

Şu nukdaýnazardan çemeleşip, hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň alyp barýan il-ýurt bähbitli käbir işleri dogrusynda “Ata arzuwyny amala aşyrýan Agtyk” atly makalalar toplumynyň üstünde işläp başladym. Olardan käbirini okyjylaryň dykgatyna ýetirmegi müwessa bildim.

Awtor

1. *Peder kesbi*

“Berdimuhamedowlaryň köki uzaklara ýaýrap gidýär. Türkmenistanyň hormatly Prezidentiniň atasy Berdimuhamet Annaýew 1904-nji ýylda Gökdepe raýonynyň Yzgant obasynda garyp daýhan maşgalasynda eneden bolýar” diýlip, gysgaça terjimehalda belleniýär. Yzgant! Akademik A.Jykyýewiň Yzgant baradaky makalasynyň name üçin maňa itergi berendigine indi düşünen bolsaňyz gerek. Alymyň ylmy derňewler esasynda gelen netijesine görä “Yzgant – munuň özi aslynda Oguzlaryň şäheri diýmegi aňladýar”.

Yzgandyň, ýagny Oguzlaryň şäheriniň has irki döwürleri barada, onuň geçmiş taryhy dogrusynda agyz dolduryp gürrüň edip biljek däl, ýöne...

Bu oba bilen baglanyşykly XIX asyryň ahylarynda we XX asyryň başlarynda ýaşap geçip, türkmeniň şöhratly taryhyna önjeýli goşant goşan käbir şahslar dogrusynda kelam-agyz aýdylsa kem bolmazdy.

Hawa, Kel bagşy ady bilen tanalýan Allaberdi Aýdogdy ogly 1850-nji ýylda Gökdepe etrabyň Yzgant obasynda daýhan maşgalasynda dünýä inipdir. Kel bagşy öz döwrüniň meşhur sazandalary bolan Gulgeldi ussa, Amangeldi Göni, Sary bagşy ýaly sazandalar bilen ýygy aragatnaşykda bolupdyr, olar bilen häli-şindi duşuşyp, ukybyny kämilleşdiripdir, ussatlygyny artdyrypdyr. Elbetde, şol döwürlerde biziň illerde saz ýazgylaryny etmäge mümkinçilik bolmansoň, onuň çalan sazalarynyň ýazgysy biziň döwrümize gelip ýetmändir. Ýöne onuň döreden “Hatýja”, “Jerenim”, “Suwa geledir”, “Kep-

*Prezidentiň atasy
B. Annaýew*

deri", "Ak eşekli", "Ýusup owgan" ýaly sazlary häli-häzirem bagşy-sazandalarymyzyň repertuaryndan düşmän gelýär. Bu döredilen sazlar onuň örän ýiti zehinli, ussat dutarçy bolanlygyndan habar berýär. Kel bagşy Mylly Täçmyradyň (1886—1960 ý.) ilkinji mugallymy bolupdyr. Mylly aga öz döwründe şu sözleri köp gaýtalan eken: "Kepderini" Kel bagşy çalanda hakyky kepderi bolýar, biz çalanymyzda gögerçin bolýar".

Hawa, 1923-nji ýylda aradan çykan Kel bagşynyň ady türkmen sazynyň şöhratly taryhyna ebedilik girdi.

Yzgant bilen baglanyşykly gürrüň edilende ýene-de bir adamynyň ady hakydaňda janlanýar. Ol 1889-njy ýylda şol obada doglan Seýitmyrat Öwezbaýewdir. Onuň ýörgünli ady Öwezbaý bolupdyr.

Öwezbaýyň öz galdyran ýazgysynda şeýle setirler bar: "Kakam pars hem arap dillerinde gowy gürlýärdi. Türkmeniň geçmişine hem edebiýatyna diýseň beletdi, onuň janköýeridi. Çatmamyz haçan görseň edebiýat üýşmeleňi ýalydyr.

... Ýekeje harp tanamaýan çaga halyma kakam maňa 200-den gowrak goşgyny ýat tutdurdy. Men olardan sansyz köp halk pähimini susup aldym".

Öwezbaýyň örän akyly adam bolandygyny Gaýgysyz Atabaýewiň sözleri bilen hem delillendirip bileris. Ol: "Adamlar, biler bolsaňyz, Öwezbaýyň agramy elli kilogramdan geçmez, onuň 49-sy bolsa akyldyr. Şuňa ynanaýyň" diýer eken.

Seýitmyrat Öwezbaýew 1920-nji ýyllarda edebi döredijilik bilen hem meşgullanyp başlapdyr. Ýöne, name üçindir, ol özüniň müň sahypadan hem gowrak ýazan eserlerini otlapdyr, ýakyp-ýandyrypdyr. Onuň 1927-nji ýylda "Türkmenowedeniýe" žurnalynda çapdan çykan "Gönübek" atly oçerkindäki şu setirleri tolgunman okamak mümkin däl:

"...Watan üçin, bala-çağalarymyz üçin iň soňkymyza çenli başymyzy goýarys. Boýnumyza syrtmak dakmaklaryna welin, eger-eğer razy bolup bilmeris. Bu toprak mukaddesdir. Ol diňe goramaga hem onda gubura öwrülmäge mynasypdyr".

*Hormatly Prezidentimiziň atasy
Berdimuhamet Annaýew öz
kärdeşleriniň arasynda*

Ine, şeýle mukaddes topragyň goragçylarynyň biri-de Yzgantda doglan, Garaşsyz, baky Bitarap Türkmenistanymyzyň adyny arşa göteren hormatly Prezidentimiziň atasy Berdimuhamet Annaýewdir. Geliň, ýene-de “Gysgaça terjimehala” dolanalyň. Onda şeýle setirler bar: “Berdimuhamediniň çagalyk ýyllary agyr geçýär.

Ol ýaňy üç ýaşyna ýetende, kakasy Anna aga aradan çykýar we garry enesiniň elinde terbiýelenýär. Berdimuhamet ýigit çykanyndan soň, öz hojalyklarynda daýhançylyk bilen meşgullanyp başlaýar. 1926-njy ýylyň başlarynda Aşgabat şäherindäki mugallymlary taýýarlaýan üç aýlyk kursy tamamlap, ol köp ýerlerde, ýagny Gazanjyk (häzirki Bereket etraby) raýonynyň Parow obasynda, Gökdepe raýonynyň Yzgant, 1-nji Birleşik obalarynda, şeýle hem Kirow (häzirki Babadaýhan etraby) raýonynyň “Gyzyl çarwa” kolhozynda mekdep mugallymy, direktory wezipelerinde işleýär.

Ol soňra Watan ugrundaky söweşlere gatnaşyp, türkmeniň goç ýigidine mahsus bolan edermenlik görkezýär, söweşleriň birinde agyr ýaralanýar. Netijede, uruşdan II topar maýyp bolup öýüne dolanýar. Berdimuhamet ýene-de öz söýgüli kärine başlaýar, fronta gitmezinden ozal ýolbaşçylyk eden mekdebine direktor edilip belleniýär. “...1946-njy ýylyň güýzünden başlap bolsa Gökdepe raýonynyň 1-nji Birleşik oba Sowetiniň Kuýbyşew adyndaky kolhozynyň 16-njy orta mekdebiniň başlangyç synp mugallymy, türkmen dili we edebiýaty mugallymy, okuw bölüminiň müdiri bolup işledi, birneme soňrak bolsa raýon bilim bölüminiň usulyýet kabinetine müdirlik etdi”.

Arman, 1948-nji ýylyň elhenç ýertitremesi başga-da köp adamlar bilen bir hatarda özüniň tutuş manyly ömrüni magaryf işine bagyşlan, öz işiniň ussady, Türkmenistanyň at gazan mekdep mygallymy, Beýik Watançylyk urşunyň gowgaly günlerini başdan geçiren Berdimuhamet Annaýewi hem alyp gitdi, onuň ömür tanapyny kesdi.

“Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Mäligulyýewiç Berdimuhamedow. Gysgaça terjimehal” atly kitapda ýerleşdirilen 120-nji (2.XI. 1948ý.) buýrugyň surat-nusgasyny okanymda tolgunmadan ýaňa damagym doldy.

*Mälikguly we Ogulabat Berdimuhamedowlar
ogullary Gurbanguly bilen*

“1-nji noýabr 48-nji ýyldan başlap Annaýew Berdimuhamedi metod kabinetiniň müdirliginden ýertitremesi zerarly aradan çykanlygy sebäpli işinden boşatmaly”.

Ýeri gelende aýtsam, şu setirleriň awtory hem şol pajygaly wakany başdan geçirip, aman galan adamlaryň biri. Şonuň üçin hut şu gün hem, ýagny tas 60 ýyldan soň şol ýitgä meniň ýüregim sessiz aglaýar. Elbetde, iş bitiren il ogullary biziň ýurdumyzda hiç wagt unudylmaýar.

Megerem, ömrüni magaryfa bagyşlan Berdimuhamet Annaýewiň ady onuň öz mekdeplerine dakylsa, biziň merhuma goýýan uly sarpamyzdan, hormatymyzdan bir nyşan bolardy. Ol şoňa ussat magaryfçy, galyberse-de, urşa gatnaşan edermen esger hökmünde hem doly mynasypdyr. Meniň bu teklibim il-günümüz tarapyndan goldanylsa gerek.

Hawa, hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň kakasy Mälikguly aga hem ata kesbini dowam etdirenleriň biri. Onuň zähmet ýoly mugallymçylykdan başlanýar. Gurbanguly Berdimuhamedow heniz Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministrikä “Garagum” žurnalynyň (1, 1999 ý.) habarçysy bilen eden söhbetdeşliginde şeýle diýýär: “Hawa... Berdimuhametden iki ogul bolýar: ulusy Mälikguly meniň kakam, kiçisi Amanguly. Kakam hem mekdepde mugallymçylyk eden. Rýazanyň harby uçilişsesini tamamlap. Soňra Içeri işler ministrliginiň sistemasyna işe geçýär.

...Içeri işler sistemasynda 28 ýyl zähmet çekip, pensiýa çykdy. Ýöne häzirem “Men pensiýadadyryn” diýip, gol gowşuryp oturanok... Bir söz bilen aýdylanda, kakam özüniň ilki zähmet ýoluna başlan kârine ugurdaş käre-pedagog kârdeşleriniň arasyna gaýdyp geldi.

...Diýmek, mende: “Men – pedagoglaryň maşgala-syndan!” diýmäge esas bar”.

Hormatly Prezidentimiziň on ýyl töweregi mundan öň aýdan şol sözlerinde çuňňur many bar, onuň aňyrsynda durmuş hakykaty ýatyr.

Türkmen aga “Ata kesbi ogla halal” diýip ýöne ýere aýtmaýan bolarly. Görşümüz ýaly, Garaşsyz, baky Bitarap Diýarymyzyň tutuş halky tarapyndan uly goldawa mynasyp

Hormatly Prezidentimiziň kyblasy Mäliguly aga

Hormatly Prezidentimiziň käbesi Ogulabat eje

bolan hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň “Bissimilla” işe başlanyndan ylym, bilim baradaky edýän uly atalyk aladasynda hiç hili tötänlik ýok eken. Bu wajyp wezipäniň gözbaşynda arkama-arka gelýän kesbi-kärden daşgary hem döwlet Baştutanymyzyň juda öňdengörüjilikli syýasaty ýatyr. Ol diňe bir şu günüň ýa-da ertiriň aladasyny etmän, uzak geljegiň hem aladasyny edýär. Bu alada Altyn asyryň altyn nesli baradaky, ata Watanyň gülläp ösmegi hakyndaky aladadyr, Garaşsyz, baky Bitarap Diýaryň halkara abraýynyň mundan buýana hem artmagy, ýokarlanmagy ugrundaky aladadyr.

Hawa, öňde bir akyldar kişi diýenmişin: “Eger-de seniň ýaşayyş-durmuş aladaň bary-ýogy bir ýyllyk bolsa, onda sen bugdaý ek. Ýok, ol aladaň baş-on ýyla niýetlenen bolsa, onda miweli, ir iýmişli bag ek. Eger-de seniň bu aladaň has uzagyndan bolsa, onda sen durmuş, ýaşayyş dowamat dowam bolar ýaly, öz nesliňe mynasyp terbiýe ber, ony bilimli-derejeli, hatly-sowatly et”.

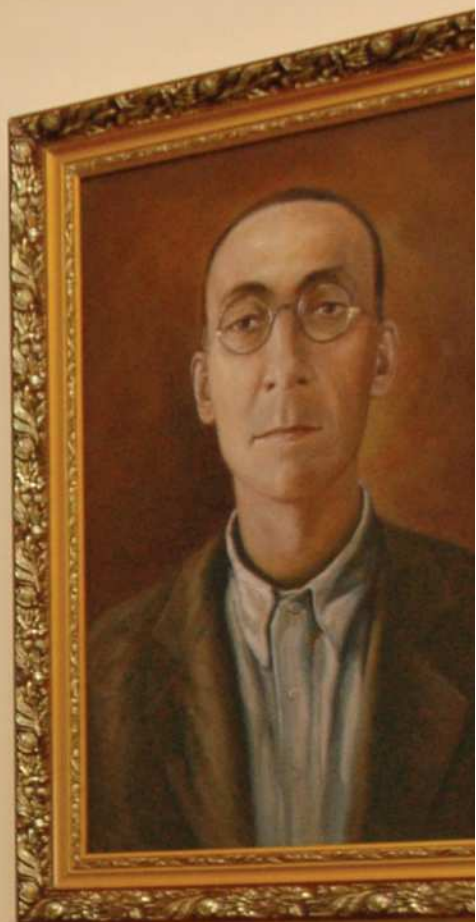
Bilim bakylygyň alamaty. Ýyldyzlar asmany bezeýän bolsa, bilim adamyny bezeýär. Şu ýerde meniň ýene-de bir timsala ýüzlenesim gelýär.

Üstümizdäki 2007-nji ýylda doglanyna 800 ýyl dolýan Gündogaryň meşhur akyldary Jeleddin Rumynyň ölmez-ýitmez eserleriniň birinde şeýle bir waka teswirlenýär.

...Hindistanyň bir ýerlerinde bakylyk daragty barmyş, onuň miwesinden dadan adam hiç wagt garramaýarmyş, ölmeýärmiş diýip eşiden bir hökümdar öz hyzmatkärlerinden birini şol ýurda gönderenmişin. Ýöne onuň bellibir bogan sübsesi bolmandyr, irginsiz gözlegler hiç hili netije bermändir. Ahyry paltasy daşa degen hyzmatkär yzyna dolanmazdan burun, şol ýurtda ýaşayan ady älem-jahana dolan dana bir kişi bilen söhbetdeş bolup, geçen ahwalaty gürrüň beripdir.

Dana şeýle diýen: “Bir zady biliň,
Ol daragtyň ady – bilimdir, bilim.
Onuň şaha-pudaklaryna san ýetmez,
Datly miwesine her ynsan ýetmez.

*Hormatly Prezidentimiziň kakasy Mälikguly aga
Yzgandyň mekdep muzeýinde*

Öý ýykar diýýärler öteräk eşden,
Salgyma çapypsyň sen ozal başdan.
Diňe şol daragtyň miwesin dadan
Baky ýaşar, bolar bagtyýar adam...”

Türkmenistanyň hormatly Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedow Umumymilli “Galkynyş” hereketiniň nobatdan daşary V gurultaýynyň we Türkmenistanyň Demokratik partiýasynyň nobatdan daşary V gurultaýynyň bilelikdäki mejlisinde sözlän çuň manyly taryhy sözünde şeýle diýýär: “...Türkmenistanyň Prezidentiniň wezipesine girişenimden soň, meniň ilkinji gol çeken Permanym we beýleki resminamalarym ýurdumyzyň okuw-terbiýeçilik edaralarynyň işini kämilleşdirmäge gönükdirilipdi. Häzir bu ugurda işler güýçli depginlerde alnyp barylýar”.

Biz bu hakykatyň janly şaýady. Bilimdir ylym ulgamynda durmuşa geçirilýän çäreler bimöçber, olar göwnüňi göterýär, täze ýeňişlere ruhlandyrýar, döwlet Baştutanyna bolan hormatyňy artdyrýar.

Şu ýyl ýurdumyzyň ýokary okuw mekdeplerinde talyplaryň 3715-si sapaklara girişdiler. Munuň özi geçen ýyldakydan 540 talyp köpdür. Şeýle hem daşary ýurtlaryň ýokary okuw mekdeplerine türkmenistanly talyplaryň köp sanlysy kabul edildi.

Biziň bu getiren mysalymyz deňizden bir damjadyr. Hudaýa şükür, bitirilýän işleri sanasaň sogaby bar. Elbetde, ýokary hünärmenleri taýýarlamak ýurdumyzda yglan edilen, ýaýbaňlandyrylan bilim özgertmeleriniň esasyňy düzýär. Hormatly Prezidentimiz bu barada söz açyp şeýle diýýär: “... Men halkymyzyň eşretli durmuşynyň gözbaşlaryny ylym-bilim ulgamynyň kämilleşmeginde görýärim. Biziň bu ýolumyz kämilleşmegiň ýoludyr. Mähriban halkymyzyň, ata Watanymyzyň durmuşynda ykbal kesgitleýji ýoldur. Bu ýol biziň ýaşlarymyzy sowatly, bilimli-terbiýeli, giň dünýägaraýyşly, ruhy-ahlak taýdan sagdyn, ynsanperwer adamlar edip ýetişdirmegiň ýoludyr”.

Diňe bir bilim ulgamynda däl, durmuşyň ähli babatyn-da bolup geçýän täze Galkynyşlar, özgertmeler türkmen

döwletiniň gülläp ösmegine, türkmen halkynyň ýokary durmuş derejesiniň üpjün edilmegine ýardam edýär. Garaşsyz, baky Bitarap Türkmenistanyň halkara abraýy arşa göterilýär...

Bu bolup geçýän ösüşleriň, özgerişleriň gözbaşynda duran, türkmeniň ykbalyny täze galkynyşlara göteren Il Ogly Gurbanguly Berdimuhamedowyň üýtgeşik ýolbaşçylyk başarnygynyň, guramaçylyk ukybynyň bardygy jedelsiz hakykatdyr.

Bu barada söz açyp: “Hakykatdan hem Siziň bagtyňyz getirdi, döwrebap oýlanmagy başaryň, öňdengörüji ýolbaşçy edindiňiz. Munuň özi häzir özünde bar bolan üstünliklere daýanyp, öňe okgunly hereket etmek üçin türkmen halkyna berlen taryhy mümkinçilkdir” diýip, Gruziýanyň Prezidenti Mihail Saakaşwili belleýär. Ol, elbetde, mün keren mamla.

...Hawa, 1948-nji ýyldan bäri är ömri geçipdir. Şol ýylyň pajygaly ýertitremesinde wepat bolan baýry magaryfçy, ussat mugallym, edermen watançy esger, hormatly Prezidentimiziň atasy Berdimuhamet Annaýewiň şol wagtky eden ýürek arzuwlary wysal bolýar.

Baş mün ýyllyk taryhly türkmenimde şeýle bir aýdylýan gep bar: “Dirä gümän, ölä aýan”. Diýmek, Garaşsyz, baky Bitarap Diýarymyzda bolup geçýän bu uly-uly özgerişler olaramerhumlara, şol sanda Berdimuhamet aga-da aýan bolmaly. Bu ösüşlere, özgerişlere, olaryň ruhy, gör, nähili şatlanandyr.

Atanyň şol pajygaly gijede ak guwlara öwrülip uçup giden ak arzuwlaryny onuň agtygy – hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow durmuşa geçirýär. Şeýle sogap işleriň hemaýatkäri hem-de howandary, ata kesbinden kemal tapan hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň edeni oňuna, işleri rowaç bolsun !

Oktýabr, 2007-nji ýyl.

2. *Ruhy baýlyk – baş baýlyk*

Şol ugurda işläp ýören hünärmen bolanym sebäpli, kitap hakda gürrüň etmek meniň üçin örän ýakymly hem-de lezzetli. Baş mün ýyllyk taryhly türkmeniň kitaphonlygy hemmä belli hakykat, ol indi бүтін dünýä aýan boldy.

Hawa, 16 ýyl öň oturdylan Garaşsyzlyk daragtynyň bu günki Baş bagbany, hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow onuň aly hezreti kitap barada söhbet açyp şeýle diýýär: “Biziň bilime, ylma aýratyn hormat goýýan halkymyz bar. Türkmenler Oguz han döwründen bäri kitaby iň ýokary ruhy gymmatlyk, mukaddeslik saýypdyr”.

Juda jaýdar aýdylan hem-de maňzyňa batýan pähim. Gysgadan, çün manyly bu sözleriň aňyrsynda durmuş hakykaty ýatyr. Aslynda, Oguz han atamyz özi Müsür şalary ýaly turbetlere girip, özüni edebileşdirjek bolmandyr, ol halkyň aňynda, ruhunda ýaşamagy halapdyr, lazým bilipdir.

Türkmeniň kitaphonlygy barada henize – bu güne çenli halkymyzyň arasynda dürli rowaýatlar ýaşap gelýär.

Elbetde, türkmeniň zehinli ýazyjysy N.Saryhanowyň “Kitap” hekayasynda beýan edilýän bu wakany, ýagny hezreti Magtymgulynyň şygrylar diwanyny gola salmak üçin özüniň guba düýesini beren Welmyrat aga barada eşitmedik az-azdyr, belki, ýokduram.

Kitap bilen baglanyşykly, ynha, şu hekaýaty hem bilmeklik hiç kime artykmaçlyk etmese gerek.

... Mundan alty-ýedi ýüz ýyl owal Salyr Gazan atly türkmen ýaşap geçirdir. Onuň üç ogly bolup, biriniň ady Saryhan eken. Agyr söweşlerde är işini bitireni üçin Saryhana Ärsary lakamy dakylpdyr. Ärsary baba musulmançylygy aýaga galdyrmak üçin ýörite Ürgenje gidipdir. Ol bu ýere baryp, şyhlerden dine degişli käbir arap kitaplaryny türki dile terjime edip bermeklerini sorapdyr. Oňa Şerif hojany salgy beripdirler. Şerif hoja başda bu işi kyn we agyr görüpdir. Ärsary baba bu iş üçin, ýagny hyzmaty üçin kyrk düýe berjekdigini aýdandan soň, Şerif oňa razy bolupdyr.

Wah, 40 düýe näme, türkmen aga kitap üçin öz şirin janyny orta goýupdyr. Munça bolanyna görä, ynha, şu rowaýaty hem bilip goý, hormatly okyjy.

... Bütün jümle-jahana gan çaýkap, dünýäni lertzana getiren mongol basybalyjylarynyň gadymy Merwe aralaşan döwri eken. Şäheriň şan-şöhraty dag aşyp, ýedi yklyma ýañ salan baý-baý kitaphanalarynda gije-gündiz okap, özi eser döredip ýören bir goja alym kişi özüniň gymmatly eserlerini, golýazma kitaplaryny horjuna salyşdyryp, daşarda jylawyny çeýnäp, çarpaýa galyp duran ak ata ýükläpdir-de, oňa bir gamçyny çalyppdyr. Dünýä baýlygyny arkasyna atan ýaňky at janawar ganat gerip asmana göterilenmiş.

Bu ahwalaty synlap duran duşman gojanyň bogazyna ýarag diräp, ondan sorapdyr:

— Dogryňy aýt, sen ýaňky ata näme ýüklediň. Gyzylmy, kümüşmi, ýakutmy, merjenmi?..

Gojanyň göwnübir ýaly, myssa ýylgyrypdyr-da, başyny ýaýkapdyr.

— Ýok, ol seniň ýaňky sanan zatlaryň ählisinden hem zyýat, has gymmatly. Ony hiç bir baýlyk bilen satyn alyp bolmaýar. Ol adam aňynyň önümi, biziň ilde oňa kitap diýýärler – diýip, alym duşmanyň göni görejine garapdyr.

Ine, ýaňky goja şeýdip, duşmanyň ganly penjesinde galsa-da, öz şirin janyna haýpy gelmän, hiç bir gymmatlyga çalşylmaýan kitaby ölümden ömürlük halas edipmiş.

Gadymy golýazma kitaplar

Hawa, ölümiň nämedigini bilmeýän ýeke-täk zat — ol kitapdyr.

Gadymy hem müdimi türkmen halkyna mahsus bolan okumyşlyk, kitaphonlyk, sowatlylyk G.Berdimuhamedowlaryň maşgalasynyň hem deňinden göni geçmändir.

Geliň, Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň ýanyndaky Baş arhiw müdirligi bilen Türkmenistanyň Prezidentiniň Arhiw gaznasynyň bilelikde taýýarlan “Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Mälikgulyýewiç Berdimuhamedow. Gysgaça terjimehal” (A., TDNG, 2007) atly kitabyňa ýene bir gezek ser salalyň. Onuň 10-11-nji sahypalarynda hormatly Prezidentimiziň atasy Berdimuhamet aga Annaýew barada şeýle maglumat bar.

“... Geçen asyryň 30-njy ýyllarynda ol ilat arasynda sowat-syzlyga garşy işjeň göreşiji, milli mugallymçylyk mekdebiniň görnükli wekili bolupdy. B. Annaýew gadymy kitaplary, halk dessanlaryny, rowaýatlary we ertekleri yhlas bilen ýygnap, halka ýaýradandygy bilen il arasynda abraý gazanypdy. Ol mekdep kitaphanasynyň üstüni türkmen edebiýatynyň nusgawy şahyrlarynyň eserleri bilen doldurmaga jan edýärdi, olaryň köpçülikleýin okalyşyny gurnaýardy, okuwçylarda okamaklyga bolan höwesini döredýärdi (Kakasy Anna aganyň işini dowam etdirip), munuň üçin çagalar we olaryň ene-atalary oňa çuňňur hormat goýup, minnetdarlyk bildirýärdiler”.

Ine, görşümiz ýaly, hormatly Prezidentimiziň atasy Berdimuhamet aga, şeýle hem onuň garry atasy Anna aga-da kitaba uly sarpa goýýan adamlar bolupdyrlar.

Men şu ýerde mundan 40 ýyl töweregi öň bolup geçen şeýle bir wakany, has dogrusy, gulagymda galan bir söhbetdeşligi ýatlamak isleýärim.

Moskwanyň döwlet Medeniýet institutynyň kitaphanaçylyk bölümini tamamlap (1964 ý.), häzirki Milli kitaphanada (öňki ady – Türkmenistanyň K.Marks adyndaky döwlet kitaphanasy – T.J.) birki ýyl işlänimden soň, meni Gökdepaniň raýon medeniýet bölümüne müdir edip işe geçirdiler. Şol ýerde ykbal meni baýry magaryfçy, hut M.Kalininiň öz elinden orden alan, pensioner Çopan aga Hanow bilen sataşdyrdy.

Bu hormatly ýaşuly bilen köp gezek çay başynda söhbetdeş bolmaklyk maňa miýesser edipdi. Ol juda köp zat bilýän ýakymly, sypaýy adamdy.

Ine, şol duşuşyklaryň birinde, ol meniň Moskwada ýörite kitaphanaçylyk ugurdan okuw gutaryp gelendigimi eşidip, şeýle bir zady gürrüň berdi.

“Hawa, kitaba aýratyn sarpa goýýan, ony jany-teni bilen söýýän adamlar bar. Men irki döwürde Gökdepe raýonynyň halk magaryf müdirliginiň başlygy bolup ep-esli ýyl işledim. Biziň usulyýet kabinetimizde müdir bolup Yzgantly (özüm şol obanyň ýegeni bolanym üçin, ol at berk ýadymda galypdyr – T.J.) bir ýigit işläpdi. Ol şol wagtlar kyrkdan geçen adamdy, özem urşa gatnaşandy. Bendäň ömri gysga eken. Çabga ýaly ýagýan okdan aman galsa-da, 48-iň ýertitremesiniň pidasy boldy. Ýatan ýeri ýagty bolsun!

Ynha, şonuň kitaphonlygyna, walla, telpek goýaýmalydy, gözüm giderdi. Onuň bilmeýän zady, okamadyk kitaby ýokdy, Magtymgulynyň goşgularyny ýatdan aýdar durardy. Lap edip aýtdygym däl, kitap tapsa, oňa çöregem gerek däl...”

Be, görseňizläň, bu bolýan zatlary. Akylym haýran galýar. Indi seredip otursam, şol kitaphon adam hormatly Prezidentimiziň atasy Berdimuhamet aga bolup çykdy. Sebäbi öňki makalamda (“MG”, 12.X.2007 ý.) nygtaýşym ýaly, gysgaça terjimehalyň 108-nji sahypasynda B.Annaýew bilen baglanyşykly 120-nji buýrugyň surat-nusgasy bolup, onuň aşagynda Çopan aga Hanowyň goly bar. Diýmek, şonda ol maňa Berdimuhamet aga hakynda gürrüň beren eken.

Oýlanmalar meni şeýle bir pikire iterýär. Öňki makalamda nygtaýşym ýaly, Yzgantly Seyitmyrat Öwezbaýewiň ýa-da il arasynda aýdylyşy ýaly Öwezbaýyň ýazgylarynyň birinde şeýle maglumat berilýär: “Kakam pars hem arap dillerinde gowy gürleýärdi. Türkmeniň geçmişine hem edebiýatyna diýseň beletdi, onuň janköýeridi. Çatmamyz haçan görseň edebiýat üýşmeleni ýalydyr”.

Bir zada üns beriň, “Çatmamyz haçan görseň edebiýat üýşmeleni ýalydyr”. Diýmek, şol döwürlerde Yzgant obasynda edebiýat bilen gyzyklanýanlar, onuň janköýerleri

az bolmandyr. Kim bilýär, belki, ýaş Berdimuhamet hem şol ýa-da ondan soňrak döwürdäki edebiýat üýşmelenlerine ýa-da Yzgantly meşhur Kel bagsynyň (1850-1923) dutar sapklaryna gatnandyr. Özüniň döredijilik bilen meşgul bolan bolmagy-da gaty ähtimal. Adatça, çeper edebiýaty üřç edip okaýan adamlaryň özlери-de döredijilik işine baş goşýarlar, iň bolmanda özleri üçin ýazyp goýýarlar...

Elbetde, bu zatlaryň hemmesi meniň öz çaklamalarym, ýöne onuň şeýle bolan bolmagy-da mümkin.

Ata arzuwy, atalaryň arzuwy! Olar nesilden-nesle geçip, taryhyň aýry-aýry pursatlarynda kä ösdürilip, käte tesdirilip, biziň günlerimize gelip ýetipdir. Enşalla, olar geljege hem uzap gider, dowamat dowam bolar.

Hudaýa şükür, bu gün atalaryň arzuwyny amala aşyrýan Agtyk ýurdumyza Baş bolup ýör, onuň önünde müşgil zat ýok.

Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow bu jogapkärli wezipä girişeninden, özüniň ilkinji ädimini, onda-da aýgytly ädimini bilim, ylym ulgamyndan başlady. Elbetde, bu ýerde hiç hili tötänlik ýok. Sebäbi halk parasadynda nygtalyşy ýaly, “Bilimli nesil – kuwwatly Watandyr”. Hawa, ylymdyr bilimi kitapsyz, kitaby bolsa bilimsiz, ylymsyz göz önüne getirip bolmaýar. Şonuň üçin hem bilim hakdaky alada, şol bir wagtyň özünde kitap hakdaky aladadyr.

Ol ylym-bilim babatdaky özüniň yglan eden syýasatyny Mary topragynda bolup geçen taryhy XX Halk Maslahatynda has-da ösdürdi. Bu möhüm wezipa birjik-de onuň ünsünden aýrylanok. Ýurtbaştutanymyz ummanyň aňyrsyndaky uzak Amerikada bolanynda hem bu meseläni örboýuna galdyrdy.

Hormatly Gurbanguly Berdimuhamedow dünýäniň iň gadymy we iri uniwersitetleriniň biri bolan Kolumbiýa uniwersitetinde çuň manyly çykyş edip (Nýu-Ýork, 2007-nji ýylyň Sentýabr aýynyň 24-i), şeýle diýdi: “Türkmenistanda bilim ulgamy – munuň özi ýöne bir ykdysadyýetiň möhüm pudagy bolmak bilen çäklenmeýär. Bu – biziň çagalarymyzdyr, biziň ýaşlarymyzdyr, biziň mugallymlarymyzdyr. Dürli nesilleriň

we ykballaryň iňňän çylşyrymly baglanyşygydyr. Meniň üçin bu mesele öňden gelýän maşgala däbidir – meniň kakam uruşdan soňky ýyllarda ýönekeý oba mugallymy bolup işledi”.

Bu gün neşirýatlarymyzdyr çaphanalarymyz ösen döwletleriň enjamlary bilen doly abzallaşdyryldy, olaryň goýberýän önümleri bolsa, hil taýdan dünýä derejesine ýetirildi. Ýurt Baştutanymyzyň öz sözleri bilen aýtsak:

“... Umumadamzat medeniýetiniň altyn hazynasyna, sungatyna saldamly goşant goşan halkymyzyň ruhy baýlygynyň gönezlige bolan kitaplaryň neşir edilişi düýpgöter özgerdi “. Onuň şeýledigine, ynha, dek täzelikde paýtagtymyza bolup geçen “Altyn asyryň altyn neşir önümleri” atly II Halkara sergisine we maslahatyna gatnaşyjylar – 20-den gowrak döwletleriň wekilleri magat göz ýetirdiler.

Metbugatda habar berlişi ýaly, diňe 2007-nji ýylyň 9 aýynda ýurdumyzyň çaphanalarynda dürli kitaplaryň 131 görnüş 3 (üç) million 382 müň nusgalyk tiraž bilen neşir edildi.

Altyn asyryň altyn nesliniň, tutuş halkymyzyň ruhuny galkyndyrmak maksady bilen Halkara derejesinde geçirilýän çäreleriň çygry has giňedi, olar san taýdan hem artdy. Täze Galkynyşyň hem-de özgertmelerdir ösüşleriň aýdyň ýoly bilen öňe barýan diýarymyzda baş müň ýyllyk taryhly halkymyzyň ruhy-medeni gymmatlyklaryny, beýik şahsyýetlerimiziň, akyldarlarymyzyň bize galdyran ylmy-edebi miraslaryny öwrenmeklige we olary dünýä ýaýmaklyga aýratyn üns berilýär. Şu maksat bilen geçirilen akyldar şahyr Magtymguly, Mahmyt Zamaňşary, Abusagyt Abulhaýyr – Mäne baba ýaly taryhy şahslarymyza we başga meselelere bagyşlanan Halkara maslahatlary aýratyn bellänilmäge mynasypdyr. Munuň özi türkmen ylmynyň, edebiýatynyň ruhy baýlygynyň dünýä derejesine çykýanlygyndan bir nyşandyr.

Ata-babalarymyzyň taryhyň gatlarynda galan, umumadamzat genji-hazynasyna öwürülen baýlyklarymyzy gyzylyň gyryndysy ýaly edip dünýäniň dürli künjeginden ýygnamak döwlet derejesindäki wezipä öwürüldi we bu ugurda köp işler edildi, olar öz nobaty bilen halk köpçüligine ýetirilýär.

Köp okan köp biler

Metbugatda çap edilen şeýle bir maglumat meniň ünsümi özüne çekdi. Saud Arabystany Patyşalygynyň diňe bir kitaphanasynda türkmen awtorlarynyň gadymy golýazmalarynyň 5 müňe golaýy saklanylýar. Şeýle baýlyklar Madridiň, Parižiň, Çyn-Maçynyň, Berliniň, Londonyň... kitaphanalarynda, arhiwlerinde hem bar.

Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow bu sogap işleriň, ýagny olary toplamagyň we türkmen okyjysyna ýetirmegiň aladasy bilen ýaşaýar, onuň üçin ähli mümkinçilikler döredýär, hemaýat edýär. Hormatly Prezidentimiz daşary ýurtlaryň haýsy birinde saparda bolsa-da, beýleki ykdysady, syýasy meseleler bilen birlikde, türkmeniň medeniýetine degişli maglumatlary toplamak, öwrenmek haýyndaky meseläni-de gozgaýar.

Düýäniň dürli künjeklerinden gelýän kitaplar bal hem-de bol suwly tereň derýa bolup, kitaphanalara – kitaplar deňzine guýulýarlar.

Ata kesbini dowam etdirýän, atalaryň arzuwyny amala aşyrýan Agtygyň – hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň juda kitaphon hem okumyş adamydygyny dünýä jemgyýetçiligi ykrar edýär. Onuň edýän çuň manyly çykyşlaryna, daşary ýurt habarçylary bilen geçirýän söhbetdeşliklerine ser salsañ hem ony aňmak kyn däl. Bu baradaky düýpli, giňişleýin gürrüňi indiki gezege goýup, şu ýylyň baharynda bolup geçen bir wakany ýatlamakçy.

Hormatly Prezidentimiz 2007-nji ýylyň aprel aýynyň 26-syna “Barren Enerji” britan kompaniýasynyň baştutanlaryny kabul edipdi. Britaniýaly myhmanlar Türkmenistanyň Prezidentine çuňňur hormat-sarpanyň we minnetdarlygyň nyşany hökmünde belli Gündogar alymy Zahariýa bin Muhammet bin Mahmyt al Kaluni al Kazwiniň “Aja ib al-makhlugat wa Gharaib” atly kitabyňy sowgat gowşurdylar. Bu kitap XVI asyryň başlarynda Ýsphyhanda çap edilipdir we täsin suratlaryň 112-si bilen bezelipdir.

“Zer gadyryny zergär biler” diýleni. Gadymy kitaplary ýygnamak we olary okyjy köpçüligine elýeterli etmek hormatly Prezidentimize ata-babalarymyzdan, galyberse-de, öz pederlerinden galan mirasdyr.

Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow şu ýylyň fewral aýynyň 14-üne, ýagny resmi taýdan bu jogapkärli wezipä işe girişen ilkinji güni, soňra Umumymilli “Galkynyş” Hereketiniň we Türkmenistanyň Demokratik partiýasynyň nobatdan daşary V gurultaýynyň bilelikdäki mejlisinde sözlän sözünde ata-babalarymyzyň egsilmez ruhy mirasyna ýugrulan wesýetlerini gyşarnyksyz berjaý etjekdigi ýene bir gezek gaýtalap aýdypdy.

Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň aýdan sözleriniň işden aýra çykmaýandygyny bolsa biz görüp ýörüs. Bu kitaply meselede hem şeýle.

Noýabr, 2007-nji ýyl.

3. “Kitap okan gullar manydan dokdur...”

Okamak, bilmeýän zadyňy öwrenmek hiç wagt hem giç däl. Bu barada ata-babalarymyzdan biziň günlerimize gelip ýeten şeýleräk bir rowaýatam bar.

Gadym zamanlarda goja hökümdarlaryň biri öz dana weziri bilen gürründeşlik wagtynda uludan bir dem alyp, ökünç bilen şeýle diýenmiş:

— Wah, ýaşlykda akmaklyk edip, hiç zat okamadymam, öwrenmedimem. Indi bolsa giç, tiz wagtda ýetmişiň onluginy tegeleýän...

Wezir bolsa:

— Merhemetli patyşahym, ýöne şonda-da şem bolsa kem däl — diýende, hökümdar onuň sözlerine geň galypdyr.

— Men ylym-bilim hakynda gürrüň edip otyryn ahryryn. Şu iki arada şem nireden ýadyňa düşdi?!

Şonda paýhasly wezir patyşa ýüzlenip şeýle diýenmişin:

— Hökümdarym, biziň çagalykda we ýaşlykda alan bilimimiz säher dogan çogly kuýaşa — nurly Güne meňzeşdir. Ol bolsa gijäniň gara tümlüğini batyrlyk bilen böwsüp, nuruny bol-dan eçilip, hemmeleri oýarýar. Orta ýaşda — akyl goýalyşandan soň alnan bilim günortadan mazaly agan Güne çalym edýär. Onuň şöhlesi beýle nurly däl, ýöne ýagty saçýandyr. Ýakyp barýan däl. Emma ýyladyýandyr we çöýýandyr.

Gojalykda alnan bilim bolsa şemiň ýagtysyna çalym edýändir. Şem nurly Günüň ýanynda hiç zatdyr, ýagtysy

öçügsidir. Emma ony öçüräýseň, daş-töweregi tümlük gaplap alar. Eýsem, tüm garaňkylykda oturanyňdan şem ýakanyň gowy dälmi näme?!

Diýmek, okamak, öwrenmek hiç wagtam, tä ömrüň ahyryna çenli giç däl bolarly.

Megerem, şonuň üçin bolsa gerek, türkmen özüniň köp münýýlyk taryhynda kitaba aýratyn sarpa goýupdyr. Geçmişde şäherleriň ýyldyzy hasaplanan gadymy Merwde, şeýle hem Köneürgençde şöhraty ýedi yklyma ýaň salan baý hazynaly kitaphanalar bolupdyr. Olaryň hyzmatyndan ýerli we daşary ýurtly alymlar peýdalanypdyrlar. Merw kitaphanalary barada meşhur arap alymy Ýakudynyň (1179-1229) galdyran örän täsirli ýazgylary bilen tanyşmak şu günüň okyjysy üçin hem peýdalydyr.

«... Men Merwden çykyp gaýdanymda bu ýerde uly kitaphana-wakfalaryň on sanysy bardy. Men bütün dünýäni aýlanyp, şular ýaly baý hem ajaýyp kitaphanalary görmedim. ...Men ol kitaplardan özüme gerek peýdaly maglumatlary alyp, heziller edinerdim. Meniň ol kitaplara bolan söýgim ähli şäherleri ýatdan çykarmaga mejbur edipdi».

Hawa, öňde hem nygtaşsyz ýaly, baş müň ýyllyk taryhly türkmen hata-sowada, bilime, Onuň Alyhezreti Kitaba hemişe uly sarpa goýupdyr. Sebäbi kitap adamyň köňül köşgüne nur çäýýän parlak ýyldyz mysaly bir zatdyr. Ol adam kalbyny päkleýän, tämizleýän we teşne ýürekleri gandyryýan, hyjuwlandyryýan, joşdurýan, täze ýeňişlere atarýan, başymyzy belende göterýän in ygtybarly serişdedir, ruhy iýmitdir.

Kitap bilen dostlaşyp, heniz ondan zyýan çeken ýok. Kitap adamyň ruhy dünýäsine bezeg berýär. Ony özüne hemişelik hemra edinen adam durmuşda bagtly bolýar.

Türkmen aganyň sowatly adama, akyldara goýýan sarpasy, sylag-hormaty örän ýokarydyr. Şindi syn kylsaňyz okumyş, pähim-paýhasdan ýüki ýetik adamyň orny hemişe tördedir. Türkmeniň törüne bolsa diňe mynasypdaryň geçmäge haky bardyr, ol her bir önýetene rowa görülýän dälidir.

Şeýle okumyş, sowatly, sylagly, kitaphon adamlaryň biri-de öňki makalamyzda hem («MG», 28.XI-2007) nyg-

*Türkmenistanyň Prezidenti
Gurbanguly Berdimuhamedow
döwürleýin metbugat
bilen tanyşýar*

taýşymyz ýaly, hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň atasy Berdimuhamet Annaýew bolupdyr. «Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Mäligulyýewiç Berdimuhamedow. Gysgaça terjimehal» atly kitapda aýdylyşyna görä, ol geçen asyryň 30-njy ýyllarynda ilet arasynda sowatsyzlyga garşy göreşip, örän sogap iş bilen meşgullanypdyr. Sowatsyzlyga garşy göreşmek üçin bolsa «oýnagyn» ýa-da «ýaragyn» kitap bolmaly. Çünki kitapsyz bilimi, bilimsiz kitaby göz önüne getirmek kyn, asla ol mümkin hem däl. Elbetde, bu hemmä belli hakykat.

Men şu ýerde şeýle bir çaklamany, öz şahsy pikirimi öňe sürmekçi bolýan. Berdimuhamet aganyň özi-hä baýaky welin, onuň kakasy Anna aga hem (hormatly Prezidentimiziň garry atasy) kitap bilen bagryny badaşdyran bolarly. Diýmek, olaryň özleriniň hem şahsy kitaphanalarynyň bolan bolmagy gaty ähtimal.

Men şeýle bir zady anyk bilýän. Kitaby jany-teni bilen söýüp, türkmen edebiýatyna hyzmat eden hem-de oňa saldamly goşant goşan Berdimuhamet aga ýaly adamlaryň ýene-de biri Gökdepäniň Kelejar obasynda (Yzgandyň-Oguzkendiň taýak atym golaýynda) hem bolupdyr. Oňa Hojanepes Atanyýaz ogly diýýärler. Ol, takmynan, XIX asyryň başlarynda Gökdepe sebitinde ýaşap geçen türkmen şahyry Ýusup Hoja bin Baky Hojanyň ýazan «Raý Çini» dessanyň ýitip gitmezligine sebäp bolan adam. Bu barada 1943-nji ýylda özbaşyna kitap bolup çapdan çykan şol dessanyň (ol Milli kitaphananyň seýrek neşirler hazynasynda häzir hem bar) girişinde, ine, şeýle maglumat bar: «Bu kitabyň häzire çenli unikal kopiýasy gelip ýetişdi. Ol kopiýany 1927-nji ýylda Gökdepe raýon Kelejar obaly Hojanepes Atanyýaz ogly Şamyrat Garpyz oglunyň nusgasyndan göçüripdir».

Görşümüz ýaly, tutuş bir dessanyň atsyz-sorsuz ýitip gitmezligine Hojanepes aga sebäp bolupdyr. Hudaýa şükür, Hojanepas aganyň häzir aýatda diri gezip ýören ogly, obanyň sylagly ýaşulusy Pirli aganyň gürrüň bermegine görä, onuň kakasynyň baý şahsy kitaphanasy bolupdyr. Ýöne şuralar hökümetiniň yzarlamalaryndan heder eden Hojanepes bende olary öýünde saklamaga çekinip, jany ýaly eziz görýän

kitaplaryny oňa-muňa dargadypdyr. Oslanmajak ýerlere paýlapdyr. Maglumat üçin aýtsam, üleşikde şol kitaplaryň biri meniň sowatsyz enem-atama hem ýeten eken. Şol kitap şu gün hem şol hasratly günleriň şaýady bolup, meniň şahsy kitaphanamda dur.

Ine, hormatly Prezidentimiziň atasy Berdimuhamet aga hem Hojanepes aga bilen döwürdeş adam, özi hem halk arasyndan kitaplary toplam, sowatsyzlyga garşy göreşen adam. Onsoň, şulardan çen tutsag-a Berdimuhamet Annaýewiň hem hökman şahsy kitaphanasy bolan bolaymaly. Mümkün, olar hem oňa-muňa dargadylandyr ýa-da haýsydyr bir gowaklarda gömlüp, häzir hem özleriniň halasgärine garaşyp ýatandyrlar. Mümkün, 1948-nji ýylyň aýylganç ýertitremesinde kesegiň aşagynda galyp çüýrändir. Umuman, hakykata ýakyn çaklamalar meni şeýle pikire itekleýär.

Çopan aga Hanowyň Berdimuhamet aga baradaky aýdan şol sözleri («MG», 28. XI.2007) meniň häzir hem aňymda aýlanyp, onuň pessaýja sesi gulagyma eşidilýän ýaly bolup dur.

«... Magtymgulyynyň goşgularyny ýatdan aýdardy. Lap edip aýtdygym däl, kitap bolsa oňa çöregem gerek däl...»

Kitaba ykbalyňy baglan şeýle adamynyň öz şahsy kitaphanasy bolman bilmez.

Men ýene-de ady başda agzalan kitaba dolanmak isleýärim. Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň pederi Mälikguly aga «... Bir gününü-de ýitirmän, öz bilimini artdyrýar, gözýetimini giňeldýär. 1966-njy ýylda ol taryh, jemgyýeti öwreniş mugallymy hünäri boýunça Türkmen döwlet uniwersitetiniň taryh fakultetini (agşamky bölümüni) üstünlikli tamamlayar».

Şeýle hem ol Orjanikidze şäherindäki harby uçilişşäni, Aşgabadyň garnizon ofiserler Öýüniň ýanyndaky marksizm-leninizm uniwersitetiniň umumy fakultetiniň agşamky bölümüniň üç ýyllyk okuwyny tamamlayar. Görşümüz ýaly, Mälikguly aga ýetilen sepgit bilen kanagatlanýan adam däl, ol kitap gatларыndan arzyly geljegiň ýollaryny agtarýar, öňe, diňe öňe hereket edýär.

Göz önünüze getirip görün, diňe şol ýokarda ady agzalan okuw jaýlaryny tamamlamak üçin hem näçe edebiýatlaryň, ylmy eserleriň, döwürleýin neşirleriň sahypalaryny waraklamaly bolandyr. Onsoňam adam durmuşy diňe bir okuw kitaplaryny okamak bilen çäklenmeýär ahwetin! Kitaby özüne hemişelik hemra edinen kişiniň ruhy iýmitden doýdum-doldumy bolmaýar. Mälikguly aga hem şeýle adamlaryň hilinden.

Umuman, hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň önüp-ösen, kemala gelen bu maşgalasynda, Hudaýyň gudraty bilen, kitaba keramat hökümünde garalýar, aň-paýhasa, okuwa, bilime aýratyn sarpa goýulýar. Ýurt Baştutanymyzyň mähriban käbesi Ogulabat eje barada kitapda şeýle sözler bar: «... Ol gündelik çykýan gazet-žurnallar bilen çäklenmän, orta bilimidigine garamazdan, çeper edebiýatlary, hatda ýuridiki kitaplary ürc edip okapdy. Şonuň üçinem onuň dünýägaraýşy giňdi. ...Ogulabat kanunlary gowy bilensoň, köp adamlar oňa «Siz ýokary bilimli ýuristmi?» diýip ýüzlenýärdiler. Ogulabat Allatagala tarapyndan berlen zehinli, dogruçyl, mylakatly zenan. Onuň şol häsiýetleri häzirem dowam edip gelýär».

Maşgala ojağyna ygrarly bu enäniň Gurbanguly Berdimuhamedow ýaly il derdine ýaraýan perzendi — bu günki Prezidenti dünýä indirmeginiň, ony ösdürip kemala getirmeginiň özi hem diňe bir durmuş akademiýasyny geçmek, tamamlamak däl-de, eýsem, ony dikeltmek, döretmek ýaly bir zatdyr. Döredijiler bolsa hemişe öň hatarda bolýandyr. Bu gün ol külli türkmeniň Käbesine öwrülen mährem enedir. Şeýle zenanyň önünde baş egip, oňa tagzym etmek hem parzdyr.

Şeýle agzybir, bagtyýar, örän sowatly, kitaba aýratyn sarpa goýýan maşgalada önüp-ösen ynsanyň ol zatlardan yrakda galmajagy, megerem, öz-özünden hem düşnüklidir. Şu aşakdaky setirler onuň hakykatdan hem şeýledigine doly güwä geçýär.

«Gurbanguly çagalykdan başlap, her aýda birnäçe çeper we ylmy-populýar kitaplary okamagy endik edipdi».

*Meniň bar aladam
halkym bolar*

Elbetde, kitaby keramat derejesine göteren, okamagy uludan-kiçä özüne pişe edinen şeýle maşgalada önüp-ösen çaganyň başga hili bolmaga haky hem ýokdy.

Hawa, aslynda ata-babalarymyzdan gelyän asylly däpleri, galyberse-de, maşgaladaky görüm-göreläni özüne sapak edinen Gurbanguly Berdimuhamedowyň ylym-bilime bolan höwesini, kitap bilen dostlugy örän ir başlanan, ol gitdigçe ösüp-örňeýär. Talyplyk ýyllarynda, soňra aspiranturada okan döwürlerinde kitaphana onuň ikinji öýüne öwrülýär.

Men şeýle bir hakykaty anyk aýdyp biljek. Çuňňur hormatlanylýan Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowa lukmançylyk ylymlarynyň doktory diýen alymlyk derejesiniň berilmegi bilen baglanyşykly, şeýle hem onuň doglan gününüň 50 ýyllygy mynasybetli Türkmenistanyň Milli medeniýet merkeziniň Milli kitaphanasy «Saglygyň gadyryn bilgil...» diýen at bilen kitapnama görkezijisini taýýarlady. Görkezijä giriş makalasyny ýazmak hem-de ony redaktirlemek şu setirleriň awtoryna miýesser etdi.

Ine, şol gollanmada «Lukmançylyk ylymlarynyň doktory, professor Gurbanguly Berdimuhamedowyň ylmy eserleri, makalalary» diýen ýörite bölüm bar. Görüp otursak, alymyň döwet galamynyň astyndan çykan monografiýadyr kitaplarynyň, ylmy makalalarynyň sany ýüzden hem geçýän eken. Şeýle gymmatlyklary döretmek üçin bolsa ensiklopediki aň-düşünjäniň bolmagy zerur. Diýmek, okamaly, öwrenmeli, döretmeli, kitap bilen bagryňy badaşdyrmaly. Hudaýa şükür, şeýle erk-isleg, höwes, maksada okgunlylyk, zähmetsöýerlik hormatly Prezidentimize mahsus häsiýetler. Bu gün ol özüniň döwlet derejesindäki işleriniň şeýle köpdüğine garamazdan, kitapdan arasyny açanok, has dogrusy, gazet-žurnalsyz, kitapsyz günü geçenok. Ýeri gelende aýtsak, hormatly Prezidentimiz Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň gecen ýylyň dekabryň 5-indäki mejlisinde çykyş edip, bütin dünýäniň döwürleýin metbugatynyň in gyzykly, abraýly ylmy, populýar we beýleki neşirleri Türkmenistana getirilmelidir hem-de öňdebaryjy ylmy pikiriň gazananlary bilen tanyşmaga isleg bildirýänler üçin hiç hili bökdençlik

bolmaly däldir, olar üçin ähli mümkinçilikler döredilmelidir diýip aýtdy. «Zer gadyryny zergär biler» diýleni dogry bolarly. Ol bu babatda hem il-gününiň aladasyny edýär.

Çuňňur hormatlanylýan Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň kitaphonluga barada gürrüň gozgalanda, şeýle bir aýratynlyga okyjynyň ünsüni çekesim gelýär. Ol dünýä çeşmelerinden habarly, baş müň ýyllyk taryhly halkymyzyň ruhy gymmatlyklaryny ilik-düwme öwrenýär, oňa çuňňur aralaşýar. Mysal gerekmi, baş üstüne!

«...Behişdibedewler» hakynda gadymy Hytaý «Hanşuni» ýyl ýazgysynda ýatlanyp geçilýär.

Ýene-de bir gadymy hytaý paýhasyny mysal getirmekçi: «Kitapdan çuň zat ýokdur, adam paýhasyndan belent zat ýokdur». Şunuň bilen baglylykda biziň hytaýly dostlarymyz alymlar we edebiýatçylar aýratyn minnetdarlyga mynasypdyr... Beýik türkmen şahyry Magtymgulynyň goşgulary hytaý diline terjime edildi».

Ýokarky setirler ýurt Baştutanymyzyň dünýäniň iri habarlar agentlikleriniň biri bolan Hytaýyň «Sinhua» habarlar gullugynyň žurnalistleriniň sowallaryna beren jogabynyň alyndy.

Onuň Alyhezreti Kitap bilen baglanyşykly bilip goýmaly söhbet, parasatly paýhas hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň «Türkmenistan» žurnalyna (Moskwa ş.) beren interwýusynda hem bar.

«Türkmen edebiýatynda çuňňur halk parasatlylygyny beýan edip, ajaýyp eserleri peşgeş beren ussatlar az däl. Men Magtymgulynyň, Andalybyň, Azadynyň, Keminäniň... öňünde baş egýärim».

«Öz hünärim bilen baglylykda men gadymyýetiň beýik alymy ibn Sinanyň (Awisenna) eserlerini köp we gyzyklanmak bilen okadym. Meni bu adamyň gyzyklanmalarynyň çuňluga we giňligi haýran galdyrdy. Ibn Sina diňe bir lukman hökmünde däl, ol eýsem filosof we akyldar hökmünde hem beýikdir».

Ýeri gelende aýtsak, lukmançylyk ylmynyň atasy hasaplanýan Abu Aly ibn Sinanyň «Lukmançylyk ylmynyň kanun-

lary» atly köp jiltli eseriniň türkmen dilinde neşir edilmegine önjeýli goşant goşan we onuň neşir geňeşine gönüden-göni ýolbaşçylyk eden hem bu günki hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň hut özüdür. Her biri tas münň sahypa golaýlaýan şol kitaplaryň jogapkärçiligini öz üstüne almak, elbetde, ýeňil iş däl, oňa köp zähmet siňdirmeli, gözünň kökünü gyryp işlemeli, ol iňňe bilen guýy gazan ýaly bir zatdyr. Netijede, münň ýyldan hem gowrak müt deti başdan geçiren bu gymmatly neşir türkmen okyjysyna öz ene dilinde gowuşdy.

Hormatly Prezidentimiziň aýratyn gyzyklanma bilen köp okan eserleriniň awtory Abu Aly ibn Sinanyň ylym-bilime, kitaba bolan garaýşynda hem öwrenere, sapak edinere zat köp. Tas 35 ýyllap ibn Sina bilen duz-emek bolup, syr alyp, syr berşen ýürekdeş dosty Jürjanynyň öz halypasy barada ýazan kitabynda şeýle maglumatlar bar: «... Men (gürrün ibn Sina barada barýar — T.J) kitaplary özbaşdak öwrenmäge başladym. Sowal dörän halatynda mugallyma ýüzlendim.

... Şol döwürde ýekeje gije-de doly ýatmadym, gündizlerine-de ylymdan başga zada güýmenmedim. ... Agşamlaryna öýe gelip, çyranyň ýagtysyna ýene okaýardym, ýazýardym».

Beýik alym Abu Aly ibn Sinanyň «Ilki söz, soň — ösümlik, olaryň başarmadyk halatynda tyg» diýip, sözüň gudraty barada aýdan ajaýyp pähiminden, megerem, bütin dünýä habarlydyr.

Sözüň gudratyna aýratyn sarpa goýýan, dünýä derejesinde giňden tanalýan şahsyýetleriň biri hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow heniz ministr bolup işleýärkä «Garagum» žurnalynyň (№1, 1999 ý.) sahypanynda çykyş edip, şeýle diýýär: «Medisina hoş sözüň yn-san saglygyna oňaly täsirini hiç wagt inkar etmeýär. Şonuň üçin biz hemişe däri-dermanlar bilen bir hatarda lukmanyň hoş sözüniň hem nähoş üçin zerurdygyny unutmaýarys! Onsoň hem edebiýat diýmek söz sungatyny ýa-da başgaça aýdanynda, adamyň kalbyna täsir edýän, ornaýan hoş sözleri aňladýan bolsa gerek!»

Soňra ol öz pikirini has çuňlaşdyryp, edebiýat baradaky paýhasyny şeýle teswirleýär:

«... Diňe aýry-aýry adamlaryň saglygy barada däl, eýsem, tutuş jemgyýetiň sagdyn ösmeginde-de çeper edebiýatyň, çeper sözün bitirýän hyzmaty az dälmi kä diýip pikir edýärim».

Edebiýat, kitap, tutuş jemgyýetiň sagdynlygy! Gör, nähili ajaýyp sazlaşyk, бүтewilik. Diýmek, kitaba goýulýan sarpanyň, oňa bagyşlanýan ömrüň aňyrsynda, gözbaşynda uly many-mazmun ýatan eken.

Özüniň ajaýyp eserlerini halkyna peşgeş beren akyldar Magtymgulynyň önünde baş egýän hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow şahyryň «Kitap okan gullar manydan dokdur» diýen paýhasyny, pähimini ösdürüp, gör, nähili belent derejä ýetirýär. Megerem, şonuň üçin bolsa gerek, ol kitap neşiri bilen meşgullanýanlary sogap iş edýän adamlara deňeýär.

Biz özümiziň kitap baradaky kalamymyzy atalar kesbini özüne ýol-ýörelge edinyän, ata arzuwyny amala aşyran Agtygyň—hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň şu aşakdaky dogaýy sözleri bilen jemlemek isleýäris:

«...Umumadamzat medeniýetiniň altyn hazynasyna, sungatyna saldamly goşant goşan halkymyzyň ruhy baýlygynyň gönezligi bolan kitaplaryň, gazet-žurnallaryň ata-baba ýörelgelerimize esaslanan döwrebap many-mazmunly, çeper bezegli, ilhalar neşir edilmeginde, şeýle hem döwletimiziň alyp barýan içeri we daşary syýasatyny äleme ýaýmakda amala aşyran möhüm ähmiýetli işleriňizde Size hemişe rowaçlyk we ruhubelentlik arzuw edýärim!»

Fewral, 2008-nji ýyl.

4. *Goý, parlasyň, parahatlyk Baýdagy!*

Goja Zeminde giňden tanalýan hem-de uly meşhurlyga eýe bolan hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň Buhareste ugramazynyň baş-üç gün öň ýanynda Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň mejlisinde: «NATO-nyň sammiti barada aýdylanda bolsa, bu babatda Türkmenistan halkara bileleşiginiň ynanan Bitaraplyk derejesini gyşarnyksyz durmuşa geçirýän döwlet hökmünde özüniň ylalaşdyryjylyk potensialyny parahatçylygyň, durnuklylygyň we ählumumy howpsuzlygyň hyzmatyna goýmaga taýýardygyny tassyklamak isleýär» diýip, aýdan çuň manyly, parasatly pikirleri meni oýlanmalar derýasyna atyp, uzaklara alyp gitdi.

...Talyp ýigidiň öýden ak daňdanky çykyşy hem bolsa, ol özünde üýtgeşik bir ýadawlyk duýanokdy. Ýogsam, ol institutyň tejribeli mugallymlarynyň tutuş sekiz sagatlap öwredýän sapaklaryny ünsli diňläpdi, has zerur ýerlerini sünnäläp ýazypdy. Has dogrusy, ol bu ýerde aýdylýan, öwredilýän ylmy pelsepeleri öz akyl süzgüjinden geçirip, olary mazaly seljerip, ýüregine tagma edýärdi.

Kitap okamak, öwrenmek onuň iň söýgüli pişeleriniň biridi. Okuwdan çykyp, ruhy baýlyklary özünde jemleýän kitaphana barmasa, ol özüni oňaysyz, bir zady ýetmeýän ýaly duýýardy. Akyl gämisini kitaplar deňzinde agaýana ýüzdürip, olardan lezzet alýardy, bilmeýän zatlaryny öwrenýärdi. Ol

asyl, kitapsyz durmuşy göz öňüne hem getirip bilmeýärdi. Onuň üçin kitap elýetmez baýlykdy, ýaşaýyşdy, durmuşdy.

Institut... Kitaphana... Juwan ýüregi hyjuwdan, arzuwdan doly ýaş ýigit içini gepledip barsyna, öýüniň deňesine nädip ýetenini hem bilmedi. Goňşy çagajyklaryň «uruş-uruş» oýnaşyp, biri-birlerini çyna berimsiz edip «atyşlary» ýaňky talyp ýigide ýaramady, göwnünden turmady, onuň böwründe üýtgeşik bir ünji döretdi. Birsellem özüniň owadan, akyl-dan doly nurana gözleri bilen çagalary synlady-da, başyny ýaýkady hem-de oýnap ýören oglanjyklaryň ekabyrragyny ýanyna çagyrdy.

—Jigim jan, uruş gowy zat däl, oň ýüzüne ot degsin. Näme, başgarak bir oýun tapmadyňyzmy?! —diýip, ol eli «awtomatly» oglanjygyň başyny sypady.

—Daýy, biz ýalanjykdan oýnaýas-a — diýip, onuň deregine başga biri jedirdäp jogap berdi.

Eli «awtomatly esgeriň» boýnuny sallap durşuna döz-medik talyp:

—Eýsem-de bolsa, başgarak bir zat oýnaýyň. Bolýamy, jigim! — diýip, öz ýoluna rowana boldy.

Lukmançylyk institutynyň talyby Gurbanguly Berdimuhamedow haçandyr bir wagtlar eşiden rowaýatyny ýatlady.

...Gadymy indeýler tiredir taýpalaryň arasynda uruşdyr, dawa-jenjeliň bolmazlygy üçin, öz çagalaryny birek-biregiňkä myhmançylyga ugradyp, olary şol maşgalada ençeme günläp ýaşadar ekenler. Onsoň öz çagasynyň ýaşan ýa-da ýaşaýan ýerine, ýagny öýüne hiç kimiň ýarag çekmejekdigi, elbetde, düşnükli zat. Ine, şeýle sogap işi bitirýän çagalara bolsa «Parahatçylygyň çagalary» diýip at berer ekenler.

Gurbanguly Berdimuhamedow öz ýanyndan dünýäniň ähli çagalarynyň şeýle missiýany, asylly işi ýerine ýetirmeklerini beýik Biribardan dileg etdi. Onuň ýürek arzuwlaryna, ynsanperwer dileglerine perişdeler «omyn» diýen bolarly.

Elbetde, ol wagtlar özüniň ýene-de pylança ýyldan ýurt başyna geçip, bu babatdaky bitirjek umumadamzat bähbitli işleri hakynda hiç zat bilenokdy.

Beýik Taňrynyň emri bilen ykbal ony ýurt başyna getirdi. Allanyň öňde-soňda ýalkan, nazary düşen baş müň ýyllyk taryhly türkmen halky bir ýyl gowrak mundan öň Gurbanguly Berdimuhamedowy Türkmenistanyň Prezidentligine saýlap, örän sogap iş etdi.

Älem giňişliginde aýlanyp ýören Ýer togalagynyň bir künjeginde mesgen tutan gadymy hem müdimi Türkmenistan bu gün goja Zeminde parahatçylygy we agzybirliği, asudalygy, rahatlygy goraýjy hem-de wagyz ediji döwlet hökümünde giňden meşhurdyr.

Hawa, bu sogap işiň başynda bolsa, taryhy gysga wagtyň içinde halkara derejesinde ykrar edilen, uly at-abraýa, şan-şöhrate eýe bolan türkmeniň gerçek Ogly, Hakdan halatly hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow dur. Asudalygyň, agzybirligiň, parahatçylygyň höküm sürýän ýurdunda rysgal-berekedem, ösüşlerdir özgerişlerem köp bolýar. Ol hemmä belli hakykat. Diýmek, döwletiň, tutuş jemgyýetiň ilerlemegi, öňe gitmegi üçin ilkinji zerurlyklaryň biri öz içinde, şeýle hem dünýäde parahatçylygy üpjün etmek bolup durýar.

Baş müň ýyllyk taryhly türkmen hiç wagt, hiç bir zamanda hem urşuň tarapdary bolmandyr, ol her bir ara düşýän towy, dawa-jenjeli, goh-galmagaly çözmek üçin, halys paltasy daşa degäýmese, ýaraga ýapyşmandyr.

Ýöne...Hakykatyň hatyrasy üçin aýtsak, Watanyň bir daban ýerine gezek gelende welin, ol ser bermän, ýer bermändir. Ol öz ata Watanyňy, ene topragyny janyndan ileri tutupdyr.

Hawa, türkmeniň asyrlar boýy dowam edip gelýän beýik ynsanperwerligi, watansöýüjiligi, parahat, asuda durmuşa goýýan belent sarpasy rowaýatlara, çeper edebiýata siňip gidipdir, olar halkymyzyň aňynda, ýüreklerinde baky ýaşaýar.

Özi ganyň urşuň pidasy bolan, uzak Moldowada aram tapan, Magtymguly adyndaky Halkara baýragynyň eýesi, zehinli ýazyjymyz Nurmyrat Saryhanowyň «Şükür bagşy» eseri dünýä halklaryny parahatçylyga çagyryň, uruş diýilýän nägehany düýbünden ret edýän, ýazgarylýan Jarnama bolup ýaňlanýar.

Şükür bagşy üýşüp duran mähellä ýüzlenip:

—Jemagat, at-ýaragyň başaranyny dutar başarmazmyka?! — diýýär.

Sebäbi ol gül ýüzli çagajyklaryň erkana oýnap-gül-meklerini, ene-atalardan aýra düşmezliklerini, gül ýüzli gelinlerimiziň öz söwer ýarlaryndan aýrylmazlyklaryny isleýär. Uruş bolsa, onuň pidasy uly, gyrgynçylyk getirýär, ýýkan-ýumranlyk döredýär.

Elbetde, Şükür öz diýenini edýär, gepini gögerdýär. Dutary bilen gidip, agasyny bendilikden boşadýar, sag-aman öýüne alyp gelýär. Şeýlelik bilen, dutaryň gudratly güýji gylyjy azala öwürýär. Ine, türkmen kim bolan!

Ata-babalarymyzyň arzuwyny amala aşyrýan Agtyk — çuňňur hormatlanylýan Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň dünýäde parahatçylygy, dostluk-doganlygy, agzybirligi berkitmek baradaky alyp barýan il-ýurt bähbitli işleri, gör, özüniň gözbaşyny nirelerden alyp gaýdýan eken!

Hawa, geçmiş taryhymyzy baş barmagy ýaly bilýän, ony ilik-düwme öwrenýän, olardan tälim alýan, olary döredijilikli ösdürýän, baýlaşdyrýan ýurt Baştutanymyz parahatçylygyň gadyr-gymmatyna aýratyn sarpa goýýan beýik Ynsandyr.

Elbetde, çuňňur hormatlanylýan Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň parahatçylygyň gadyryny bilmeginiň başga-da sebäpleri ýok däl. Onuň atasy Berdimuhamet aga eline ýarag alyp, ganyym duşmana garşy mertlerçe söweşen, Watan goragyna çykan adam. Geliň, «Gysgaça terjimehala» ýüzleneliň. Onuň 10-njy sahypasynda şeýle tolgundyryjy setirler bar: «Watan ugrundaky söweşlerde 2-nji Ukrain frontunyň 748-nji atyjylyk polkunýň ýefreýtory B. Annaýew kellesine ok gyýçagy degip, agyr ýaralandy we baş aýdan gowrak wagtlap Kuýbyşew şäheriniň ewakogospitalynda (häzirki Russiýa Federasiýasynyň Samara şäheri) ýarasyny bejertdi».

Kitapda ýazylyşy ýaly, ol uruşdan II topar maýyp bolup gaýdyp gelýär. Elbetde, türkmen esgeriniň — Berdimuhamet aganyň söweş ýoly indi öwrenilmeli. Ýöne şeýle bir hakykat welin bize aýan. Magtymguly atamyzyň tas ähli goşgularyny ýatdan aýtmak bilen türkmen esgeri Berdimuhamet öz söweşdeş ýoldaşlaryny, ýowuz duşmana şir bolup topulan esgerlerimizi-ildeşlerimizi şahyryň ýüreklere ýazylan ajaýyp sygyrlary bilen täze ýeňişlere ruhlandyrandyr. Sebäbi şol

*Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedow
BMG-niň Baş Assambleýasynyň 62-
nji sessiýasynda çykyş edýär*

agyr söweşlerde hem Magtymguly atamyz biziň bilendi, ol türkmeniň kalbynda ebedi ýaşaýar.

...Gaplaň kimin arlap girse meýdana,
Tilki kimin bazy berse her ýana,
Duranda gaýa deň durup merdana,
Alar ýerden at salyşy gerekdir...

* * *

Mert ýigit mert ärden öner,
Namart asyl-ha mert bolmaz.
Eşit, adam, dogan ilden
Gaýry mähriban ýurt bolmaz.

Pyragy, Watan diýp gan döker gözüm,
Baky garap durmuş hijrana ýüzüm.

Goja taryh bizden hiç zady ýüz görüp duranok we gizlä-nok, ol ähli zady eliň aýasynda ýaly görkezýär. Urşuň ähli ýe-rinde bolşy ýaly, Berdimuhamet aganyň söweşen 2-nji Ukrain fronty hem juda agyr ýagdaýlary başdan geçiripdir. Onuň söweş ýoluny yzarlasaň, köp-köp pidalaryň bolandygy hem-mä belli hakykat. Taryhdan belli bolşy ýaly, diňe bir Dnepr derýasyndan sag-aman geçip, duşmany yza serpidirmek üçin gatnaşan merdana ärleriň 2438-sine Sowet Soýuzynyň Gahrymany diýen at berlipdir. Bu bolsa söweşiň agyr ýagdaý-da gazaply geçendiginiň güwäsidir.

Hawa, duşmana garşy öz şirin janyňy gaýgyrman Watan goragyna çykan gerçekleriň arasynda, öňde hem belleýşimiz ýaly, hormatly Prezidentimiziň atasy Berdimuhamet aga hem bolup-dyr. Olar uruş diýilýän nägehanyň ýüzüne ebedilik atanak çek-mek üçin söweşipdirler, ok bilen däriniň ýer ýüzünden hemişelik ýok bolmagyny isläpdirler. Bu biziň atalarymyzyň arzuwy.

Döş gerip çykdylar duşmana garşy,
Gerçek ogullary beýik Watanyň.
Lerzana getirdi ýer bilen arşy,
Gerçek ogullary beýik Watanyň.

Şir bolup topuldy namys-ar üçin,
Mährem ene üçin, söwer ýar üçin.
Söweşdi mähriban ol Diýar üçin,
Gerçek ogullary beýik Watanyň.

Hak işiň mydama ýeňjegi hakdy,
Duşmany kül edip sürenne dykdy.
Ýeňiş Baýdagyny parladyp dikdi,
Gerçek ogullary beýik Watanyň.

Arzuwly garaýar geljege sary,
Parahat ýaşasyn ähli Ýer şary.
Diýýärler: «Ýok bolsun ok bilen däri»,
Gerçek ogullary beýik Watanyň.

Atalarymyzyň bu asylly arzuwlaryny amala aşyrmak, olary wysal etmek, üstünlikli durmuşa geçirmek bu gün çuňňur hormatlanylýan Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň paýyna düşdi.

Belli bolşy ýaly, Garaşsyz Türkmenistan turuwbaşdan Ýer ýüzünde parahatçylygy goramak we berkitmek baradaky ynsanperwer syýasaty öňe sürdi. Netijede, 1995-nji ýylyň 12-nji dekabrynda BMG-niň Baş Assambleýasynda 185 döwletiň doly goldamagynda Türkmenistana hemişelik Bitaraplyk statusy berildi. Başda ygylan edilen «10 ýyl abadançylyk» syýasatynyň hemişelik abadançylyk syýasatyna öwrülendiginiň özümiň janly şaýady bolduk.

Elbetde, bu gazanylan baky Bitaraplyk bizi köp zatlara borçly etdi, jogapkärçiligimizi artdyrdy. «BMG-niň parahatçylyksöýüjilik, deňhukuklylyk, döwletleriň özygtyýarlylygyna, olaryň öz ösüş ýoly baradaky hukugyna sarpa goýmak ýörelgeleri biziň ýurdumyzyň daşary syýasatynyň esasynda goýuldy, Birleşen Milletler Guramasy bilen hyzmatdaşlyk bolsa, onuň ileri tutulýan ugruna öwrüldi.

...BMG bilen hyzmatdaşlyk biziň daşary syýasatymyzyň geljekde hem kesgitleýji ugry bolar» diýip, belent mertebeli Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow BMG-niň Baş

Assambleýasynyň 62-nji sessiýasynda eden taryhy çykyşynda aýtdy.

Umuman, ýurt Baştutanymyz ýetilen sepgit, gazanylan üstünlik bilen kanagatlanýan adam däl, ol hemişe gözlegde. Arzyly alyslara ýetmek ugrunda gaýduwsyz göreşýän hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow öz sözünüň eýesi, aýdanlaryny aňryýany bilen amal edýär.

Dünýä derejesinde uly Şahsyýet we batyr gaý reformator hökmünde ykrar edilen türkmeniň milli Lideriniň taýsyz tagallalary bilen BMG-niň Merkezi Aziýadaky Öňüni alyş diplomatiýasy boýunça sebit merkeziniň hut Aşgabatda açylmagy hem ýokarda aýdanlarymyzyň janly şaýadydyr, olaryň iş ýüzündäki durmuşa geçmesidir. Munuň özi sebitde parahatçylygy, howpsuzlygy we durnuklylygy üpjün etmek boýunça öňe ädilen aýgytly ädimdir.

Sebitiň taryhynda ilkinji gezek BMG-niň hemişelik hereket edýän işçi edarasynyň döredilmegi biziň Garaşsyz, baky Bitarap Diýarymyza, türkmeniň milli Liderine bildirilen uly ynamdyr. Sebitde parahatçylygy we durnuklylygy pugtalandyrmaga saldamly goşant goşjak bu Merkeziň netijeli hem-de önjeýli işlemegi üçin ähli zerur şertleriň döredilendigini uly kanagatlanma bilen bellemek gerek.

Yeri gelende aýtsak, Diýarymyzyň paýtagty ak mermere beslenen Aşgabatda açylan bu Merkez diňe bir sebitde däl, eýsem dünýä ýurtlary üçin hem krizisli ýagdaýlaryň önüni almak, döreýän käbir gapma-garşylyklary güýç ulanmazdan oňyn tarapyna çözmek meselesinde hem aýratyn ähmiýete eýedir.

Merkeziň alyp barmaly işleri BMG-niň agzasy bolup durýan 192 döwletiň ählisini hem deň derejede tolgundyryýar, çünki Ýer şarynyň islendik künjeginde çaknyşmalaryň önüni almak işindäki öňegidişlik olaryň ählisiniň bähbitlerine laýyk gelýär.

Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow BMG-niň Merkezi Aziýadaky Öňüni alyş diplomatiýasy boýunça sebit merkeziniň açylyş dabarasynda taryhy söz-sözläp, bu Merkeziň wezipesini örän takyk kesgitledi: «...Biziň umumy wezipämiz oňyn gatnaşyklary ýola goýmakdan, ýüze çykýan meseleleri çözmäge täze gapma-garşylyksyz

çemeleşmäni işläp düzmekden, lukmanlaryň dili bilen aýtsak, olaryň wagtynda ýüze çykarylmagy hem-de önüniň alynmagy üçin mümkin bolan ähli zatlary etmekden ybarat».

Hawa, Merkeziň işi ýaňy ýola düşüp başlady, ýöne onuň geljeginiň has hem netijeli boljakdygy jedelsiz hakykatdyr.

Beýik Galkynyş eýýamynda hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň öňe sürýän parahatçylyk taglymatlary бүтін dünýäni haýrana goýýar, ol dünýä jemgyýetçiliginiň ünsüni özüne çekýär.

Biz onuň hakykatdan hem şeýledigine ýakynda ýene bir gezek şaýat bolduk. Täzelikde, hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow Rumyniýanyň paýtagty Buharestde geçen NATO-nyň nobatdaky sammitine gatnaşyp, çuň manyly çykyş etdi. Ýewropanyň bu şäherine dünýäniň 50-ä golaý ýurdunyň liderleri ýygnandylar. Ýeri gelende aýtsak, Garaşsyz, baky Bitarap Türkmenistan NATO-nyň döwlet baştutanlarynyň derejesinde geçirilen forumyna ilkinji gezek gatnaşýar. «...Türkmenistan «Parahatçylygyň hatyrasyna hyzmatdaşlyk» maksatnamasy boýunça NATO bilen özara gatnaşyklara uly ähmiýet berýär» diýip, hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow Ýewro-Atlantika hyzmatdaşlyk Geňeşiniň sammitinde eden çuň manyly çykyşynda aýtdy.

Umuman, ýurt Baştutanymyzyň Buharestde eden bu sapary özüniň ähmiýeti we dünýäniň syýasy toparlarynda döreden seslenmeleri boýunça uly bir taryhy waka boldy diýsek dogry bolar. Bu ýerde hiç hili ýasamalyk ýa-da ulaltma ýokdur.

Rumyniýanyň Parlament Köşgünde NATO-nyň sammitiniň çäklerinde Türkmenistanyň hormatly Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedow bilen Amerikanyň Birleşen Ştatlarynyň Prezidenti Jorj Buşuň duşuşygy boldy. Munuň özi NATO-nyň forumynyň çäklerinde ABŞ-nyň baştutanynyň ýeke-täk ikitaraplaýyn duşuşygydyr. Bu duşuşyk Garaşsyz, baky Bitarap Diýarymyzyň, şeýle hem milli Liderimiziň halkara abraýynyň barha artýandygyndan, ýokarlanýandygyndan bir nyşandyr.

Şeýle duşuşyklar Horwatiýanyň we Owganystanyň Prezidentleri bilen hem bolup geçdi. Owganystan biziň duldegşir goňşymyz. Goňşyny goldamak, kyn gününde oňa kömek et-

mek, ýardam bermek biziň ata-babalarymyzdan gelýän asylyly döň. Galyberse-de, hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň öz sözleri bilen aýtsak: «Biziň ýakyn goňşymyz Owganystana hemmetaraplaýyn kömek we goldaw bermek, sebitde parahatçylygy durnuklylygy we howpsuzlygy üpjün etmegiň möhüm komponenti bolup durýar».

Hawa, täze galkynyşlary, uly-uly ösüşlerdir özgerişleri başdan geçirýän Garaşsyz, baky Bitarap Diýarymyzyň dünýä döwletleri bilen hyzmatdaşlygy barha artýar, rowaçlanýar. Häzirki döwürde ýurdumyz dünýäniň 125 döwleti bilen diplomatik gatnaşyklary alyp barýar. Täzelikde, ýurdumyzyň diplomatik korpusynyň wekilleri bilen geçirilen maslahatda nygtaýşy ýaly, hormatly Prezidentimiz bary-ýogy bir ýylyň dowamynda daşary ýurtly delegasiýalaryň 600-e golaýyny kabul etdi.

Parahatçylyk gadamlary gitdigiçe giň gerime eýe bolýan Garaşsyz, baky Bitarap Türkmenistanyň döwlet Baýdagynda zeýtun baldajygy bolup, ol Birleşen Milletler Guramasynyň Baýdagyndan alnan parahatçylyk nyşanydyr.

Şu setirleriň awtoryna mundan baryp-ha 20 ýyl töweregi öň Nýu-Ýorkda ýerleşýän BMG-niň gözeli ymaratyny hut öz ýanyndan synlamak miýesser edipdi. Şol binanyň önündäki nili düwlen tüpeňiň şekili meniň ünsümi özüne çekdi. Ol ok-ýaragyň garşysyna goýlan täsin ýadygärlikdi. Tutuş adamzat şol düwlen niliň hiç wagt, hiç bir zamanda hem çözülmeligini isleýär.

Hawa, dünýä döwletleriniň bu ugurdaky, ýagny Ýer ýüzünde parahatçylygy goramakdaky hem-de berkitmekdäki alyp barýan ählumumy göreşiniň ön hatarynda ynamly we aýgytly gadamlar bilen öňe barýan biziň Garaşsyz, baky Bitarap Türkmenistan döwletimiz, onuň hormatly Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedow parahatçylygyň ygtybarly arkadaýanjy bolup çykyş edýär.

Goý, türkmeniň parahatlyk Baýdagy dünýä halklaryny şol göreşe çagyryňan nyşan bolup, döwrüň depesinde ebedilik parlasyn!

April, 2008-nji ýyl.

5. Ol iň soňky deminde-de...

...Öz aladasyny etmän, ol iň soňky deminde-de özgäniň aladasy bilen bolupdyr. Bu diňe är kişilere mahsus häsiýetdir.

Hawa, bu ýerde gürrüň hormatly Prezidentimiziň atasy Berdimuhamet aga (ýatan ýeri ýagty bolsun!) barada barýar.

Men diňe bir ýazyjy hökmünde däl, eýsem, kitap bilen iş salyşýanhünärmen-kitaphanaçy hökmünde hem beýik şahslar bilen baglanyşykly ýazylan kitaplara, ýatlamalara aýratyn sarpa goýýaryn. Şeýle eserleri başga işimi taşlap öwran-öwran okaýaryn, olardan köp peýdaly zatlary öwrenýärim, özüme sapak edinýärim.

Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň ýanyndaky Baş arhiw müdirligi bilen Türkmenistanyň Prezidentiniň Arhiw gaznasy ýurt Baştutanymyzyň terjimehaly bilen gönüden-göni baglanyşykly yzly-yzyna iki kitaby okyjylar köpçüligine hödürlep, örän sogap iş etdi. Elbetde, ol neşirler ýurdumyzyň jemgyýetçiligi tarapyndan gyzgyn garşylandy, gazet-žurnal sahypalarynda, şeýle hem beýleki köpçülikleýin habar beriş serişdelerinde halkymyzyň ýürekden çykan minnetdarlyk sözleri beýan edildi. Ol kitaplardan elden-ele geçirilip okalýar. Eýsem, halkynyň ykbalyny gerdeninde göterýän ýurt Baştutanymyzyň atababalary bilen bagly gyzykly maglumatlar kimi biperwaý galdyryp biler?!

Men hut özüm barada aýdanymda bolsa, ol ykballar bilen baglanyşykly makalalar toplumyny ýazdym we bu ugurda häli-häzirem işlemegimi dowam edýärim.

Men gürrüňimiň örüsini giňeldip ýa-da halk arasynda aýdylyşy ýaly, sözümi sozup durman, mundan 40 ýyl öň bolup geçen bir wakany ýatlamakçy.

...1966-njy ýyldan 1972-nji ýylyň başyna çenli aralykda men Gökdepe etrabynda ilki raýon medeniýet bölüminiň, soňra bolsa raýon partiýa komitetiniň wagyz-nesihat bölüminiň müdiri bolup işledim. Şol döwürde öz wezipe-borjum boýunça kolhoz başlyklarynyň medeniýet baradaky orunbasarlary bilen gönüden-göni iş salyşdym.

Mälim bolşy ýaly, täzelikde «Mugallym, esger, ilhalar ynsan...» atly Berdimuhamet Annaýewiň ömür ýoluna bagyşlanan ylmy-resminamalaýyn neşir çap edildi. Okyjylar köpçüliginde uly gyzyklanma döreden bu kitabyň ahyrky sahypalarynda hormatly Prezidentimiziň pederi Mälikguly aganyň öz kakasy Berdimuhamet aga baradaky ýazan çaklaňja ýatlamasy ýerleşdirilipdir. Ol ýerde şeýle setirler bar: «...Bize ilki kömege gelen goňşymyz Nurça Garaja boldy. Ol kakamyň öz okuwçysydy...».

Okyja has düşnükli bolar ýaly, aslynda gürrüňi edilýän bu kitabyň 1948-nji ýylyň Aşgabat ýertitremesiniň 60 ýyllygyna bagyşlanyp çykarylandygyny nygtamak isleýärim.

Hawa, indi Nurça Garajaýewaly söhbedimize dolanalýň.

Mälikguly aganyň ýatlamasynda bu zenan barada, has dogrusy, onuň bilen baglanyşykly waka dogrusynda şeýle diýilýär: «...Biz kakamy kesegiň aşagyndan çykaranymyzda ol entek diridi, ýöne demini agyr alýardy. Nurçanyň «Mugallym, gözüňi açsana!» diýip, zaryn gygyranyndan bolsa gerek, kakam zordan gepläp: «Nurça, gyzym, çagalar dirimi, näme, atom ýaryldymy?» diýip sorady. Bizem ýerli-ýerden: «Biz diri, ýer yrandy» diýdik. Şonda kakamyň: «Atom ýarylyp, uruş bolmadyk bolsa, ýene ýagşy, dowamat bolar, nesil ýaşar» diýen soňky sözi şindizem gulagymdan gidenok.

...Kakamyň ölmeziniň öň ýanynda ýene bir aýdany: «Nurça, gyzym, indi meniň ýagdaýym ýagşy, sen Mälikgu-

lyny al-da, mekdebe ylga. Ol ýerde okuwy täze gutaryp gelen ýaş mugallym ýaşayandyr, şoňa kömek ediň» diýdi.

Biz mekdebe baryp, ýykylan jaýy gazyp ugranymyzda, beýleki mugallymlaram kömege geldi. Yöne, arman, ýaş mugallymam, gelnem, bir ýaşyna ýetmedik çagajyklarynam diri däl-de, öli çykarmaly bolduk.

Kakamyň agyr halda ýatanyny eşiden adamlar biz bilen öýe gelenlerinde, kakam ýagty jahan bilen hoşlaşan eken. Şonda Nurça Garaja uly sesi bilen aglap: «Adamlar, geliň adam sylamagy, oňa hormat goýmagy Berdimuhamet mugallymdan öwreneliň. Ol ölüm ýassygynda ýatan wagty öz aladasyny etmän, bizi mekdebe ýaňy gelen ýaş mugallymy we onuň maşgalasyny halas etmäge iberdi. Goý, onuň ýatan ýeri ýagty, jaýy jennet bolsun!» diýip, hat-sowat öwreden eziz mugallymy bilen hoşlaşdy.

Ine, Nurça Garajaýewanyň iň soňky deminde iliniň aladasyny eden Berdimuhamet aga hakyndaky şol wagtky hasratly günlerde aýdan ajaýyp sözleri meni 1968-nji ýyla öwürip getirdi. Öňde hem belleýşim ýaly, şol döwürde, ýagny 40 ýyl mundan öň men Gökdepäniň raýon partiýa komitetinde bölüm müdir bolup işleýärdim.

1968-nji ýylda bu tebigy betbagtçylygyň bolup geçenine 20 ýyl bolupdy. Yöne sowet ideologiýasynyň gysajynda terbiýelenen, aňlary tas mankurtlaşma derejesine baryp ýeten şol döwrüň adamlary öz ölüsiniň agysyny arkaýyn aglap bilenokdy. Özüm hem şol ýertitremäniň pidasyny çeken adam, özümden iki ýaş uly gyz doganym bu ýagty jahan bilen ömürlük hoşlaşypdy. Olaryň ruhuna degsin edip, ýatan yerleriniň ýagty bolmagyny beýik Biribardan dilejek bolsaň, öz kölegäňden gorkup, bukulyp ýörmelidi. Zamana zalymdy.

Ine, şol günleriň birinde Nurça daýza bilen söhbetdeş bolmak şu setirleriň awtoryna miýesser edipdi. Ol meniň Yzgant ýegenidigimi bilenden soň, şol obadan göçüp gelen öz mugallymy Berdimuhamet aga barada gözüne ýaş aýlap, ajy ýatlamalara gark bolupdy.

—Tutuş obamyz ol mugallyma uly sarpa goýardy. Ol ilhalar adamdy, abraýy ýokarydy. Onuň orny hemişe törde-

1948-nji ýylyň ýertitremesiniň
döreden weýrançylyklary

di. Ýaşuly mugallym il-günüň ýakyn maslahatçysydy, geňeşdarydy. Onuň kiçigöwünliligi, belent adamsöýüşligi, ynsanperwerligi, sowatlylygy, okumyşlygy hemmeleri haýran galdyryýardy. Men onuň ruhunyň önünde hemişe baş egýärim...

Berdimuhamet mugallym bize şeýle bir zady gürrüň beripdi. Ol 1943-nji ýylda urşa gideninde öz okadýan okuwçylaryna: «Çagalar, men «toýa» gidýän, hoş sag boluň, örän gowuja okaň!» diýip, sarganynda, «toý» sözüne özüçe düşünen çagalar: «Mollum, toýa bizem äkidäý» diýer ekenler. Bu wakany ol ýylgyryp ýatlardy.

Wah, bende, uruşda agyr ýaralanyp, öz iline, Watanyňa, mähriban ojagyna, çagalarynyň arasyna gaýdybam gelen eken-le welin, arman...Elbetde, kysmatdyr-da. Şol gijeki aýylyganç sarsgyn ony aramyzdan ebedilik alyp gitdi. Mähriban mugallymymyz bilen baky hoşlaşanymyza eýýäm ýigrimi ýyl bolaýypdyr.

Hawa, meniň Nurça Garajadan bu gürrüňi eşidenime hem eýýäm 40 ýyl bolupdyr. Wagtyň bir ölçeği bar, ol diňe öňe hereket edýär. Biziň şu günki bagtyýar günlerimizi görmek olara nesip etmedi. Olaryň ak arzuwlary ak guwlara öwrülip, görünmez alyslara uçup gitdiler. Berdimuhamet aga ýene-de ençeme ýyllardan öz agtygynyň tutuş türkmen halkynyň howandary hem-de hemaýatkäri bolup ýetişjegini, elbetde, bilen däl. Ýöne onuň ruhy bu zatlary duýýan, syzýan bolmaly. Sebäbi «Dirä — güman, ölä — aýan» diýen gürrüňiň aňyrsynda bellibir derejede hakykat ýatandyr.

Hawa, indi şu günüň nazaryýeti bilen seretsek, Nurça Garajanyň «Adamlar, geliň, adam sylamagy, oňa hormat goýmagy Berdimuhamet mugallymdan öwreneliň» diýmeginde uly many-mazmun bar eken.

Berdimuhamet aganyň pederleriniň hem beýik adamsöýüşligine güwä geçýän, ony tassyklaýan şeýlebir gürrüňiň şaýady boldum.

Geliň, ýene-de şol kitabyň 8-nji sahypasyna ser salalyň.

«...Biziň milli Liderimiziň aňyrsy bolsa Nepesaly baýdan başlanypdyr.

...Nepesaly baýyň baş ogly gadym eýýamdan bäri gelýän daýhançylyk kärleri, maldarçylyk, ýüň taýýarlamak, halyçylyk, keçe basmaklyk bilen meşgullanypdyr. Babarap obasynyň golaýyndaky Atak guýusy hem şolaryňky eken».

Üns beriň, Atak guýusy! Men Gökdepede işläň döwrümde etek gumda ýerleşýän şol guýynyň başynda, çopan goşunda köpgezekbolupdym, agitbrigadaýolbaşçylykedip, maldarlaryň önünde çykyş edipdik. Dogrusyny dogry aýdaýyn, şol wagtlar ol guýynyň ilkibaşda kime degişli bolandygyny biljegem bolmandym, ol mesele meni gyzyklandyrmady.

Ynha, dek täzelikde Yzgant obasynda myhmançylykda boldum. Şol oba köp ýyllaryň dowamynda ýolbaşçylyk eden, obada uly abraýdan peýdalanýan, il-günüň toýuna-ýasyna ýarap ýören Aman Muhammetkulyýew bilen duşuşmak maňa miýesser etdi. Men bu ýaşuly bilen has irki, ýagny Gökdepede işläň döwrümden bäri gatnaşykdadym. Ol gürrüňçi adam. Çay başynyň söhbedi gyzyşdy.

— Aman aga, gaýraky, Atagyň guýusy diýilýän Nepesaly baýlaryňky eken-ow! Men ony, ynha, şu kitaby okanymdan soň bilip galdym — diýip, elimdäki täze neşiri görkezdim-de, onuň berjek jogabyna garaşdym.

— Sen, näme, ony şu wagta çenli bileňokmydyň? — diýip, ol geňirgendi. Soňra gürrüňiniň üstüni ýetirdi. — Ýegen, men saňa şol guýy bilen baglanyşykly başga bir gürrüňi aýdyp berýin...

Men durşum bilen gulaga öwrüldim. Öň bilmeýän zadyňy eşitmek, diňlemek meniň üçin-ä aýratyn ýakymly.

— Hawa, ol guýyň haçan gazylanyny-ha aýdyp biljek däl, ýalan sözlemäýin. Ýöne Nepesaly baýlaryň nesilleriniň dowarlarynyň şol ýerde örüländigini welin ata-babalarymyzdan eşiderdik. Obamyzda häzirem uly buýsanç bilen olaryň sahy, ile ýaramly, ýüregi ýuka adamlar bolandygyny ýatlaýarlar, gürrüň edýärler. Geçip barýan del süri guýyň başyna saý-sebäp bilen sowlaýsa, öz mallaryny soňa goýup, garaşdyryp, kesekini malyny suwa ýakar ekenler... Beýle jomartlygy köp adam etmese gerek. Bu beýik adamkärçilikden nyşan...

Aman aga bilen eden söhbetdeşligimiz şu günlere syrykdy. Görşümüz ýaly, hormatly Prezidentimiz Gurbanguly

Berdimuhamedowyň Beýik Galkynyş eýýamynda alyp barýan il-ýurt bähbitli işleri özüniň gözbaşyny has alyslardan alyp gaýdýan eken. Belent mertebeli Prezidentimiziň: «Halk biz üçin däl-de, biz halk üçin işlemelidiris» ýa-da: «Döwlet adam üçindir!» diýmeginde hem hiç hili tötänlik ýok eken. Ol nesillerden gelýän asyly döredijilikli dowamy bolupdyr.

Hawa, eşret arygynyň gözbaşynda, sakasynda oturan çuňňur hormatlanylýan Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow bu gün sahylyk bilen il-gününe bagt paýlaýar, nurly Kuýaş bolup halkyny çoýýar.

Şu pursat meniň hakydamda türkmeni dünýä tanadan beýik şahslaryň biri dana Magtymgulynyň: «Häkim bolsaň, halky Gün kibi çoýgul» diýip aýdan atalyk pendini janlanýar.

Atalaryň arzuwyny amala aşyrýan Agtygyň — hormatly Prezidentimiziň ömri uzak bolsun, Hudaýym!

Noýabr, 2008-nji ýyl.

6. Hekaýat hakykata öwrülýär

Şöhratly ady goja taryhyň sahypasyna altyn harplar bilen ýazylan gadymy, Gahryman Gökdepäniň gum eteginde ýerleşýän Yzgant-Oguzkent obasy bilen meniň öňden gelýän garynja gatnawym bar. Alyslarda galan çagalygymyň bellibir bölegi şol oba bilen baglanyşykly diýsem has dogry bolar. Ellinji ýyllaryň başlarynda Yzgandyň ýediýyllyk mekdebinde bir ýyla golaý okapdym, tälim alypdym.

Bilemok, göbek ganymyň daman ýeriniň oba bolanlygy üçinmi, nämemi, oba adamlary bilen çay başynda mesawy gürrüň edip, söhbetdeş bolmagyň meniň üçin-ä aýratyn lezzeti bar. Olarda hiç hili gaçyrym ýok, içi güjükli gürrüň edenoklar, olar sadadan sypaýy... Beýle diýsem, şäherliler göwnüne alaýmasynlar.

Hawa, şonuň üçin hem sähel elim sypynsa oba eňýän. Ynha, arada, Yzgantda bolanymda, şol oba köp ýyllaryň dowamynda ýolbaşçylyk eden, daýhançylyk kesbi-käriniň lezzetine aňryýany bilen düşüňýän, häzir segseni sermeläp ýören Aman aga Muhammetgulyýew bilen söhbetdeş bolmak miýesser etdi. Ol hormatly Prezidentimiziň atasy, asly yzgantly Berdimuhamet Annaýewden öz obadaşlaryna ýadygär galan şeýle bir hekaýaty ýatlady, aýdyp berdi.

...Gadym zamanlarda bir obada bölek ýer bar eken. Ol ýeri şol obanyň adamlary köp gezek ekip görüpdirlir, emma hasyl alyp bilmändirlir. Ýene ekip görüpdirlir, ýene-

-de bolmandyr. Ahyry özüne göwni ýetýän babadaýhanyň biri: «Nesip etse, şol ýerden men hasyl alaryn» diýip orta çykypdyr.

—Biderek azap edip ýörme, şol ýeri senden öňem ençe adamlar ekip gördi. Bolmady. Ol ýer şor ýerdir, ekin bitmez — diýip, ýaňky daýhana nesihat beripdirler.

—Enşalla, men şol ýerden hasyl alaryn — diýip, ol öz pikirinden dänmändir.

Goş öküzini goşup, azal bilen sürüp başlapdyr. Birnäçe gezek terslin-oňlyn sürüpdir. Ahyry hem ýeriň gyrasyna çykyp, azalyň kündesini sogrup, sürlen ýeriň içine oklapdyr. Emma künde ýere gömülmän, ýeriň ýüzünde duruberipdir. Onsoň ol daýhan ýene sürüpdir. Ýene kündesini oklap görüpdir. Künde ýene ýere gömülmän, ýeriň ýüzünde durupdyr. Onsoň ol daýhan ýene sürüp ugrapdyr. Sürüp, sürüp, ýene gyrasyna çykyp, kündesini sürlen ýere oklapdyr. Bu sapar kündäniň ýarysy ýere giripdir.

Onsoň ol daýhan ýene sürüp başlapdyr. Sürüp-sürüp, ýene kündesini oklap görüpdir. Bu sapar oklanda, künde edil suwa oklanan ýaly küpürsöp duran ýere gömlüp ötägidipdir. Onsoň, daýhanyň göwni hoş bolup, ekin ekipdir. Eken ekini şeýlebir bitipdir, hasyl beripdir, edil başyna gören ýaly bolupdyr.

Onsoň oba adamlary muňa haýran galyp:

—Sen näme üçin mundan ozal ekileniňde hasyl bermän, bu ýyl beýle bol hasyl eçildiň? — diýip, ýerden soranmyşlar.

Ýer ýeňillik bilen dem alyp:

—Men bu ýylam hasyl berjek däldim welin, bu daýhan meni günüme goýmady, içimi daşyma çöwürdi, meni mum-helim etdi. Onsoň mende hiç hili ygtyýar galmady. Daýhan erkimi elimden aldy. Men onsoň hasyl bermän nädeýin?! — diýip, jogap berenmiş.

Biz «B.Annaýew gadymy kitaplary, halk dessanlaryny, rowaýatlary we ertekileri yhlas bilen ýygnap, halka ýaýradandygy bilen il arasynda abraý gazanypdy» diýip, Baş arhiw müdirliginiň 2007-nji ýylda çapdan çykaran «Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedow. Gysgaça terjimehal» atly kitabynda ýazylan setirleriň juda

Türkmenistanyň Prezidenti çopan goşunda

jaýdar aýdylandygynyň hem-de olaryň hakykata laýyk gelyändiginiň hut şu günler hem janly şaýady bolýarys.

Hawa, halk ýagşynyň ýarany. Yzgantlylar Berdimuhamet aganyň şol bitiren sogap işlerini, hyzmatlaryny häli-häzirem uly minnetdarlyk bilen ýagşylykda ýatlap ýörler. Elbetde, ýagşy adamlar hiç wagt unudylmaýar, olar halkyň hakydasynda ýaşaýarlar.

Toprak! Türkmen aga hemişe saňa salam berýär, seni ýüzüne sylýar. Aslynda, adamyň özi hem ene ýeriň, topragyň perzendi ahbetin. Sen adamzat ähliniň ekleyjisi. Ýöne belbir döwürde biz eneli-ogul bolup seniň bilen düşünişip bilmedik. Has dogrusy, biz seniň eliňden bol hasyly zorlap, gaňryp aljak bolduk. Bolmady. Sebäbi, onuň aňyrsynda gödeklik ýatan ekeni. «Tebigata ýalbarman, biz oň elinden hasyly gaňryp alarys» diýip, haýsydyr bir berebekgeýiň aýdan sözlerini şygar edindik. Gynansak-da, gazanan netijämiz bolmady. Indi seredip otursak, biz saňa ýeterlik ideg-yssywat etmän, hiç zat eçilmän, senden köp zatlara hantama bolupdyrys.

Hudaýa ýüzde müň şükür, bu gün ene topragyň diline düşüňän, onuň bilen «gürleşip» bilýän gerçäk Ogul Garaşsyz, baky Bitarap Diýarymyza Baştutan boldy. Ol turuwbaşdan daýhana sala salyp, onuň arzyny diňlemegi başardy.

Belent mertebeli Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň bu aýgytly ädiminiň aňyrsynda ata-balarymyzdan gelyän asylly däpler ýatyr. Galyberse-de...

Geliň, ýene-de «Gysgaça terjimehalyň» sahypalaryna ser salalyň!

«Orta mekdebiň V—X synplarynda okan döwründe ol her ýylky tomusky dynç alyş günlerini üç aýlap, ejesi Ogulabadyň daýzasynyň öýünde, şol wagtky «TSSR-iň 40 ýyllygy» kolhozynda geçirerdi. Özüniň deň-duşlary bilen her gün irden daňdan 5-lerde turup, maşynly şol kolhozyň häzirki Ahal welaýatynyň Aksuw diýen ýerindäki ekin meýdanlaryna giderdi. Ol ýerde şitil ekmek, orak ormak, pomidor ýygmak, gawun-garpyz, mekgejöwen ýygmak, ekinlere suw tutmak ýaly işler bilen meşgullanardy. Şeýdip ol özboluşly zähmet terbiýesiniň mekdebini geçdi».

Zähmet terbiýesiniň mekdebi! Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň bereketli toprak bilen, babadaýhanyň durmuşyna dahylly meseleler bilen baglanyşykly geçirýän uly-uly reformalaryny, düýpli özgerişlerini göreniňde, ol zähmet terbiýesiniň diňe bir mekdebini däl-de, eýsem, onuň akademiýasyny geçene meňzeýär. Asyrlarboýy arzuwlap gelen Garaşsyzlygymyzyň soňky iki ýylynda, ýagny Beýik Galkynyş eýýamynda ýurdumyzyň oba hojalygyndaky bolup geçýän ösüşlerdir özgerişleri göreniňde, gözüň dokunýar, ata Watana, hormatly Prezidentimize bolan buýsanjyň artýar.

Men şeýlebir hakykata aýratyn üns berýärim.

Belki, ýadyňyzdadyr. Geçen gyşyň gazaply günleriniň birinde hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow uzak örüdäki maldarlaryňkyda olar bilen söhbetdeş bolupdy, çopan goşunda çay içipdi, olar bilen bir tabakdan nahar iýipdi, olaryň hal-ahwalyny, ýetmezini sorapdy... Şeýle hem ol bereket ojagyna öwrülen Diýarymyzyň gallaçylarynyň, pagtaçylarynyň arzyly myhmany. Oba hojalygynyň haýsy ugry bolsun, tapawudy ýok, hormatly Liderimiz olaryň özi bolup, olaryň öz «dilinde» gürleşmegi başaýar. Ol ýene bir görseň polat ata atlanyp pagta ýygyp ýa-da orak orup ýör. Elbetde, beýle başarnyk, ussatlyk her kime ýetdirip duran närsede, ol diňe keremli Taňrynyň nazary düşen, ýalkan adamlarynda bolup biler.

Hawa, öz gujur-gaýratyny ähli guramaçylyk hem-de ýolbaşçylyk ukybyny öz halkynyň eşretli durmuşda ýaşamagyna gönükdirýän çuňňur hormatlanylýan Prezidentimiziň oba ýerlerine, ýerden bagt tapýan daýhanlaryň arasyna edýän her bir sapary, olar bilen ýürekdeşlik ýagdaýynda geçirýän söhbetdeşligi zähmet adamlarynda uly joşgun, hyjuw, beýik ruhubelentlik hem-de ýurt Baştutanymyzyň özüne bolan çäksiz minnetdarlyk duýgusyny döredýär.

Meniň bu aýdýanlarym söz owadanlamak üçin diýilýän howaýy bir zat däl, ol durmuş hakykaty. Meniň birje mysala ýüzlenesim gelýär.

Murgaply kärendeçi Atamuhammet Çaryýew öz ýürek buýsanjyny gazet sahypasynda şeýle beýan edýär:

Hydyr gören türkmen topragynyň datly miweleri

«Kärendeçi-pagtaçy bolamsoň, her bir ekerança sylag-hormaty, aladany özümize hem dahylly saýýarys. Şonuň üçin hormatly ýurt Baştutanymyzyň suw tutup ýören kärendeçiniň ýanyna gum kesekleriniň içi bilen pyýadalap baryp, ýörite söhbetdeş bolanyny görüp, biline fartuk dakynyp, pagta ýygysyna seredip, beýleki ýönekeý zähmet adamlary bilen açyk, ýürekdeş söhbedini diňläp «Elhepus, beýle-de bir kiçigöwünli, mährem, il-halky barada içgin alada edýän ýurt Baştutany bolar eken-ow! «diýenimi duýman galdym. Beýle döwlet ýolbaşçylarynyň bolýandygyny diňe ertekilerde eşidýärdik. Tüweleme, halkymyzyň bagty çüwüpdür».

Sada daýhanyň ýüreginiň çuňundan çykýan bu ýakymly sözler tutuş türkmen halkynyň ýüreginiň owazydyr, buýsanjydyr, minnetdarlyk sözüdür.

Hawa, siňe seredip, seljrip dursak, hormatly Prezidentimiziň bereketli toprak bilen bagryny badaşdyrmagynda, zähmetsöýer babadaýhanlarymyzyň ýürek töründen orun almagynda hiç hili tötänlik ýa-da säwlik ýok eken. Munuň özi ýurt Baştutanymyzyň nesilden-nesle geçip, maşgala däbine öwrülen, onki süňňüne siňen, ata-babalarymyzdan miras galan daýhan däpleriniň döredijilikli dowamy bolup durýar. Ol il-ýurt bähbitli bu sogap işleri özüniň ykbaly hasaplaýar. Ykbala bolsa biperwaý garalmaýar.

Megerem, şonuň üçindir, hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow ählihalk tarapyndan ýurt Baştutanlygyna saýlanylan ilkinji gününden başlap, ýurduň oba hojalygyny düýpli özgertmek, ony ýokary derejede ösdürmek meselelerine aýratyn ähmiýet berip başlady, bu wajyp wezipe birjik-de ünsden düşürilmeyär. Çuňňur hormatlanylýan Prezidentimiz Türkmenistanyň XX Halk Maslahatynda eden çuň manyly çykyşynda sözlän taryhy sözünde: «Oba hojalygynda göz önünde tutulan özgertmelerimizi hut şu günden başlap çaltlaşdyryp başlamaly» diýip aýtdy.

Hudaýa şükür, hormatly Liderimiziň aýdýan sözleriniň işdenaýry çykýanyeri ýok. Turuwbaşdan, oba zähmetkeşlerine pensiýalaryň, çagaly enelere kömek pullarynyň täzedan dikeldilmegi zähmet adamlarynda geljege bolan ynam

döretdi, olaryň yhlasyny artdyrdy, jebisleşdirdi, olary ýurt Baştutanymyz bilen bir ten, bir jana öwürdi. Netijede, halk, Watan, Prezident diýen üç keramat synmaz gudrata öwrüldi. Şeýle ýagdaýyň emele gelen ýerinde bolsa, onuň önünde durup biljek böwet bolmaýar.

Hormatly Prezidentimize mahsus bolan bir aýratynlyk bar. Ol «Ýedi ölçäp bir kesmegi» halaýar, sebäbi «Maslahatly biçilen don gysga bolmaýar». Bu oba hojalyk meselesinde hem şeýle boldy.

2007-nji ýylyň 30-njy marty. Mary topragy XX Halk Maslahatynyň myhmanlaryny gujak gerip garşylady. Bu maslahat ykbal çözüji maslahatdy.

Hawa, ýokarda belläp geçen bir aýratynlygymy hormatly Prezidentimiziň öz sözleri bilen delillendiresim gelyär: «Biz XX Halk Maslahatyny guramaçylykly geçirmek üçin ýörite döwlet toparyny döredtik. Türkmenistanyň Mejlisi tarapyndan birnäçe kanunlar işlenilip taýýarlanyldy. Hemmäňiz bilýänsiňiz, ol kanunlar metbugatda çap edilip, halk tarapyndan giňden ara alnyp maslahatlaşyldy. Ildeşlerimizden köp teklipler gelip gowuşdy». Ýeri gelende aýtsak, şol teklipler hem göz önünde tutulyp, daýhanyň daýanjyna öwürülen ençeme resminamalar işlenilip düzüldi we kabul edildi. Şu geçen iki ýyla golaý döwrüň içinde Maslahatda we ondan soňraky edilen düýpli, netijeli gürrüňler durmuşa geçip başlady. Bu günki gazanylýan üstünlikler onuň şeýledigine doly güwä geçýär.

Geliň, käbir mysallara ýüzleneliň. XX asyryň 90-njy ýyllarynda ýurdumyzda bary-ýogy 70 müň tonna däne öndürilýärdi. Käbir galamdaşlarymyzyň adalatly aýdyşy ýaly, ak bugdaýyň alnyna gara atanak çekilipdi. Ýogsam, Türkmenistanyň ak bugdaýyň Watanydygyny ylym mundan 100 ýyl gowrak ön ykrar edipdi ahbetin.

Garaşsyzlygyň gudraty ak bugdaýyň alnyndan hem ak Gün bolup dogdy we ony galkyndyrdy. Çuňňur hormatlanýlýan Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň parasatly, paýhasly sözleri bilen aýtsak, biz «...Gysga wagtda ýurdumyzda ak bugdaýyň gadymky şöhratyny dikeldip, onuň öndürilişini 30 esse artdyrmagy başardyk. Öz halky-

*Türkmenistnayň Prezidenti
Gurbanguly
Berdimuhamedow
pagtaçylaryň arasynda*

myzy ekläp bilýän ýurda öwrüldik. Azyk garaşsyzlygyny gazandyk».

Türkmen ak pagtany ak bagtyna deňeýär. Bagt bolsa hiç wagt aýak astynda galdyrylmaýar, depelenilmeýär. Hormatly Prezidentimiziň taýsyz tagallalary hem-de atalyk aladalary netijesinde 2008-nji ýylda ýurdumyzyň pagtaçylyk pudagynda gazanýan üstünlikleri, ýetilýän sepgitler örän buýsançlydyr. Garaşsyz, baky Bitarap Diýarymyzyň Oguzhan, Babadaýhan, Tagtabazar, Ak bugdaý, Tejen, Galkynyş, Garagum, Atamyrat, Köýtendag, Döwletli, Ruhubelent, Sakarçäge, Ruhabat ýaly başga-da käbir etraplarynyň pagtaçylarynyň döwlet önündäki plan-borçnamalary dolmagy guwançly wakadyr. Ahal welaýatynyň «ak altyn» ussatlary 175 müň tonnadan hem gowrak pagta öndürüp, Watan harmanyna goşdular.

Hawa, hemmä belli bir hakykat bar. Adam özi hakdaky edilýän aladany bilen we duýan ýagdaýynda öz edýän işine höwesli ýapyşyp biler.

Hormatly Prezidentimiziň ýurdumyzyň in çetki etraplarynyň biri bolan Esenguly etrabynda bolmagynda hem uly many bar eken. Ol: «Esenguly etrabynda iş saparynda bolanynda oba durmuşynyň, oba ýaşaýşynyň häzirki zamanyň şertlerinden juda daşdadygyna göz ýetirdim» diýip nygtamak bilen, obany ösdürmek boýunça düýpli işleriň önde durýandygyny aýtdy we degişli ýolbaşçylara tabşyryk berdi. Hakykatyň hatyrasy üçin aýtsak, ol bu möhüm wezipäniň ýerine ýetirilişi bilen yzygiderli gyzyklanyp durýar.

Ýurt Baştutanymyzyň obalaryň, şäherçeleriň, etrapdaky şäherleriň we etrap merkezleriniň ilatynyň durmuş-ýaşaýş şertlerini özgertmek boýunça 2020-nji ýyla çenli döwür üçin işläp taýýarlan Milli maksatnamasy doly güýjünde herekete getirildi. Esenguly şäherçesindeki, şeýle hem Ruhubelent, Döwletli we Altyn sähra ýaly etrap merkezlerindäki gurlan hem-de gurulýan dürli maksatly binalary görmäge göz gerek. Olar döwrümiziň ýaraşygy bolup, sözüň doly many-synda, obalarymyzy şäher bilen bäsleşdirýär. Üç tapgyrda amala aşyryljak bu işiň diňe birinji (2008—2012 ý.) tapgyry üçin Türkmenistanyň Döwlet býujetinden 4 milliard amerikan dollary goýberildi. Ýok, bu entek hemmesi däl, munuň

Türkmen ak pagtany ak bagtyna deňýär

özi diňe bir başlangyç. Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow Türkmenistanyň nobatdandaşary geçirilen XXI Halk Maslahatynda çuň manyly çykyş edip: «Soňra bolsa Türkmenistan özgerip, düýbünden täze ýurda öwrülýänçä, beýleki obalardyr şäherçelerimizi hem düýpli özgertmek işi dowam etdiriler» diýip aýtdy.

Oba hojalygyny döwrebaplaşdyrmak Beýik Galkynyş eýýamynyň, uly-uly ösüşlerdir özgerişleri başdan geçirýän häzirki döwrüň derwaýys wezipesi bolup durýar.

Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň ýakynda bolup geçen mejlisinde döwlet Baştutanymyz ýurdumyzyň agrar sektorynda işleriň ýagdaýyny jikme-jik seljerip, oba hojalygy boýunça möhüm meseleleriň birnäçesini öňe sürdi. Agrosenagat toplumyny güýçli depginler bilen ösdürmek üçin her bir welaýatyň anyk mümkinçiliklerini göz önünde tutmak zerur şertleriň biri bolup durýar. Bu babatda hem ýene-de alymlaryň, öz işine ökde hünärmenleriň, köp çarşenbäni başdan geçiren tejribeli daýhanlaryň, ýaşulularyň maslahatyna eýermeli, olaryň akylly-başly wesýetlerini diňlemeli. Ýurdumyzyň Demirgazygyndan başlap, Günortasyna çenli ähli ýerinde hökman pagta ekäýmeli diýen nädogry düşünje bize geçmişden, sowetler döwründen galan mirasdy. Ynha, bu gün hormatly Prezidentimiz ykdysady taýdan düşewüntli bolmadyk, durmuşyň talaplaryna laýyk gelmeýän şol tejribäniň soňuna sogan ekmelidigini aýtdy.

Elbetde, bu geçirilýän reformalaryň hemmesi hem ahyrky netijede, ýurdumyzyň ykdysadyýetini pugtalandyrmak, ilatyň hal-ýagdaýyny gowulandyrmak, ýokarlandyrmak ýaly sogap işler bilen gönüden-göni baglanyşyklydyr.

Hawa, häzirki döwrüň oba hojalygyny, tutuş agrosenagat toplumyny, ösen tehnikasyz göz önüne getirmek asla mümkin däl. Şonuň üçin hem hormatly Prezidentimiz daşary ýurtlardan biziň şertlerimize laýyk gelýän, ähli synaglardan üstünlikli geçen täze tehnikalary satyn almaga aýratyn ähmiýet berýär. Bu gün türkmeniň Hydyr gören topragynda ABŞ-nyň meşhur «Jon Dir» we «Keyś» kompaniýalarynyň güýçli tehnikalary, şeýle hem «Belarus» traktorlarynyň dürli kysymlary «arlap» zähmet çekip, olar Berdimuhamet aganyň

obadaşlaryna gürrüň beren hekaýatynda aýdylyşy ýaly, ýeri mum-helim edýärler, içini daşyna çöwürýärler... Diýmek, hekaýat hakykata öwrülýär.

Göwnüme bolmasa, goja Zeminiň bu künjünden türkmen topragynyň astyndan gulagyma şeýle bir owaz gelýän ýaly bolýar: «Men zer gadyryny bilýän zergäre duşdum. Halkynyň aladasyny gerdenine alan gerçek Ogul meni har edenok, onsoň menem sizi hor etmen...».

Hawa, gadymy türkmen topragynyň üstünde şeýle sazlaşyk, jebislik emele geldi. Sazlaşygyň bar ýerinde bolsa aýdynam bolýar, çöregem.

Noýabr, 2008-nji ýyl.

7. *Türkmen aga, telpegiňi göge zyň!*

Beýik Britaniýanyň garaşsyz halkara audit guramasynyň ýurdumyzyň Gündogarynda, Amyderýa basseýninde ýerleşen Günorta Ýolöten-Osman we Ýaşlar gaz ýataklarynyň ümmülmez gorlary baradaky ygılan eden resmi maglumatlary dünýäde uly seslenme döretdi, Beýik Galkynyş eýýamynyň aýdyň ýoly bilen öňe barýan Garaşsyz, baky Bitarap Türkmenistanyň dünýä derejesindäki abraýyny arşa göterdi.

Ýyldyrym çaltlygynda goja Zemine ýaň salan bu şatlykly habar türkmeniň buýsançly başyny belende ýetirdi, ol toý keýpi bilen gykuwlap, telpegini göge zyňdy.

Hudaýa şükür, halal mal hak eýesine iru-giç gowuşýan eken. Bu baradaky giňişleýin gürrüňi az-kem soňa goýup, geliň, geçmişe göz aýlalyň!

Hawa, beýik Biribaryň türkmen halkyna eçilen bu ýerasty baýlyklary uzak-uzak ýyllaryň dowamynda özüne nesip etmedi, kesekileriň, ýedi ýatlaryň, bigäneleriň hyzmatynda boldy, onuň ygtyýary başgalaryň elindedi. Olar ýalkasa ýazdy, gargasa gyşdy. Şonda-da, adam pahyr monça bolýan eken. Gaýtam, bokurdagymyza bat berip: «Dag göwsünden nebit alýan zor oglan» diýip, aýdymam aýtdyk. Dagy nädeli, görüm-görelämiz, terbiýämiz şeýle boldy. Bu zatlaryň hemmesi sowet ideologiýasynyň bize ýetiren täsiridi. Şonuň üçin hem ýogyn-ýogyn turbalar arkaly uzaklara akdyrylýan türk-

men gazynyň, nebitiniň nirä gidýändigini, kimleriň ojagyny ýyladyandygy bilen biziň asla işimizem ýokdy. Olardan girýän girdejileriň näçedigini we nirä, haýsy maksatlar üçin harçlanýandygyny hem bilemzokdyk.

Bu zatlar barada «alada» edýänler bardy, onuň üçin kelle agyrtmak bize hökman däl. Netijede, biz-ä tezekdir çöpleme bilen oňnut ederdik, «mawy» ýangyjymyzy ýakyp, onuň hözirini görýänler bolsa başgalardy. Elbetde, munuň özi öňde biriniň «Saçak doly kökejik, men iýmäge köke ýok» diýeni ýaly bir zatdy.

Hiç ýadymdan çykanok, 1989-njy ýylda çykan «Tokmak» satiriki žurnalynyň 12-nji sanynyň daş sahabynda ussat karikaturaçy Meret Gylyjowyň Täze ýyla bagyşlap çeken gaz bilen baglanyşykly bir suraty bardy.

...Daş-töwerek ak gara basyrylypdyr, aňzakly gyş öz hökümünü ýöredýär. Yüzüne gözilginç iri harplar bilen «Gaz magistraly» diýlip ýazylan äpet ýogyn turba türkmen obasynyň gapdaly bilen nirädir uzaklara, bir ýere geçip gidýär. Arkasynda birje çogdam çöp alyp gelýän Aýazbaba sowukdan ýaňa digdenekleşip duran körpelere ýüzlenip: «Çagalar, gyşyň içinde size şundan gowy sowgat bolmaz. Ýakyň, ýylynyň, balalarym!» diýýär.

Elbetde, bu ýerde aýdylýan zat aýy hakykatdy. «Balyga suw ýaly gerekdir tankyt» diýen şygary baýdak edinen hem bolsak, şol surat üçin žurnalyň baş redaktorynyň — siziň sadyk guluňyzyň başyny agyrdypdylar.

Hawa, köne saman sowrup durmasagam boljak welin, ýeri gelende ýene bir zat ýatlansa ýagşy.

Köp ýyllaryň dowamynda öz halasgärimiz hökmünde W.I.Lenini apalap gezdik. Ol türkmenе özüniň doganlyk goluny uzatdy, hatda M.Frunzä ýollan telegramalarynyň birinde Çeleken nebitiniň ýagdaýy bilen hem gyzyklanypdyr diýip, monça bolduk. Soň seredip otursak, onuň aladasy başga eken.

Geçmişde biziň bu tebigy baýlyklarymyz köpleriň derdine em bolupdyr, çeperleşdirip aýtsak, «Artygyň harmanyna» dönderilipdir. Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň Kolumbiýa (ABŞ) uniwersitetinde eden

çuň manyly çykyşynda, ynha, şeýle bir maglumat hem nygtalýar.

«Türkmen topragy nebite we tebigy gaza örän baýdyr. Häzirki wagtda meşhur bolan Nobel baýragyny esaslandyran jenap Nobeliň özi Hazar deňziniň kenarýakasyndan golaýda ýeriň ýüzünde toplanan nebiti ýygnapdyr we satmak üçin ugradypdyr».

Hawa, goja taryhyň gatlaryna näçe çuň aralaşdygyňça, şolar ýaly wakalaryň şaýady bolýarsyň. Sebäbi taryh hiç kimden hiç zady ýüz görmeýär, ol hakykaty halaýar.

Wagtyň bir ölçeği bolýar, ol diňe öňe hereket edýär, durmuş özgerýär. Gadymy hem müdimi türkmen topragyna halkymyzyň asyrlar boýy arzuwlan Garaşsyzlygynyň gadam basmagy bilen türkmen üçin heňnam ýigdeldi, türkmene döwletli döwran dolandy. Ol öz baýlygynyň hakyky eýesi boldy.

Öz mähriban halkynyň ykbalyny gerdenine alan hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow döwlet Baştutanlygyna saýlanandan, Beýik Galkynyş eýýamyna gadambasyldy, ol bu täze eýýam durmuşyň ähli ugurlary boýunça çuň we giň özgertmelerdir ösüşleri amala aşyrmalydyr diýip aýtdy. Köp-köp mysallara ýüzlenip, sözümizi sozup oturman, ony nebit-gazly meselä syrykdyrallyň!

Milletiň Lideri: «Biziň nebitgaz baýlyklarymyz köp, olary diňe halkymyzyň oňat ýaşamagy, eşretli durmuşyň hözirini görmegi üçin gönükdiriris» diýip nygtady.

Indi ençeme ýyl bäri bagtyýar türkmen halky gazdan, elektrik togundan, suwdan, nahar duzundan mugt peýdalanyň gelýär. Hormatly Prezidentimiz bu zatlaryň möhletini-häbaýaky uzaltdy welin, olaryň üstüne jemagat hyzmatlaryny we şahsy awtoulaglar üçin benzini hem mugt etdi oturyberdi. Türkmen aga bu eşretli döwran üçin belent başyny dik tutup, toý keýpi bilen gykuwlap, ýene-de telpegini göge zyňdy.

Elbetde, jahan giň, ýagşyňa ýaran bolýanam bar, görüplik edýänem. «Kähalatlarda aňyrsy boş habarlary ýaýratmagy gowy görýän käbir habar beriş serişdelerinde «Türkmenistanyň gaz gorlarynyň möçberi belli däl» diýen ýaly Türkmenistanyň halkara ylalaşyklaryny şübhe astyna goýýan habarlar peýda

Gaz türkmeniň baş baýlyklarynyň biridir

bolýar. Şunuň ýaly bähbit arap ýazylýan habarlara men jogap hökmünde Türkmenistanyň ägirt uly nebit we gaz gorlary bar diýip arkaýyn aýdyp biljek».

Hormatly Prezidentimiziň bu dogaýy sözleriniň, howaýy bir zat dældigini durmuşyň özi subut etdi. Ýene-de başky gürrüňimize dolanalyň.

Garaşsyz halkara audit guramasynyň kesgitlemesine görä, häzirki bar bolan maglumatlara laýyklykda, Günorta Ýolöten-Osman ýatagynyň gorlary, aşaky baha görä 4 trillion kubometr, optimal baha görä 6 trillion kubometr, ýokary baha görä bolsa 14 trillion kubometr gaza barabardyr.

Garaşsyz auditň guwandyrjy jemleri gybat-gürrüňe, hiç hili şübhä ýol goýmady, ähli zady Aý dogan ýaly etdi. Bütin dünýäde Türkmenistan bilen gyzyklanmalaryň sany artdy.

Golaýda Türkmenistanyň hormatly Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedow ABŞ-nyň Döwlet departamentiniň Yewraziýa energetika syýasaty boýunça koordinatory Stiwen R. Manny kabul etdi. Myhman hormatly Prezidentimizi bu buýsançly habar bilen mübärekläp, ol häzirki wagtda Türkmenistan dünýä energetika döwletiniň statusyny özünde ynamly berkitdi diýip aýtdy.

Umuman, bu iri ýerasty baýlyklaryň resmi taýdan ykrar edilmegi işewür dünýäde uly gyzyklanma dörettdi. Geliň, ýekeje mysalyň üsti bilen bu gorlaryň näderejede çäksiz baýlykdygyny subut edeliň.

Türkmenistanyň nebitgaz senagatyny ösdürmegiň 2030-njy ýyla çenli döwür üçin uzak möhletleýin Maksatnamasyna laýyklykda (2007—2030-njy ý.ý.), jemi 4,1 trillion kubometr tebigy gaz çykarmak göz önünde tutulýar. Munuň özi, görşümüz ýaly, diňe bir Günorta Ýolöten-Osman ýatagynyň aşaky baha görä goruna deňdir. Bu diňe birje ýatak boýunça, özi hem aşaky baha görä ölçäniňde şeýle bolýar.

Diýmek, ýurduň nebitgaz mümkinçiligi örän ýokary.

Hünärmenleriň aýtmaklaryna görä, Türkmenistanda nebitiň we tebigy gazyň ýüzlerçe ýatagy bar. Şu wagta çenli olaryň, ýagny ýataklaryň 150-den gowragy açylan bolsa, häzirki günde şolaryň diňe 50-sinde işler alnyp barylýar.

Hudaýa şükür, Garaşsyz, baky Bitarap Türkmenistanyň nebitgaz mümkinçiligi çäksiz, şonuň üçin hem biziň ýurdumyz beýleki döwletler üçin iň bir ygtybarly hyzmatdaş (partnýor) bolup durýar, dünýä ýüzüni bize öwürýär.

Täzelikde ak mermerli Aşgabat dünýäniň nebitgaz biznesiniň ünsüni özüne çekýän merkeze öwrüldi. Bu ýerde, ýagny Sergi köşgünde hasap boýunça 13-nji gezek «Türkmenistanyň nebiti we gazy — 2008» atly halkara sergisi açyldy. Şeýle hem bu çäräniň çäklerinde «Täze Galkynyş we beýik özgertmeler zamanasynda Türkmenistanyň nebitgaz senagatynyň ösüşi» diýen at bilen halkara ylmy-amaly maslahat bolup geçdi. Onuň işine dünýäniň 34 ýurtdan dürli nebitgaz kompaniýalarynyň we guramalarynyň 235-sine wekilçilik edýän agzalaryň 700-e golaýy gatnaşdy. Ýokary derejede guralan we işjeň ýagdaýda geçen bu maslahata Russiýa Federasiýasyndan, Beýik Britaniýadan, Hytaýdan, Owganystandan, Azerbaýjandan, Hindistandan, Eýrandan, Gazagystandan, Norwegiýadan, Birleşen Arap Emirliklerinden, ABŞ-dan, Ýaponiýadan, Ýewropa Bileleşigi we beýleki ýerlerden gelen hünärmenler wekilçilik etdiler.

Şular ýaly halkara derejesindäki çäreleriň yzygiderli geçirilip durulmagy diňe bir biziň ýurdumyz üçin däl, eýsem, beýleki dünýä döwletleri üçin hem bähbitlidir. Çünki olar birek-birek bilen didarlaşyp, tejribe alşyp, ysnyşyp, hyzmatdaşlygyň aýdyň ýollaryny agtarýarlar. Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow: «Men şu serginiň we maslahatyň işjeň hyzmatdaşlygy ýola goýmak üçin uly mümkinçilikleri döretjekdigine ynanýaryn» diýip aýdýar.

Garaşsyz, baky Bitarap Diýarymyzda, aýratyn hem, soňky iki ýylyň dowamynda, ýagny Beýik Galkynyş eýýamyn-da bolup geýän ösüşlerdir özgerişler örän bimöçberdir. Gurulýan binalaryň, ýaşaýyş jaýlaryň, zawoddyr fabrikleriň, dürli maksada gönükdirilen desgalaryň, şeýle hem polat we garaýollaryň... gurluşyklary giň möçberde alnyp barylýar. Netijede, ýurdumyz jenneti mekana öwrülýär. Ine, şu bolup geýän ösüşleriň, özgerişleriň gözbaşynda ýurdumyzyň

*Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly
Berdimuhamedow gazçylaryň arasynda*

ykdysady kuwwatlylygyny berkidýän, ony has-da belende göterýän nebitgaz pudagynyň bolmagy tötänlik däldir, ol halk hojalygynyň kerwenbaşysy bolup durýar. Elbetde, bu ugurda öňde durýan wezipeler örän uly hem-de jogapkärli. Adamzadyň hyzmatyna gönükdirilen energetiki mümkinçilik boýunça ýetilmeli sepgit ýeňil-ýelpaý дәl. Öňde hem belleýşimiz ýaly, nebitgaz senagatyny ösdürmegiň milli maksatnamasyna laýyklykda, 2030-njy ýylda ýurdumyz boýunça nebitiň we gazkondensatynyň çykarylyşy 110 million tonna çenli, tebigy gazyň çykarylyşy bolsa 250 milliard kubometre çenli artmaly.

Häzirki döwürde Hazarýaka gaz geçirijisiniň gurluşygynyň, Merkezi Aziýa—Merkez gazgeçirijisiniň durkunyň täzelenmegi boýunça geçirilýän işleriň we Türkmenistan-Hytaý gazgeçirijisiniň gurluşygynyň güýçli depginde alnyp barylmagy bizi halkara derejesinde köp zatlara, ýagny uglewodorod çig malyny çykarmagyň möçberini gyşarnyksyz artdyrmaga borçly edýär. Dünýä bazary biziň harydymyzyň hyrydary. Şonuň üçin hem Türkmenistanyň nebitgaz toplumyna maýa goýmaga gatnaşmaga isleg bildirýän daşary ýurtly maýadarlaryň sany barha we barha artýar. Bu, elbetde, gowulygyň alamaty.

Halkara sergisine we maslahata gatnaşyjylar hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowa döreden ajaýyp mümkinçilikleri üçin özleriniň minnetdarlyklaryny bildirip, öňde durýan wezipeleriň üstünlikli durmuşa geçirilmegi üçin öz tejribelerini, başarnyklaryny we mümkinçiliklerini aýamajakdyklaryny aýtdylar. Umuman, maslahat ähli taraplar üçin hem bähbitli bolup, ol maksadyna ýetdi diýilse dogry bolar.

Hawa, maslahatyň tamamlanan gününüň dek ertesi toý çakylygy bilen obamyza bardym. Bygyrdaşyp gaýnap duran toý gazanlarynyň başynda kethudalyk edip ýören oba ýaşulularynyň biri Baýdurdy aga bilen salamlaşdym, saglyk-amanlyk soraşdyk.

—Munça gazany gaýnatmak üçin ep-esli odun-a gerek bolandyr...

Baýdurdy aga sözümi soňlatmady.

—Hany, ikimiz ähli gürrüňi şu ýerde etjek bolmaly-da, gök çäýýň başyna geçeli-le — diýip, ol agaç sekiniň üstüne ýazylan düşege çagyrdy.

Ondan-mundan edilen söhbediň soňy gazly meselä syrykdy.

—Indi gözüňi ýaşardyp, tüssä boglup ot ýakma işiň ýok. Hudaý köp görmesin, gaz hezil berýä. Ynha, şu gazanlaram gaz bilen gaýnadýas, özem mugt. Eşretli durmuşyň hözirini görmek uzagyndan nesip etsin hemmämize.

Wiý, ýogsa-da, arada telewizor görüp otyrkam, bir şatlykly habaryň şaýady boldum. Ýurdumyz özüniň gaz gory boýunça dünýäde 4-njimi ýa-da 5-nji orunda durýar. Begenjimden ýaňa şo gije gözüme uky gelmedi. Ýalňys düşünen bolaymaýyn diýip, ertesi irden mekdebe bardym. Mugallymlardan sorap gördüm. Olar ýagdaýy giňden düşündirdiler...

Walla, begenjimden telpegimi göge zyňanymy özümem duýman galypdyryn.

Sen özüňem bilýänsiň, ýaňy-ýaňylaram aýak ýeter ýerlerde diş synçgara çöp ýokdy. Indi, tüweleme, sazak tokaýlygy döreýä. Gazyň edýän oýny şü. Eliň degse, boş wagtyň bolsa, Yzgant obasynyň töweregindäki etek gumlara baryp gör, şeýle bir sazaklar bar welin...

Hawa, şeýle eşretleri döredýän Prezidentimiziň başy dik, işleri rowaç bolsun! Eşidişimize görä, häzirki hormatly Prezidentimiziň aňyrsam rysgally, döwletli adamlar bolmaly. Enşalla, bi halkyna çörek berer...

Baýdurdy aga ata arzuwyny amala aşyrýan Agtyga — hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň adyna köp alkyşlar aýtdy, «Her aýat-töwirden soň ýagşy dilegler edýäs» diýdi.

Hawa, bu ýakymly alkyş sözleri tutuş türkmen halkynyň ýürek owazy bolup eşidildi. Alkyş alýanyň işi bolsa, hemişe oňuna bolýandyr. Şeýle-de bolar, enşalla!

Dekabr, 2008-nji ýyl.

8. *Bedewiň asly behiştden...*

Gürrüňçil gojalary gowy görýän. Şahyr aýtmyşlaýyn, bir otursaň, olaryň gapdalyndan aňsat-aňsat gopaýasyň gelenok. Ynha, men ýene-de yzgantly Aman Muhammetgulyýew bilen söhbetdeş bolýaryn.

—Arada teleýaýlymda diňledim, soň metbugat sahy-palarynda hem okadym. Hormatly Prezidentimiziň atasy Berdimuhamet aganyň dogany, siziň obadaşyňyz Aba Annaýew öz hojalygynda behişdi bedewleri saklaýan adamlaryň biri ekeni, özem...

Aman aga çalarak ýylgyrdy-da, sözümi soňlatmady:

—Ýegen, görýän welin, seniň munyň «Eşiden görene habar biýr» diýen ýaly bir zat bolaýdy öýdýän. Dogry, o döwürler biz ýaş oglandyk, ýöne Aba agany köp görüpdik. Onuň behişdi bedewlerini daşyndan synlap, guwanardy, obamyzda şeýle owadan atlaryň bardygyna begenerdik, buýsanardyk. Olaryň çarpaýa galyp kişneyişleri göz önümden gidenok, häzirki ýaly ýadymda. Şeýle atlaryň has köp bolmagyny islärdik. Emma, durmuş başga ýol bilen gitdi...

Söhbetdeşim sözüne dyngy berdi-de, birsellem ýaýdanyp oturdy. Men onuň näme diýjek bolýanyna şo bada düşündim.

Hawa, nätjek. Milli guwanjymyzyň basgylanýan wagtlary az bolmandy. Türkmeni dünýä tanadan, onuň at-abraýyny

arşa göteren meşhur bedewlerimiziň köküne palta urulýardy, gözümüziziň alnynda olaryň ete tabşyrylýany bardy.

Aman aganyň içini hümläp dymyp oturyşyny görenimde, bolup geçen şeýle bir waka ýadyma düşdi.

...Geçen asyryň 70-nji ýyllarynyň ortalary bolsa gerek. Men ol wagtlar TKP MK-nyň medeniýet bölümünde işleýärdim. Telefon jyňňyrdady. Trubkany göterenimden howsalaly ses eşdildi:

—Ýoldaş Jürdekow (ol meniň adymy, köplenç, şeýle tutardy — awtor), merkezi gazetleri okaýansyň-la?!

Ol meniň berjek jogabyma-da garaşman, sözünü dowam etdirdi.

—Bu näme boldugyka, ata münenleň baryny basmaçy edip çykdylar-la. Biziň ne gözel gamyş gulak bedewlerimiziň näme üçin ete tabşyrylýandygy indi düşnükli...

Bu sözleriň eýesi öz döwrüniň meşhur hirurgy, hiç zatdan gypynç etmän, öz erkin pikirini aýdyp bilýän Çary Baýryýewdi.

Megerem, ol içine sygmadyk gahar-gazabyny, hasratyny meniň bilen deň paýlaşjak bolandyr. Ýogsam, meniň bu mesele bilen meşgullanmaýandygymy, oňa hiç hili dahylymyň ýokdugyny ol gowy bilýärdi ahbetin.

Ine, şu bolup geçen waka barada Aman aga-da gürrüň berdim. Ol ahmyr bilen hyrçyny dişläp, başyny ýaýkady.

Hawa, her hal biziň ýüreklerimize teselli berýän bir hakikat bardy. Men onuň şeýledigini hormatly Prezidentimiziň dogany sözleri bilen delillendirip biljek. «...In bir pajygaly döwürde-de ahalteke bedewleriniň tohumyny ýitirmän galany üçin türkmen seýislerine baky minnetdar bolmalydyrys».

Juda jaýdar gürrüň. Ýeri gelende aýtsak, Berdimuhamet aganyň dogany Aba aga hem baky minnetdar bolunmaly adamlaryň biridir. Ol at seçgiçiligi bilen hem meşgullanypdyr.

Hawa, söhbetdeşim Aman aganyň özi hem ahalteke bedewleriniň janköýeri bolsa nätek?! Ol ýaş wagtlary aýlaw sypdyрмаýan eken. Ýaşuly öňki edip oturan gürrüňiniň üstüni ýetirdi.

—Ýegen, sen bir ýazuw-pozuw edip ýören adam. Bir zady bek belle. Aba aga bende behişdi bedewler barada gaty köp zat bilýän eken. Ol atçylygy ösdürmegiň janköýeri bolupdyr. Biler bolsaň, obamyzda Baýramgeldi aga diýip bir ýaşuly bardy. Ol ýüz töweregi ýaşap dünýeden gaýtdy. Ýatan ýeri ýagty bolsun, Hudaýym! Ýnha, şo ýaşulyň gürrüň bermegine görä, Aba aga Görogly begiň Gyratynyň «terjimehalyny» edil özi ýazan ýaly, gaty köp zat bilýän eken...

Yzgantly gojanyň gyzykly gürrüňini diňläp oturyşma, «Görogly» eposyndaky Gyrat bilen baglanyşykly käbir wakalar göz önümde janlandy.

...Atlaryň reňki boýunça onuň hüý-häsiýetini kesgitlep bilýän Jygalybeg agtygy Göroglu degerli nesihatlar berýär, öwüt-ündew edýär, aty nädip bakyp – bejermelidigini öwredýär...

...Arapreýhandan aryny alyp gaýdan Görogly göwnühoş bolup Gyratyny taryplaýar:

Bedewiň asly behiştde,
Berekella, Gyrat, saňa!
Nalyň tylladan-kümüşden,
Berekella, Gyrat, saňa!..

... Görogly ömrüniň ahyrky günlerinde öz peri-peýkerine ýüzlenip şeýle diýýär:

— Agaýunus, daň saz beren mahalynda, heniz Gyrat örä çykman, meni bir daşary alyp çykyň, men ahyrky demimde Gyrata bir tomaşa edeyin, beýle bir ygtykatly, wepaly janawary görmek haja giden ýaly uly sogapdyr...

... Gyrat Göroglynyň el-aýaklaryna çenli, boýdan-başyna ysgap çykdy-da, edil adam ýaly, gözünden ýaş döküp, aýylganç-aýylganç kişñedi. Gyrat çirkin-çirkin gygyryp, Göroglynyň başujynda jan berdi.

Göroglynyň belent mertebelere ýetmeginde, deňsiz-taýsyz gazaply söweşlerde ýeňiji bolmagynda, duşmandan üstün çykmagynda Gyratnyň möhüm ähmiýete eýe bolandygy türkmen okyjysy üçin äşgärdir. Aslynda, türkmeniň «Görogly» eposyna, bellibir derejede, bedew baradaky eser

*Türkmenistanyň Prezidenti
Gurbanguly Berdimuhamedow
öz behişdi bedewi bilen*

hem diýip bolar. Görogly öz Gyratyna «Başdaşym, syrdaşym, ýowuz günde wepaly ýoldaşym» diýýär. Görogly öz Gyraty bilen Görogly derejesine ýetýär. Gyraty Göroglusyz, Görogly bolsa Gyratsyz göz önüne getirmek asla mümkin däl.

Hawa, gadymy Gökdepäniň Yzgant obasynda ýaşaýan, indi 80-i arka atyp barýan Aman Muhammetguly ogly bilen bedew baradaky, türkmen atlary hakyndaky gürrüňimiz wagty bilen gutarmady, uzaga çekdi.

Men hem oňa öz gezegimde Garaşsyzlygymyzyň şanly 17 ýyllygynyň önüsyrasynda paýtagtymyzyň in gözel ýerleriniň birinde «Türkmen atlary» döwlet birleşiginiň 15 gatdan ybarat täze binasynyň açylandygyny, onuň ikinji gatynda bolsa türkmen bedewlerine bagyşlanan muzeýiň bardygyny aýtdym we ol ýerde XX asyryň başlarynda Gökdepäniň Yzgant obasynda ýaşan Aba Annaýewiň birnäçe behişi bedewleri saklap, onuň at seçgiçiligi bilen meşgullanandygy hakyndaky resminamalaryň uly orun tutýandygyny gürrüň berdim.

—Ýegen, edilen iş iru-giç bilinse, oňa sarpa goýulsa ýagşy. Biziň Aba agamyz şeýle sylag-hormata doly mynasyp adam. Ýurdumyzda bolup geýän özgerişlerdir ösüşleri görmäge göz gerek. Käte Aşgabada baraýmam bar, walla, tanar ýaly bolmandyr, tüweleme, göz degmesin!

Ol belent mertebeli Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň adyna köp alkyş sözlerini aýtdy, ömrüniň uzak bolmagyny beýik Biribardan diledi.

Aman aga bilen hoşlaşyp gaýdyşyma tä şähere gelýänçäm, bütin ýoluň dowamynda hormatly Prezidentimiziň täze çykan kitaby barada oýlandym. Üç dilde, türkmen, rus, inlis dillerinde çapdan çykan bu neşiriň hyrydary, enşalla, gitdigiçe köpeler, onuň bilen dünýä okyjylarynyň gyzyklanjakdygy jedelsiz hakykatdyr. Çünki bu kitap bütin dünýäde şöhratlanan bedewlerimizi has giňden wagyz etmekde in ygtybarly çeşmedir.

Hawa, bu keremli kitabyň aňyrsynda, onuň gözbaşynda atalarymyzyň, Aba aga ýaly şöhratly ildeşlerimiziň yhlasy, ýürek buýsanjy ýatyr. Bu gymmatly neşiriň döreyiş taryhyn-da bilip goýmaly möhüm zatlar bar.

Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň noýabr aýynyň başlaryna bolup geçen giňişleýin mejlisinde döwlet Baştutanymyz öz döwet galamynyň astyndan çykan bu ajaýyp kitaby, onuň döremeginiň sebäpleri barada söz açyp, behişdi bedewlere söýginiň we buýsanjyň nesilden-nesle geçirilip, maşgala däbine öwrülendigini aýtdy. Şeýle-de hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow şu kitaby ýazmak bilen, özüniň bu ugurda käbir wajyp wezipelere, ýagny, ahalteke bedewiniň tohum arassalygy, atlaryň baş sanyny artdyrmak, atçylyk bilen meşgullanýan türkmen ýigitleriniň şan-şöhratyny has-da belende götermek meselelerine hemmeleriň ünsüni çekmek isleýändigini nygtady.

Elbetde, awtoryň bu isleg-arzuwlarynyň aňryýany bilen wysal bolandygyny buýsanç bilen bellemek gerek.

Kitap! Onuň bahasyna taý gelýän hiç hili gymmatlyk ýok. Beýik Biribaryň nazary siňen bu ruhy baýlyk bakylyk bolup dünýä inýär. Türkmen aganyň kitaba bolan garaýşynda üýtgeşik bir many bar. Ony diňe ýüregiň bilen syzmak gerek.

Hawa, rowaýatlar ýöne ýerden döremeýär, onuň aňyrsynda durmuş hakykaty ýatyr.

Ir zamanlarda kitaby özüne hemişelik hemra edinen okumyş dana bir kişi bakyýete göç eýläpdir, amanadyny tabşyrypdyr.

Günleriň bir günü ýaňky goja panyda galan bir dostunyň düýşüne giripdir. Ol oňa, ýagny dostuna şeýlebir ýakymly habary gürrüň beripdir:

«Dost jan, men ýalkandym! Alla meni ýalkady! Beýik Biribaryň emri bilen men jennete düşdüm. Bilýänmi, näme üçin?! Bir gezek özümiň eý görýän kitaplarymdan birki sanysyny alyp bir ýere barýardym. Ýolda şeýlebir ýagys ýagdy, ynansaň edil bedreden guýulýan ýaly, sül-lümbaý bolup ezildim. Ýöne ýaňky ýanymdaky kitaplary bukup, zaýalanmakdan halas etdim. Ine, şol eden ýagşylygym üçin Alla meni ýalkady, jennete düşdüm. Dost, kitap keremdir, gudratdyr, ony gözüňiziň göreji ýaly görüň, goraň!»

Atdyr ýigidiň ýoldaşy

Hawa, eger-de kitaby zaýalanmakdan halas eden adam ýalkanyp jennete düşýän bolsa, onda ilhalar keremli kitaplary ýazýanlaryň iki dünýäsi hem abatdyr.

Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň «Ahalteke bedewi — biziň buýsanjymyz we şöhratymyz» atly kitaby hem şeýle neşirleriň hilindendir. Awtor şeýle kitaby döredip örän sogap iş etdi, bu kitap kitaplary dünýäsiniň ön hatarynda durar, kerwenbaşysy bolar. Men bu kitaby türkmen bedewlerine bagyşlanan baky binýat hasaplaýaryn. Aýlar aýlanar, ýyllar dolanar, asyrlar geçer, bu kitabyň ähmiýeti artar, ruhy baýlygyň egsilmejek çeşmesine öwrüler.

Şeýle bir waka ýadyma düşýär. 1989-njy ýylyň awgust aýynda ABŞ-nyň birnäçe şäherlerinde, şeýle hem Ogaýo we Kentukki ştatlarynda bolmak şu setirleriň awtoryna hem miýesser etdi. Delegasiýanyň düzüminde meşhur gyjakçy, Türkmenistanyň halk artisti Annageldi Jülgäýew ikimizi üsti ýapyk görnüşli çaklaňraýyk bir aýlaw alyp bardylar. Walla, öz gözün bilen görmeseň ynanar ýaly däl. Çapyşyga, ýaryşa goýberilýän atlar müji aşyk ýaly kiçijik bir zat eken, Annageldi ikimiz biri-birimiziň ýüzümize seredişip geňirgenişdik. Terjimeçiniň kömegi bilen biziň ýanymyzda ýörenlere türkmeniň behişdi bedewleri barada başardygymyzdan gürrüň berdik. Hemme zady düşündirip bolýarmy, onda-da özüň şol dili bilmesen.

Men bir zada begenýän. Ynha, indi amerikaly, angliýaly we beýleki inlis dilinde gürleýän ýurtlaryň okyjylary belent mertebeli Prezidentimiziň keremli kitaby arkaly türkmeniň gadymdan gelýän şöhratly bedewleri barada köp-köp zatlary öwrenerler, bilerler. Bu gymmatly neşiriň türkmeniň behişdi bedewlerini dünýä ýaýmakda tutjak orny örän uly bolar.

Türkmen bedewi Ýer ýüzüniň, goja Zeminiň atçylyk sungatynyň asmanda parlaýan Baýdagdyr. Bu barada söz açyp hormatly ýurt Baştutanymyz Gurbanguly Berdimuhamedowyň täze kitabyndaky şu dogaýy sözleri ýatlamazlyk mümkin däl.

«Gadymy türkmen taryhynyň tebigatyndan we zähmetsöýer halkynyň aýratyn zehininden kemala gelen

ahalteke bedewi özüniň gany bilen ähli münülyän atlaryň görnüşlerini yzda galdyryp, ýer ýüzüniň atçylyk sungatyny öz yzyna düşürüp alyp gitmegiň hötdesinden geldi. Ol özi barada ähli taryhy eýýamlarda mähirli ýatlama galdyrmak bilen, dünýäniň medeni giňişliginde owadanlygyň ajaýyp nusgasyna öwrüldi».

Türkmen bedewiniň şöhratly taryhyny halkymyzyň ykbalyndan aýra göz önüne getirmek mümkin däl. Giň okyjy köpçüliginiň göwnünden turan bu gymmatly neşiriň sözlerine salgylanalyň.

«Biz özümize we güýjümize berk ynanyárs, bu ynam öz köklerini türkmen topragynyň berekedinden we sahylygynyndan, dünýäni aňk ediji hadysany — adam bilen atyň jana-jan dostlugyny döretmegiň hötdesinden gelen pederlerimiziň pähim-parasadyndan alyp gaýdýar. Sazlaşyk milli medeniýetimizde, şonuň ýaly-da dünýä medeniýetinde seýrek duşgelyän hadysa hökmünde özüniň öwrenilmegine garaşýar».

Ýeri gelende aýtsak, türkmeniň merdana, edermen gerçek ogluny öz maksat-myradyna ýetirýän, üsti döwletli-döwranly bedewlerimiziň geçmiş taryhy bilen hormatly Prezidentimiz hemişe gyzyklanyp gelipdir, ony çuňňur öwrenipdir. Kitap ýazmak, onda-da bular ýaly eseriň hötdesinden gelmek ýeňil-ýelpaý iş däl, ol iňňe bilen guýy gazan ýaly bir zat. Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň köp taryhy çeşmelerden habarlydygy aklyňy haýran edýär. Döwlet Baştutanymyz Hytaýyň «Sinhua» habarlar agentligine beren interwýusynda şeýle diýýär: «Beýik Ýüpek ýoly arkaly dünýäniň diňe bir hytaý çäýyny, ýüpegini ýa-da farforyny däl, eýsem, ýelden ýüwürük meşhur ahalteke bedewlerini hem bilendigine biz buýsanýars. Bu «Behişdi bedewler» hakynda gadymy «Hanşuni» ýyl ýazgysynda ýatlanyp geçilýär».

Dokuz bölümden ybarat «Ahalteke bedewi — biziň buýsanjymyz we şöhratymyz» atly bu kitabyň haýsy babyny alsaň-da, biri-birinden gyzykly baý taryhy maglumatlar seni özüne bendi edýär. Olardan aýrylyşyp bolanok. «Taryh şaýatlyk edýär» diýen bölüm seni alyslara alyp gidýär. Dünýäniň görnükli alymlarynyň, syýahatçylarynyň türkmen

bedewleri baradaky galdyran ýazgylary, şeýle hem taryhyň atasy hasaplanylýan biziň eýýamymyzdan ozalky V asyrdan ýaşap geçen Gerodotyň «Gündogarda ajaýyp atlar gezyän Nusaý atly ägirt uly giňişlik bar» diýlip, Parfiýanyň tohum atlary dogrusynda aýdan ajaýyp sözleri seniň buýsanjyňy artdyryýar.

Bu keremli kitapdaky biri-birinden gyzykly maglumatlary okadygyňça okasyň gelyär.

1935-nji ýylda bolup geçen Aşgabat—Moskwa atly ýörişine çapyksuwarlaryň otuzysy gatnaşypdyr. Her günde onlarça kilometre çenli ýoly geçýän ahalteke atlary 84 günde Moskwa barypdyrlar. Şol ýöriş bilen baglanyşykly tolgyndyryjy wakalara şu gün hem biperwaý garamak mümkin däl. Geliň, ýene-de hormatly Prezidentimiziň bu keremli kitabyňa söz bereliň.

«1935-nji ýylyň Aşgabat — Moskwa köp günlük atly ýöriş üstünlikli tamamlanandan soň, şol ýörişde ýekeje aty hem ýitirmedik jigitler eýýäm Moskwada gowudan gowy bedewleri, şol sanda ap-ak Arap bilen hoşlaşdylar. Göni on ýyldan soň marşal Žukow şol bedewde ýeňiş paradyny kabul etdi. Ahalteke bedewi bolan Arap in gowy tohum atlaryň naýbaşysydy. Ol güneşli ýurdumyzyň wekili bolup, ýeňşiň alamatyna, parahatçylyk wekiline öwrüldi! Muňa türkmenler nähili buýsanypdyrlar. Olar Arabyň uly hormata mynasyp bolmagy baradaky täsin wakany agtyklaryna we çowluklaryna gürrüň bererdiler».

Awtor müň keren mamla. Şol atly ýörişe gatnaşan obadaşymyz Gabys Mämiş oglunyň beren gürrüňlerini öz dilinden diňlemek maňa hem miýesser edipdi. Yzgantly Aman aga Muhammetgulyýew Aşgabat—Moskwa atly ýörişine gatnaşan öz obadaşy Seýit Şyhy oglunyň birwagtky beren gyzykly gürrüňlerini häli-häzirem minnetdarlyk bilen ýatlap ýör.

Beýik Galkynyş eýýamynda türkmen bedewiniň badyna bat goşýan, onuň abraýyny, şan-şöhratyny beýgeldýän belent mertebeli Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň bu babatdaky alyp barýan işleri aýratyn bellenişlige mynasypdyr. Nesip bolsa, ýene iki ýyldan ýurdumyzyň welaýatlarynyň

hemmesinde hem täze — häzirki zaman dünýä ölçeğine gabat gelyän aýlawlar peýda bolar. Tomaşaçylaryň 7 münüsine niýetlenen Ahal welaýatynyň Ruhabat etrabynda guruljak in uly atçylyk sport toplumynyň bahasy 80 million ýewro barabar bolar. Şeýle hem Lebap, Balkan, Daşoguz, Mary welaýatlarynda bir wagtyň özünde uly aýlawlaryň 4-si gurlar. Mälim bolşy ýaly, bu iri desgalaryň hemmesi hem hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň ýörite Karary esasynda bina ediler.

Beyik Galkynyş eýýamyna gadam basan Garaşsyz, baky Bitarap Türkmenistanda ýurt Baştutanymyzyň taýsyz tagallasy bilen türkmen bedewleriniň gadymy şöhraty has-da belende galdy, ol döwlet derejesindäki syýasata öwrüldi, çünki «At türkmen üçin ähli zatdyr». Ata-babalarymyzyň asyly arzuwlaryny amala aşyran we olary döredijilikli ösdürýän Agtyk — hormatly Gurbanguly Berdimuhamedow bu babatdaky önünde durýan wezipäni bütin aýdyňlygy bilen şeýle kesgitleýär:

«Milli Galkynyşymyzyň täze zamanasynda biz ata-babalarymyzyň asyly ýol-ýörelgelerine eýerip, türkmeniň atşynaslyk sungatyny täze rowaçlyklara beslemegi, özboluşly gözelligi, ajaýyp syn-sypaty, ýyndamlygy bilen göreni haýran edýän bedewlerimiziň dünýä dolan şan-şöhratyny has-da belende götermegi mukaddes borç, belent maksat edindik we bu ugurda örän uly işleri amala aşyrarys».

Goý, şöhraty dünýä dolan türkmen bedewiniň kişňeýän sesi söweşlerde däl-de, toý-tomgularda, baýramçylyklarda eşidilsin!

Dekabr, 2008-nji ýyl.

9. Adam sylamagy Berdimuhamet mugallymdan öwreneliň!

Ynha, bu gürrüň şundan başlandy. Ýaňy, täzelikde göbek ganymyň daman ýeri, dogduk depäm gady-my Gökdepäniň Kelejar obasyna gezelenje bardym. Oba barsam hökman ýaşulular bilen duşuşýan, olar bilen söhbetdeş bolýan, gök çäýýň başynda ondan-mundan gep urýas, hal-ahwal soraşýas. Aý, garaz, has türkmençeläp aýtsak, iç döküşýäs-dä. Bu endik kada öwrüldi.

— Täçmämet, täzelikde, telewizorda hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň kakasy Mälikguly aga bilen saýlaw uçastogyna ses bermäge baranyny gördük. Walla, lap edip aýtdygym däl, gaty sadadan kiçi göwünli, örän sypaýy, pespäl adama meňzeýär. Ýogsam ol hormatly Prezidentimiziň atasy ahbetin. Ýene biri bolsa temegini göge tutardy — diýip, Başım hajy Ryzaýew meniň ýüzüme seretdi.

Megerem, ol meniň berjek jogabyma garaşandyr. Ýöne gürrüňi diňläp oturan gojalarдан Gandym hajy Seýitnyýazow bilen Hudaýberdi aga Annaberdiýew gezegi maňa ýetirmediler.

— Ataly-ogly ýüzüme syldym...

— Şeýle ogly, il-günüň derdine ýaraýan gerçeği terbiýeläp ýetişdiren adama tagzym etmek aýyp däldir...

Hormatly Prezidentimiziň nesil daragty bilen içgin gyzyklanyp, ony çuňňur öwrenip, olar barada makalalar toplumyny ýazyp ýören adam hökmünde, elbetde, men käbir zatlardan habarlydym.

Içki oýlanmalarym meni uzaklara alyp gitdi.

Berdimuhamet Annaýew, hormatly Prezidentimiziň atasy 1904-nji ýylda Gökdepäniň Yzgant obasynda eneden bolýar. Ol üç ýaşyna ýetende kakasy Anna aga ýurduny täzeleýär — aradan çykýar. Anna aga, ýagny milletiň Lideriniň garry atasy hem öz döwrüniň sowatly adamlarynyň biri bolupdyr. Obada onuň at-abraýy uly eken. Hatda goňşy obalardan hem onuň ýanyna maslahata geler ekenler. Anna aga kimdir birine kömek edip bilse, oňa delalaty degse, özüni bagtly saýar eken, şondan lezzet alýan eken.

Atasyndan juda ir jyda düşen Berdimuhamet aga hem ilhalar adam bolup ýetişýär. Ol başda daýhançylyk bilen meşgullanan hem bolsa, soňra ykbal ony mugallymçylyk kärine alyp gidýär, ýaş nesle terbiýe berýär.

1926-njy ýylyň başlarynda Berdimuhamet Aşgabat şäherindäki mugallymlary taýýarlaýan üçaýlyk kursda okaýar we ony tamamlap, Balkan welaýatynyň Gazanjyk (häzirki Berket) etrabyňyň Paraw obasynda, 1927—1929-njy ýyllar aralygynda bolsa öz obasy Yzgantda, soňra Gökdepäniň 1-nji Birleşik obasynda, şeýle hem soňky döwürlerde, tä Watan gullugyna çagyrylýança, uruşdan gaýdyp gelenden soň hem Ahal welaýatynyň Babadaýhan etrabynda bilim ulgamynda dürli wezipelerde işleýär.

Berdimuhamet aga Watan ugrundaky söweşlerde 2-nji Ukrain frontunyň 748-nji atyjylyk polkunda gulluk etmek bilen, gahrymançylykly söweşleriň birinde agyr ýaralanýar hem-de baş aý gowrak wagt, tas ýarym ýyla golaý Orsýetiň Kuýbyşew (häzirki Samara) şäherindäki harby gospitalda ýatýar we ýarasyny bejerdýär. Ol soňra ýene-de öz söýgüli kärine dolanyp gelýär. Emma 1948-nji ýylyň güýzündäki aýylganç Aşgabat ýer titremesinde ol panydan bakyýete göç

**MUGALLYM,
ESGER,
ILHALAR YNSAN**

**Berdimuhamet Annaýewiň
gahrymançylykly ömür ýoly**

1948-nji ýylyň ýertitremesiniň
döreden weýrançylyklary

eýleşär. Bu barada Mälikguly aga öz kakasyny ýatlap şeýle ýazýar:

«Obada köp jaýlar ýykyldy, köp heläkçilik boldy. Biziň jaýymyzyň ýokarsy ýykyрман, ara oklary ýykylypdyr. Bize ilki kömege gelen goňşymyz Nurça Garaja boldy. Ol kakamyň ozalky okuwçysydy, şol döwürde kolhoz başlygynyň orunbasarydy. Biz kakamy kesegiň aşagyndan çykaranymyzda ol entek diridi, ýöne demini agyr alýardy...

Kakamyň ölmeziniň öň ýanynda ýene bir aýdany: «Nurça, gyzym, indi meniň ýagdaýym ýagşy, sen Mälikgulyny al-da, mekdebe ylga. Ol ýerde okuwy täze gutaryp gelen ýaş mugallym ýaşayandyr, şoňa kömek ediň» diýdi.

Kakamyň agyr halda ýatanyny eşiden adamlar biz bilen öýe gelenlerinde, kakam ýagty jahan bilen hoşlaşan eken. Şonda Nurça Garaja uly sesi bilen aglap: «Adamlar, geliň, adam sylamagy, oňa hormat goýmagy Berdimuhamet mugallymdan öwreneliň! Ol ölüm ýassygynda ýatan wagty öz aladasyny etmän, bizi mekdebe ýaňy gelen ýaş mugallymy we onuň maşgalasyny halas etmäge iberdi. Goý, onuň ýatan ýeri ýagty, jaýy jennet bolsun!» diýip, hatsowat öwreden eziz mugallymy bilen hoşlaşdy». (Men bu barada metbugat sahypasynda öň has giňişleýin makala bilen çykyş edipdim.)

Hawa, ine, şu we beýleki käbir bilýän zatlarym barada indi segsene ser urup ýören oba ýaşulularyna gürrüň berdim-de:

—Şeýle maşgaladan kemal tapan adam nähili sahawatly bolmasyn?! Onsoň Mälikguly aganyň özüni adaty adamlar ýaly alyp barşynda hiç hili geňlär ýaly zat ýok ahbetin — diýip, men sözümi soňlamakçy boldum.

Olar ýerli-ýerden seslendiler.

—Hak aýdýaň. Şindi birine baha beriljek bolsa, onuň aňyrsyna ser salynýandyr, kimlerdendigi soralyandyr. Adam görüm-görelä eýerýändir...

—Be, hormatly Prezidentimiziň asyl, aňyrsynda beýle belent adamlar duran eken-ow. Onuň özi hem hoşroý ýigit, perişde sypat, içinden ýalyn geçene meňzeýär.

—Keremli Taňry ýurduň patyşasyna kyrk adamyň akylyny berermiş diýýärler. Her bir öňýeten ýurda ýolbaşçy bo-

Hasratly günleriň geçdigi bolsun!

lup bilýän dälidir. Birhili, onuň edýän gürrüňleri maňzyňa batýar.

Oba ýaşulularynyň senaly dillerinden şeýle ýakymly sözleri eşidenimde, meniň ýene-de käbir zatlar hakydamda oýandy.

—Hormatly gojalar, ýadyňyza düşýämi? Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow heniz bu wezipä dalaşgärkä Ahal welaýatynyň saýlawçylary bilen duşuşdy, özem şol duşuşyk, ýalňyşmaýan bolsam, Türkmenistanyň Gahrymany Myratberdi Sopyýewiň obasynda bolup geçdi. Şonda köp adamlar çykyp gürlədiler. Çykyş etmek gezegi ak saçly, ak gyňaç perişde sypat bir garry enä ýetdi. Ol süýji dilli zenan eken. «Oglum, balam...» diýip, söze başlady welin, prezidiumda oturan dalaşgär Gurbanguly Berdimuhamedow ör turup, enäniň hormatyna başyny egdi, onuň aýdanlaryny soňuna çenli şol ýagdaýda ünsli diňledi.

Men şonda, bu ahwalaty teleýaýlymda görüp otyrkam, geň galyp, içimi gepletdim. «Berekella, terbiýe gören adam eken. Enäniň önünde baş egip bilýäniň görjegi gowulyk bolar, enşalla! Sebäbi ene keremdir, keramatdyr. Eneler biziň şu günki barlygymyzdyr, ertirki dowamatymyzdyr».

Dogry, men ol wagtlar, ýagny mundan iki ýyl öň geljekki Prezidentimiziň terjimehaly bilen edil häzirki ýaly çuňňur tanyş dälдим, ol barada bilýän zatlarým juda ýöntemdi. Ýöne, ýene bir gezek gaýtalap aýdýan, hormatly Prezidentimiziň enäniň önündäki baş egmesine pisindim oturdy, haladym. Ondan köp gowulyklara garaşyp boljakdygyna ynandym, ýüregim bilen uýdum.

— Ýaşulular, men size ýene bir geň galan zadym barada aýdaýyn. Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow arada Germaniýada resmi sapar bilen bolanynda arassa nemes dilinde çykyş etdi. Özi hem hiç hili ýazgysyz zatsyz, how! Oturanlaryň geň galmakdan ýaňa gözleri tegelendi. Hudaýlygymy sözläýin, özümem tolgundyryjy pursady başdan geçirdim, ýurt Baştutanymyza bolan buýsanjymyň çägi bolmady. «Berekella!» diýip, gygyranymy özümem duýman galdym.

Ýöne bir zada welin häzirem düşüňip bilemok. Hormatly Prezidentimiziň daşary ýurt dillerinden nemes dilini şeýle

suwara bilýändigi baradaky maglumata hiç ýerde gabat gelmedim. Munuň özi pes pällilikden bir nyşanmyka?!

Hawa, görşüňiz ýaly, saýlaw uçastogyna öz perzendi — Prezident ogly bilen ses bermäge baran Mälikguly aganyň özüni sada hem salyhatly alyp barmagynda hiç hili tötänlik ýok. Ol aňyrdan gelyän akaba eken.

Men sözüme dyngy berdim-de, «Söhbetdeşlerim näme diýerkä?» diýip garaşdym. Bu gezek üçüsiniň adyndan obaň ymamý Bäsım hajy gürlledi.

— Täçmämet, inim, ýurdumyzda bolup geçýän bu ösüslere, özgerişlere buýsanjymyzyň çägi ýok. Hormatly Prezidentimiz ýurt başyna geçen badyna daýhanlaryň pensiýalaryny dikeltди welin, her kim guş bolup uçaýjak boldy begenjinden. Oba hojalygyny ösdürmek, obalaryň keşbini özgertmek baradaky şu günlerki alnyp barylýan işleri hiç zat bilen deňär ýaly däl. Tüweleme, göz degmesin!

Halky, Watany üçin şeýle jan çekýän hormatly Prezidentimiziň pederleri barada, onuň özi hakynda biziň köp-köp zatlarybilesimiz gelyär. Ýönetelewizorda-beýlekide, şolar barada kän gürrüň edilenok, olar hakda bir kino zadam döredilse, kem däl. Bu ýeke meniň ýa-da şu üçümiziň göwün islegimizdir öýtme, tutuş halkymyz şeýle zatlaryň hyrydary. Olaryň durmuşynda biziň şu günki we geljekki nesillerimize sapak edinere, öwrenere zat kän. Biziň göwünküýsegimizi degişli ýerlere ýetirip bolmaýamy?

Bäsım aganyň bu sowalyna baş atyp razyçylyk berdim. Kyýamat günü bergili bolmaýyn diýibem, metbugat sahypasynda şu makala bilen çykyş etmegi müwessa bildim.

Dekabr, 2008-nji ýyl.

10. Milli medeniýetimiziň medetkäri

Ol öz sözünü ýele-yga, saga-sola sowrup ýörenlerden däl di. Hormatly Prezidentimiziň atasy Berdimuhamet aga bilen Gökdepede bilim ulgamynda ençeme ýyl bile işleşen Çopan Hanow geçen asyryň 60-njy ýyllarynda, ýagny meniň etrap medeniýet bölüminiň müdiri bolup işläň döwürlerimde, ol maňa çay başynyň söhbedinde şeýle bir zat diýipdi:

—Wah, biwagt gelen ajal onuň ömür tanapyny ir üzdi. Ol gerekli adamdy. Yzgantly Berdimuhamet diýen biri bilen bile işleşdim, bilim ugrunda. Ol juda salyhatly, sypaýy hem sowatly, örän medeniýetli adamdy...

Yzgantly... Örän medeniýetli...

Tas ýarym asyr mundan öň bolup geçen bu gürrüňi men häzir näme üçin ýatlaýaryn?!

Ynha, meniň elimde özüm bilen gözli ýaşytdaş, ýagny 1940-njy ýylda «doglan» — neşir edilen bir kitap bar. G.I.Karpowyň «Oçerki po istorii Turkmenii i turkmenskogo naroda» (A.,1940) atly çaklaňraýyk, bary-ýogy 57 sahypadan ybarat bu kitapçada, ine, şeýle setirler bar:

«Drewneýşimi poseleniýami çeloweka na territorii sowremennogo Turkmenistana, po arheologičeskim dannym,

ýawlýaýutsýa kurgany, raspoložennyýe okolo aulow: Anau, Izganta, Kelyata, Kaahka i gor. Aşhabada.

Eti kurgany - selişsa drewnego çeloweka byli ýego stoýankami okolo 5—7 tysýaç let tomu nazad».

Elbetde, men meşhur alym, akademik Ata Jykyýewiň türkmenleriň gelip çykyşy barada 1991-nji ýylda rus dilinde neşir edilen kitabyndan, şeýle hem onuň «Yzgant-oguzkent» atly makalasyndan habarlydym. Ol öz makalasynda («Türkmenistan», 2007 ý.) «Yzgant — munuň özi aslynda Oguzlaryň şäheri diýmegi aňladýar» diýip nygtaýar.

Hawa, G.Karpowyň bu kitaby akademik A.Jykyýewiň ýokarda aýdanlaryna doly güwä geçýän goşmaça çeşmedir. Diýmek, hormatly Prezidentimiziň atasy Berdimuhamet aganyň önüp-ösen obasy türkmeniň goja taryhynda öçmejek yz galdyran oba eken.

Köküni alyslardan, gadymyýetden alyp gaýdýan bu obanyň şöhratly geçmişi özüniň oňaly täsirini Anna agalaryň (hormatly Prezidentimiziň garry atasy - awtor) maşgalasyna, onuň soňky ýaýrawlaryna hem ýetiren bolmaly.

Men gürrüňimi medeniýet meselesine syrykdymakçy bolýaryn.

Şeýle sowatly, ýokary medeniýetli maşgalanyň dowamaty bolan hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň ýurt Baştutanlygyna gelen gününden ylma, bilime, medeniýete aýratyn ähmiýet bermeginde hiç hili tötänlik ýa-da geňläre zat ýok eken. Munuň özi aňyrdan gelýän dury gözbaşly akabadyr.

Milli Liderimiz türkmen milli medeniýetiniň hem-de sungatynyň arkadagyna, hakyky hossaryna hem-de howandaryna, hemaýatkärine hem-de medetkärine öwrüldi.

Meniň uly buýsanç bilen şeýle bir hakykaty aýratyn nygtasym gelýär. Ählihalk tarapyndan saýlanylan hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow resmi taýdan işe başlanyndan dek iki gün soň, ýagny 2007-nji ýylyň 16-njy fewralynda ak mermere beslenen paýtagtymyz Aşgabadyň iň gözeli künjekleriniň birinde mesgen tutan Milli medeniýet merkeziniň açylyş dabarasyna gatnaşdy we oňa ak pata berdi.

*Türkmenabat şäherindäki Ruhýýet
köşgüniň açylyş dabarasy*

Milli medeniýet merkeziniň açylyş dabarasynda çuň manyly çykyş eden milli Liderimiz şeýle diýdi: «...Bu bina türkmen ylmyňy, medeniýetini ösdürmäge hyzmat edip, türkmen halkynyň şöhratly ýoly hakyndaky hakykaty asyrlardan asyrlara aşyryp, geljek nesillerimize ýetirsin!..

Şu günki açan Milli medeniýet merkezimiziň ýurdumyzdaky köp sanly teatrlaryň we muzeýleriň üstüni ýetirip, Türkmenistanda medeniýetiň we ylmyň ösdürilmegine uly itergi berjekdigine hiç hili şek-şübhe ýokdur».

Ýurt Baştutanymyzyň welilik bilen aýdan bu dogaýy sözleriniň üstünlikli durmuşa geçýändiginiň bu gün biz janly şaýady bolup ýörüs.

Hawa, Beýik Galkynyş eýýamynda Garaşsyz, baky Bitarap Türkmenistanyň medeniýeti we sungaty ösüşiniň, özgerişiniň belent derejelerine göterildi. Baş mun ýyllyk taryhly halkymyzyň ruhy gymmatlyklaryna öwrülen çeperçilik taýdan kämil sungat eserleriniň döremegi, ak mermere beslenen paýtagtymyz gözəl Aşgabatda we ýurdumyzyň welaýatlarynda dünýä ülnülerine laýyk gelýän medeni maksatly binalaryň gurulmagy türkmen medeniýetiniň we sungatynyň has-da gülläp ösmegine, onuň milli aýratynlyklarynyň goja Zeminde giňden wagyz edilmegine uly mümkinçilik döredýär.

Geçen 2008-nji ýylyň 19-njy ýanwarynda Milli medeniýet merkeziniň Mukamlar köşgünde hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow ýurdumyzyň medeniýet ulgamynyň, metbugatyň, telewideniýäniň we radionyň ýolbaşçylary, şeýle hem döredijilik adamlary bilen duşuşyp, taryhy söz sözledi. Hormatly Prezidentimiziň pähim-paýhasa ýugrulan çuň manyly çykyşynda «Biziň gülläp ösýän döwletimiz dünýä medeniýetiniň ösüşinden hiç haçan yza galmaly däldir» diýip aýtdy.

Üns beriň, nähili belent maksat öňe sürülýär! Türkmeniň milli medeniýeti dünýä medeniýetinden yza galmaly däl! Özi hem bu dogaýy sözler hormatly Prezidentimiziň senaly dilinden çykýar. Yok, örän kesgitli hem anyk goýlan bu wezipeler söz owadanlygy üçin aýdylanok. Onuň aňyrsynda durmuş hakykaty ýatyr.

Türkmenistan medeni hem-de ruhy galkynyşlaryň gadymy mekany hökmünde giňden tanalýar. Bu dünýä jemgyýetçiligi tarapyndan doly ykrar edilen hakykatdyr. Diýmek, hormatly Prezidentimiz ata-babalarymyzyň öz döwründe dünýä medeniýetine, ylmyňa, edebiýatyna, sungatyna goşan goşandyny diňe bir täzeden dikeltmän, eýsem ony döwrüň, ýagny Beýik Galkynyş zamanasynyň talabyna görä döredijilikli ösdürmegiň, nusgalyk derejesine ýetirmegiň aladasyny edýär. Şeýle asylly maksady özüne ýol-ýörelge edinen hormatly Prezidentimiziň Hudaýa şükür, işi hem rowaç alýar.

Elbetde, bu babatdaky bitirilen işleriň hemmesi barada söhbet açyp, sözümi sozup oturmagyň uly bir hajaty ýok. Ýöne, olaryň käbiri barada kalam agyz aýdylsa kem däl.

Hormatly Prezidentimiziň taýsyz tagallasy bilen bary-ýogy bir ýyl mundan öň Mukamlar köşgünde döredilen Döwlet simfoniki orkestri ýylyň uly wakalarynyň biri hökmünde milli medeniýetimiziň taryhyna girdi, onuň dabarasy dag aşdy. Bu simfoniki orkestr atlary giňden tanalýan ýurdumyzyň meşhur kompozitorlarynyň eserleri bilen bir hatarda, daşary ýurtly kompozitorlar Bethoweniň, Mosartyň, Çaykowskiniň, Haçaturýanyň, Bizeniň we başgalaryň eserlerini hem ussatlarça ýerine ýetirip, saz muşdaklarynyň alkyşyna mynasyp bolýar.

Ýurtlar arasyndaky doganlyk-dostlugy ösdürmekde, ony has-da berkitmekde, belent derejelere ýetirmekde medeni gatnaşyklaryň, özara hyzmatdaşlyklaryň aýratyn ähmiýete eýedigini bellemek gerek. Şonuň üçin hem hormatly Prezidentimiz nirede we haýsy ýurtda bolsa hem, medeni gatnaşyklaryň ösüp-örňemegi üçin tagalla baryny edýär. Döredijilik, sungat adamlarynyň uly bir toparyny öz ýany bilen alyp gidýär, baran ýurtlarynda olaryň çykyşlary gurnalýar.

Enşalla, şu ýylyň maý aýynda paýtagtymyz Aşgabatda ýokarda ady agzalan Döwlet simfoniki orkestrimiz özleriniň awstriýaly kärdeşleri–sazandalary bilen bilelikde konsert bererler. Munuň özi hormatly Prezidentimiziň geçen ýylyň noýabr aýyndaky Awstriýa Respublikasyna eden res-

*Türkmenistanyň Milli medeniýet
merkeziniň Milli kitaphanasy*

mi saparyndan gelip çykýan netijelerdir, Beýik Galkynyş zamanasynyň talabydyr.

2008-nji ýylyň başyndaky bolup geçen taryhy duşuşykdan soň örän gysga döwrüň içinde opera sungaty dikeldildi, «Şasenem - Garyp» operasy sahnalaşdyryldy. Bu sahna eseriniň Mukamlar köşgünde bolup geçen premýerasyna hut hormatly Prezidentimiziň özi hem gatnaşdy. Elbetde, ýurt Baştutanymyzyň oňa gatnaşmagy sungata goýulýan belent sarpadan nyşan. Bu taryhy waka tutuş halkymyzda, aýratyn-da, Diýarymyzyň döredijilik adamlarynda ýakymly täsir galdyrdy. Uly ruhbelentlik döretdi. Häzir bolsa, «Leýli-Mežnun» operasyny taýýarlamak, ony täzedan dikeltmek işi güýçli depginde alnyp barylýar. Onuň tomaşaçylara ýetiriljek günü hem şeýle bir uzakda däl.

Görşümüz ýaly, milli Liderimiziň türkmen medeniýetini we sungatyny dünýä derejesine galdyrmak, ösdürmek baradaky edýän atalyk aladalary özüniň oňat netijelerini berýär.

Ýeri gelende aýtsak, aýdym-saz sungatynyň giňden wagyz edilmegine hut hormatly Prezidentimiziň öz görkezmesi bilen täze döredilen «Owaz» radioýaýlymyň, şeýle hem «Türkmen owazy» atly teleýaýlymyň goşýan goşandy aýratyn ähmiýete eýedir. Dogrusyny aýtsak, soňky döwürde milli aýdym-saz sungatymyza suwsan halkymyzyň gulak posy açyldy. Bu babatdaky bitirilen işlere halkymyzyň minnetdarlygynyň çägi ýok.

Hormatly Prezidentimiziň Garaşsyzlygymyzyň şanly 17 ýyllygynyň ön ýanyndaky konsertleriň birinde üstünlikli çykyş eden halk saz gurallary ansamblynyň artistlerine: «Men size buýsanýaryn hem-de guwanýaryn» diýip, aýdan sözleri bolsa tutuş halkymyzda, aýratyn hem, saz muşdaklarynda ýakymly täsir galdyrdy.

Hawa, dünýä medeniýetinde sirk sungatyna hem aýratyn orun degişli. Has irkiräk döwürlerde at üstünde oýnan türkmen jigitleri dünýäni aňk edipdi. Haýrana goýupdy. Olaryň çykyşlary köp-köp ýurtlarda bolupdy. Gyratyň owazy Pereňde ýaňlanypdy.

Ýewropa ýurtlarynyň birinde şeýle waka bolupdyr diýip daş gulakdan eşidipdim. Türkmen jigitleriniň ussatlygyna

*Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedow
Altyn asyryň altyn nesline guwanýar*

gözi giden tomaşaçy hamyla bir zenan maşgala özüniň dünýä inen perzendine «Jigit» diýip at goýupdyr.

Ine, şol şan-şöhraty dolap getirmek, ony diňe bir dikeltmek hem däl, eýsem, ony döredijilikli ösdürmek hormatly Prezidentimiziň baş aladasyna öwrüldi. Bu hem Beýik Galkynyş zamanasynyň talaby. Şu günler 1985-nji ýylda gurlan Türkmen döwlet sirkiniň binasynyň durkuny täzeläp, ony dünýä ülnülerine laýyk geler ýaly etmek üçin işler gyzgalaňly alnyp barylýar. Hormatly Prezidentimiziň hemaýaty bilen başlanan bu işiň oňaýly netije berjekdigi ikuçsuzdyr. Eýýäm-den Türkmen döwlet medeniýet institutynda estrada we sirk artistlerini taýýarlamaga girişildi.

Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň gol çeken Karary esasynda paýtagtymyzyň iň gözeli hem görnükli künjekleriniň birinde Medeniýet şäherçesiniň gurluşygy giň gerimde alnyp barylýar. Bu şäherçede Medeniýet institutynyň täze binasy bilen bir hatarda ýurdumyzyň medeniýet we sungat işgärleri, döredijilik adamlary üçin ähli amatlyklary bolan ýaşaýyş jaýlarynyň ikisi, şeýle hem ýöriteleşdirilen sazçylyk mekdebiniň binasy ýerleşer.

Şeýle ýöriteleşdirilen şäherçäniň gurulmagy döredijilik adamlarynyň, medeniýet we sungat işgärleriniň göwün guşuny ganatlandyrýar, olaryň geljege bolan ynamy artýar.

Ýurdumyzda medeniýete dahylly täze gurulýan köşgi-eýwanlar barada söhbet açyp, kino muşdaklaryna garaşýan käbir sowgatlar barada hem kalam agyz aýdylsa kem däl. Magtymguly şaýolunyň ugruny bezejek häzirki zaman kinoteatrynyň umumy meýdany 4500 inedördül metre barabar bolup, onuň birnäçe zallary bolar. Bu kinomerkezde şeýle hem internet-kafe, kitaplar we sowgatlar dükany ýerleşer. Kinoteatryň ýanaşyk ýerleri hem abadanlaşdyrylar.

Belent mertebeli Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň Ministrler Kabinetiniň 2009-njy ýylyň 15-nji ýanwarynda bolup geçen giňişleýin mejlisinde eden çuň manyly çykyşynda şeýle dogaýy sözler bar: «Balkanabat, Türkmenabat, Mary şäherlerinde muzeýleriň gurluşygyny dowam etdirmeli, Aşgabat şäherinde Etnografiýa, ölkäni öwreniş we Türkmenistanyň Prezidentiniň muzeýlerini

ulanmaga bermeli». Nesip bolsa, hormatly Prezidentimiziň görkezmesi we tabşyrygy bilen Gökdepe galasynda gurulýan taryhy muzeý ýakyn wagtda ulanylmaga berler.

Muzeýler ýurdumyzyň şanly geçmişini, taryhyny, şu gününi giňden açyp görkezýär. Olar milli medeniýeti öwrenýän hem-de gymmatly sungat eserlerini gorap saklap, olary geljekki nesillere ýetirýän medeni ojakdyr. Durmuşyň ähli ugurlaryna badalga beren Beýik Galkynyş zamanasy döwründe halkymyzyň ruhy baýlygynyň serweri hasaplanýan, milli medeniýetimiziň aýrylmaz bir bölegi bolup durýan kitapdyr kitaphanalar hakynda hem aýtman bolmaz. Çünki kitap türkmeniň hemişelik hemrasy. Ýurt Baştutanymyzyň sözleri bilen aýtsak: «Türkmenler Oguz han döwründen bäri kitabyň ýokary gymmatlyk, mukaddeslik saýypdyr». Ýyldyzlar asmany bezeýän bolsa, kitap adamynyň ruhy dünýäsini bezeýär.

Biz özümiziň öňki makalalarymyzyň birinde hormatly Prezidentimiziň atasy Berdimuhamet aganyň çeper söze bolan söýgüsi, kitaba bolan garaýşyndaky aýratynlyklar, onuň halk arasyndan dürli eserleri ýygnaýşy we olary wagyz edişi barada durup geçipdik.

Hawa, ata-babalarymyzdan gözbaş alyp gaýdýan bu endik, kitaba bolan hormat Berdimuhamet agalaryň maşgalasy üçin hem asylly däbe öwrülýär. Hormatly atanyň agtygy – hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň tagallasy bilen kitaba döwran dolandy.

Halkymyzyň ruhy baýlyklaryny özünde jemleýän kitaphanalaryň kitapdyr beýleki neşirler bilen üpjünçiligi ýurt Baştutanymyzyň baş aladasyna öwrüldi. Ýnha, indi ençeme wagt bäri işläp, ýurdumyzyň ähli kitaphanalaryny dürli neşirler bilen üpjün edip gelyän «Galkynyş» kitap merkezi hem hut hormatly Prezidentimiziň öz görkezmesi bilen döredildi.

Beýik Galkynyşyň aýdyň ýoly bilen ileri barýan milli medeniýetimiziň we sungatymyzyň halkara gatnaşyklary barha giňeýär, örnäp ösýär. Türkmenistanyň Prezidentiniň Kararlaryna laýyklykda diňe bir geçen 2008-nji ýylda gönüden-göni medeniýet we sungat meseleleri boýunça halkara derejesindä-

ki çäreleriň—ylmy maslahatlaryň, sergileriň, festiwallaryň ondan gowragy geçirildi. Olaryň diňe käbirleriniň atlaryny agzalyň, mysal getireliň: «Medeni miras—dünýäniň medeni we ruhy galkynyşlary öwrenmegiň çeşmesi», «Türkmen topragy gadymy medeniýetleriň we siwilizasiýalaryň ojagydyr», «Türkmenistan we dünýäniň kino sungaty» we başgalar. Şeýle halkara derejesindäki geçirilýän çäreleriň bu ýyl hem başy başlandy. Täzelikde, Eýran Yslam Respublikasy bilen bilelikde geçirilen ylmy maslahat yşk mülküniň şasy Mollanepesiň 200 ýyllygyna bagyşlandy.

Hawa, biziň bu makalada getiren käbir mysallarymyz häлки bir «hamyr ujundan petir» diýen ýaly bir zatdyr. Soňky iki ýylyň dowamynda medeniýet we sungat babatda bitirilen işleriň sany-sajagy ýok. Ol düýpgöter özgerdi. Beýik Galkynyş eýýamy ony belentliklere göterdi. «Bu gün türkmen jemgyýetinde ähli ugurlar bilen birlikde halkymyzyň medeni geçmişi, taryhy-ruhy mukaddeslikleri hem täzedan galkynýar. Bu täze Galkynyşlar we beýik özgertmeler zamanasynyň talabydyr» diýip, hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow nygtaýar.

Milli medeniýetimiziň medetkärine öwrülen ýurt Baştutanymyz iş edeniň gadyryny bilýär. 60 ýyllap milli sungatymyza hyzmat eden, öz döwrüniň ähli kynçylyklaryny gerdeninde geçiren Türkmenistanyň halk artisti Maýa Kulyýewa, gel-gel, bu gün, Beýik Galkynyş eýýamynda hormatly adamyň boldy. Hormatly Prezidentimiz oňa Türkmenistanyň Gahrymany diýen hormatly ady dakdy we «Altyn Aý» altyn medalyny gowşurdy. Şol dabaraly pursady diňe bir öz ýanyndan däl, eýsem, teleýaýlym arkaly synlamak hem örän tolgundyryjy boldy. Munuň özi tutuş türkmen medeniýetine we sungatyna ýapylan serpaýdy. «Bizi sylany Alla sylasyn!» diýip, ähli döredijilik adamlary seslendi.

«Biz öz medeniýetimizi we sungatymyzy ösdürmäge goşant goşan adamlarymyza guwanmaga haklydyrys» diýip, hormatly Prezidentimiz aýdýar. Türkmen paýtagtynyň taryhy merkezinde milli medeniýetiň belli şahslarynyň heýkelleri —ýadygärlikleri oturdylar.

Türkmen medeniýetiniň we sungatynyň wekilleri beýle derejäni hiç wagt, hiç bir zamanda hem görmädi. Şonuň üçin hem Garaşsyz, baky Bitarap Diýarymyzyň medeniýet we sungat işgärleri, döredijilik adamlary öz arkadagyna, medetkärine baky minnetdardyr. Biziň ähli alkyş-dileglerimiz hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň — atalaryň arzuwyny amala aşyrýan Agtygyň üstüne, goý, nur bolup ýagsyn!

Fewral, 2009-njy ýyl.

11. “Awazanyň” owazasy dag aşýar

Essalawmaleýkim, gojaman Hazar! Bilemok, mümkin, bilýänem ýokdur, seniň näçe ýaşyň bar?! Elbetde, ony diňe Alla bilýär. Ýöne başga bir zat welin maňa aýan, bu ýerde jedele ýol ýok.

Hawa, sen tutuş taryhyňda, döräliň bäri hiç wagt, hiç bir zamanda hem beýle elpe-şelpeligi gören dälsiň. Bu gün seniň kenaryň türkmen tarapy görmedigini görýär, gyralary merjen bilen jäheklenýär, beýik-beýik ymaratlar gurulýar. Dünýäni haýrana goýjak «Awaza» milli syýahatçylyk zolagy döredilýär...

Bu täsin gudratyň, özgerişligiň gözbaşynda, sakasynda Beýik Galkynyş eýýamyny yglan eden, seniň hak howandaryň hem-de halasgäriň, türkmeniň gerçek Ogly, hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň pähim-paýhasy, ýiti zehini, daş ýarýan dana, dury akly, umman ýaly giň, hyjuwdan doly joşgunly döredijiligi, ata-babalarymyzdan miras alan görüm-göreldeşi ýatyr.

Men häzir Hazaryň hüwdüsini diňläp otyryn. Honha, al-asmanda ak çarlaklar erkana ganat ýaýyşyp, bu bolup geçýän täsinliklere gykuwlaşyp guwanýarlar. Ynha, birdenem olar aşak inip, deňziň pessaýja tolkunlary bilen gujaklaşýarlar, olaryň üstüne münüp yraň atýarlar. Mümkin, ak çarlaklar gojaman deňzi gutlaýandyrlar, mübärekleýändirler...

Hawa, Hazaryň aýdymyny diňläp, meniň uçardanam ýyldam ak ganatly ak arzuwlarym eýýäm ucsuz-gyraksyz Garagumuň jümmüşinde gezip ýör...

Garagumy goltuklap oturan Yzgant obasy. Ady goja taryhyň gatlaryna siňip giden bu obanyň häzirki ýerleşýän yerinden 15—20 kilometr gaýrada, göçüp-gonup ýören gum alaňlarynyň arasynda Atak guýy ady bilen tanalýan bir ýer bar. Bu guýynyň ýany çarwalaryň mekan tutýan mesgeni. Irkiräk döwürlerde, geçen asyryň altmyşynjy ýyllarynda şu setirleriň awtoryna ol ýerlerde ençeme gezek bolmak miýes-ser edipdi. Gökdepe etrabyňyň maldarlaryna medeni hyzmat edip, olaryň armasyny ýetiripdik. Maldarlaryň öz dilinden bu guýyny gazdyryp sogap iş edenleriň adyna aýdylýan alkyş sözlerini diňläpdik. Ýöne şol wagtlar...

Ynha, indi bu gün seredip otursam, ol guýy hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň aňyrky arkalaryna degişli eken. Bu baradaky maglumaty «Mugallym, esger, ilhalar ynsan. Berdimuhamet Annaýewiň gahrymançylykly ömür ýoly» (Aşgabat, «Türkmen döwlet neşirýaty gullugy», 2008) atly kitapdan okap bilersiňiz.

Hawa, Nepesaly baýdan gözbaş alyp gaýdýan nesil daragtynyň saýasynda saýalap, onuň hözirini görenler az bolmandyr. Rysgally-döwletli bu nesil il-günüň alkyşyny, dogadilegini, Taňryýalkasynyň alyp, hemişe uly sylag-hormatdan peýdalanyň gelipdir. Gürüňi edilýän Atak guýusynyň gelim-gidimi häli-häzirem egsilenok, tüweleme, mähellesi ýetik. Agzy dogaly ilin alkyşy olaryň neberesiniň üstüne nur bolup ýagýandyr.

Eýsem, Hydyr gören ymgyr çölün jöwzaly yssysynda, bir damja suwuň merjen dänesine deňelýän yerinde agzy kepäp tebsirän teňnaniň dadyna ýetismek ýa-da Taňry myhmanynyň ötegçiniň mal-garasyny suwa ýakmak sogabyň in ulusy dälmi?! Bir aý doýurmak haj bolýan bolsa, onda suwsuzy suwdan gandyrmagyň sogaby hem şondan pes dälidir.

Ynha, hut meniň gözümiň alnynda, has dogrusy, hyýalymda şol guýy hem kenary jahankeşdeleriň mesgenine öwrülýän, melhem ojagy boljak Hazar deňzine meňzäp barýan ýaly bolýar...

Hormatly okyjy, meniň bu deňeşdirmämiň düýbünde, göräýmäge hiç hili meňzeşlik ýok ýalydyr. Emma çuňňur oýlanyp otursaň, olaryň ikisiniň aňyrsynda hem YNSAN ömrüne ýalkym saçýan çogly güneş bardyr, nur bardyr, haýyr-sahawat bardyr, il-günüňe edilýän ýagşylyk bardyr.

...Otyryn Hazaryň aýdymyn diňläp.

Deňiz tolkunlarynyň ýüzüni sypap geçýän adaja şemal meniň göwnümi göterýär. Ýene-de arzuw atyna atlanyp oýlanýaryn...

Walla, hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň taýsyz tagallasyndan kemal tapan deňiz ýakasyndaky bu desgalary her hili hyýalbent bolýanyňda-da göz önüne getirmek gaty çetin. Ol zatlary etmek üçin Alla tarapyn berlen danalyk gerek. Watanyň, halkyň bilen bagryňy badaşdyrmak gerek, atyň kellesi ýaly ýürek gerek... Hudaýa şükür, şol häsiýetleriň hemmesi hem milli Liderimizde jemlenen. Ol «Döwlet adam üçindir!» diýen ajaýyp şygary — ýörelgäni öňe sürdi. «Bu ýörelge meniň çykyşlarymda-da, gol çeken Permanlarymda-da, kabul eden Kararlarymda-da, ondan soňraky ähli işlerimde hem öz beýanyňy tapdy» diýip, hormatly Prezidentimiz nygtaýar.

2007-nji ýylyň 24-nji iýulynda «Awaza» milli syýahatçylyk zolagy hakynda» kabul edilen Karar hem şeýle möhüm ähmiýetli çäreleriň biridir. Hormatly Prezidentimiziň öz sözleri bilen aýtsak: «Biziň munuň üçin Kaspiniň kenaryny saýlap almagymyz ýöne ýere däl. Islendik döwletde deňiz we onuň bilen bagly baýlyklar beýik gymmatlyk hasap edilýär. Oňa dogry çemeleşilende, bu gymmatlyklar ýurda ägirt uly girdeji getirýär. Şu babatda biziň Awazamyz hakyky deňiz baýlygydyr, tükeniksiz hazynanyň toplanan ýeridir. ...Awazany saýlap almagymyz bize erkin ykdysady zolagy döretmek boýunça ýurdumyz üçin örän möhüm synag taslamasyny taýýarlamaga mümkinçilik berdi».

Türkmenistanyň hut özi bu taslama bir milliard amerikan dollaryny goýdy. Elbetde, munuň özi daşary ýurt maýa goýumçylaryna kepil dörettdi. Netijede, bu sogap işiň badalga alyp başlanyndan bäri 4 milliard amerikan dollary möçbe-

Gojaman Hazaryň türkmen kenary özgerýär

rinde taslamalaryň teklip edilendigini we bu babatdaky işleriň giň gerim bilen alnyp barylýandygyny aýtmak gerek.

Hazaryň juda owadan türkmen kenarynda jenneti ýatladýan kurort şäherini emele getirmek, ony döretmek, elbetde, ýeňil iş däl, onuň üçin köp çäreleri durmuşa geçirmeli. Onuň şeýledigini ýurt Baştutanymyzyň özi hem gizläp duranok: «...Biziň göz önünde tutýan wezipämiz ýeňil däl. Ony çözmek üçin ägirt uly tagallalar we çykdajylar gerek bolar. Ýöne biz bu işiň üstünlikli tamamlanjakdygyna doly ynamly bolandygymyz üçin oňa başladyk» diýip, çuňňur hormatlanylýan Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow 2007-nji ýylyň dekabrynyň başynda Türkmenbaşy şäherinde biznes-forumda eden çuň manyly çykyşynda tekrarlady.

Berk ynam! Özi hem döwlet ýolbaşçysynyň ynamy. Ol halkymyzda gujur-gaýrat döredýär, bizi jebisleşdirýär, Beýik Galkynyşyň güýjüne, gudratyna göz ýetirmäge mümkinçilik berýär.

Hawa, Hazar deňziniň kenarynda umumy meýdany 1700 gektar ýeri tutjak ulgamda myhmanhanalaryň, dynç alyş öýleriniň, stadionlardyr seýilgähleriň we beýleki zerur bolan desgalaryň giden bir tapgyry gurlar. Uzynlygy 7 kilometr, ini 60-70 metr, çuňlugy bolsa 5 metr bolan emeli derýa geçiriler. Hazaryň kenarýaka böleginde çekiljek bu emeli derýa Awazanyň görküne görk goşar, ol derýa arkaly gezenenç gämileri gatnar.

Elbetde, ýeňil bolmadyk bu wajyp wezipeleriň üstünlikli çözülmegi bellibir derejede başaraňlygy, guramaçylyk işleriniň dogry ýola goýulmagyny talap edýär. Şonuň üçin hem Beýik Galkynyş eýýamynda bu babatdaky alnyp barylmalý işler hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň ýiti nazaryndan birjik-de sypanok.

Döwlet Baştutanymyz tarapyndan badalga alan Hazar deňziniň ekologiki taýdan arassa türkmen kenaryndaky gurulýan «Awaza» milli syýahatçylyk zolagy, öňde hem belleýşimiz ýaly, barha giň gerim alýar. Hormatly Prezidentimiz Hazaryň kenarynda Ministrler Kabinetiniň göçme mejlisini geçirdi, şol ýerde dünýä derejesindäki şypahanalar

toplumynyň taslamasynyň tanyşdyrylyş dabarasy hem boldy.

Ýurduň syýahatçylyk pudagyny ösdürmäge aýratyn üns berýän ýurt Baştutanymyz özüniň ýörite Karary bilen «Awaza» milli syýahatçylyk zolagy baradaky komiteti döretdi hem-de onuň utgaşdyryjylyk wezipelerini kesgitledi.

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň türkmen halkyna Täze ýyl gutlagynda (2009 ý.) nygtalyşy ýaly, bu günler «...Hazaryň ekologiýa taýdan iň arassa türkmen kenarynda döredilýän «Awaza» milli syýahatçylyk zolagynda işler güýçli depginde alnyp barylýar».

Bu ýerde zähmet çekýän Türkiýäniň «Içkale», «Engin grupp», «Polimeks», «Sehil», Orsýetiň «Itera», şeýle hem Fransiýanyň «Buig» gurluşyk kompaniýalary tabşyrylmaly binalary öz möhletinde bökdençsiz ýetişdirmek üçin janaýamazlykly zähmet çekýärler.

Enşalla, «Awaza» milli syýahatçylyk zolagynda käbir desgalaryň açylyş dabarasy bolar. Türkmenistanyň hormatly Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň giňişleýin mejlisinde çuň manyly sözlän sözünde ýüreklere ýakyn şeýle jümle bar. «Şu ýylyň tomus möwsümünde dünýä ülnülerine laýyk gelýän şertler bilen üpjün edilen myhmanhanalaryň sekizisi Türkmenistandan, şeýle hem Ýer ýüzüniň dürli künjeklerinden geljek jahankeşdeleriň 1800-sini kabul eder».

Görşümiz ýaly, «Ilkinji nobatda meniň ähli aladam halkym bolar» diýýän ýurt Baştutanymyzyň sözi hiç wagt işden aýra çykmaýar. Durmuşa geçýän bu parasatly pähimleriň datly miwesini tirip ýörüs.

Hawa, men häzirem Hazaryň hüwdüsini diňläp otyryn. Ol maňa lezzet berýär, ýüregimi joşdurýar, buýsanjymy art-dyrýar...

Hazar ýakasynda eýýäm şu ýylyň tomus möwsümünde dync alyp başlamak daşary ýurtly jahankeşdeler hakyndaky şatlykly habar meni geçen asyryň 70-nji ýyllaryna alyp gitdi.

Ýemen Arap Respublikasyndan Moskwanyň jemgyýetçilik akademiýasynda okap ýören 20-ä ýakyn diňleýji on-on iki günlük Türkmenistana geldiler. Ýurdumyzyň çäGINE gu-

ralan gezelençde men olaryň ýolbeledi boldum. Maksatnama laýyklykda, myhmanlar Hazar ýakasyndaky Awazada hem baş-üç gün bolmalydylar, dem-dynç almalydylar. Elbetde, bardyk, dynjam alyndy, ýöne... Bu ýerde daşary ýurtly myhmanlary ýokary derejede kabul eder ýaly hiç hili şertiň ýokdugy bize öňdenem bellidi, gynanmakdan başga etjek alajymyz ýokdy. Munuň özi diňe bir adamynyň ýa-da iki adamynyň däl, eýsem, tutuş Diýarymyzyň hem mertebesini peseldýärdi, adamlarda göwnüçökgünlik döredýärdi.

Ýatda galan hasratly ýatlamalardan aýňalyp, ho-ol alyslarda, gök asmanda erkana uçuşyp, gaýyşyp ýören ak çarlaklara garaýaryn. Olar meniň ak arzuwlaryma öwrülýärler.

Hawa, göreňde gözüňi dokundyrýan bu özgerişlere bakyp oýlansaň, hormatly Prezidentiňe, Watanyňa bolan buýsanjyň artýar.

Ynha, ýene-de sanlyja aýdan, has takygy, 24-nji iýulda belent mertebeli Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowdan ak pata alyp, ak ýollara rowana bolan bu döwletli işiň başlanyna iki ýyl bolýar. Bary-ýogy iki ýyl. Elbetde, bu möhlet taryh üçin hiç zat. Emma şu taryhy gysga döwriň içinde bolup geçen we geçýän özgerişleri görmäge göz, taryplamaga söz gerek.

Hudaýa şükür, «Awaza» milli syýahatçylyk zolagynyň ady bu gün dünýä doldy, ýedi yklyma ýaň saldy.

Enşalla, atalaryň arzuwyny wysal edýän, olary amala aşyrýan Agtyk — çuňňur hormatlanylýan Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň taýsyz tagallalary bilen, Awazanyň şan-şöhraty, halkara derejesindäki at-abraýy, meşhurlygy mundan buýana has-da artar. «Awazanyň» owazasy dag aşýar.

Mart, 2009-njy ýyl.

12. Edebi gatnaşyklar ebedi gatnaşyklara öwrülýär

Kümüşdepede bolup geçen ol duşuşygyň täsirinden häli-häzirem doly aýňalyp bilemok.

Köp-köp külpetleri, çarşenbeleri başdan geçiren ol goja meni ýitirip tapan ýaly, garsa gujaklady-da, çöňňelişen gözlerinden syrygýan gözyaşy känbir gizlejegem bolup durmady. Sebäbi ol begençden, buýsançdan döreyän gözyaşdy. Segsen sekiz ýaşy arka atan eýranly ildeşimiziň mylaýym sesinde üýtgeşik, ýüreklere ýakyn bir duýgy bardy. Ol tolgunýardy.

—Balalar, aýyplaşmaň! Geçilen ýollar ýadyma düşende, birhili, bozulaýýan... Hudaýa şükür, aýrallyk dagy aradan aýryldy. Bu bagtyýar günleri görmek biziň nesibämizde bar eken.

Ynha, ýaňy-ýakynda, külli türkmeniň gerçek Ogly, ata Watanymyz Türkmenistanyň hormatly Prezidenti Tährana geldi. Biz ony teleýaýlym arkaly gördük, synladyk, ýüzümize syldyk. Perişde sypat, ýüz-gözleri gülüp duran, nurana bu Adam örän mähirli bolarly... Arkadagymyzyň, howandarymyzyň, Hudaýym, ömri uzak bolsun!

Ýüreklere ýakyn bu ýakymly sözler, alkyşlar diňe bir şol gojanyň senaly dilinden çykman, eýsem, ol türkmen ýazyjy-şahyrlary bilen görme-görüşlige, duşuşyga süýşüp gelen

tutuş mähelläniň ýürek owazydy. Olar öz buýsançlaryny biri-birinden öňürti buşlajak bolýana meňzeýärdiler.

Ildeşlerimiz bilen bolan bu duşuşykda onuň alyhezreti şygryýete uly orun berildi, ýerli bagşylaryň aýtmagynda türkmen aýdym-sazlary ýaňlandy. Toýlar giňden tutuldy. Şol gün Kümüşdepe Altyndepä öwrüldi...

Hawa, ýaňy-ýakynda Diýarymyzyň ýazyjy-şahyrlarynyň gatnaşmagynda Eýran Yslam Respublikasynda Türkmenistanyň häzirki zaman edebiýatynyň hepdeligi bolup geçdi. Oňa gatnaşmak bagty şu setirleriň awtoryna hem miýesser etdi.

Eliň aýasy ýaly tekiz dag ýollary külterlenip, şo-ol gidip otyr. Suw ýaly akyp barýan ulagymyzyň ümzügi öňe, Gürgene tarap. Öň görmedik ýerleriňi görmek has hem ýakymly. Töweregi synlap barşyma, akyldar şahyrymyz Magtymgulynyň ajaýyp setirleri hakydama gelýär.

Öňünde belent dag, serinde duman,
Deňizden öwürer ýeli Gürgeniň.
Bulut oýnap, dolsa, çäylara baran,
Akar boz bulanyp sili Gürgeniň.

Eý, aman! Magtymguly atamyzyň taryplan gojaman daglary! Sizi görmegem sogapdyr!

Hawa, entek Gürgene çenli ýol uzak. Geliň, gowusy, bir pursat goja taryhyň saralan sahypalaryna ser salalyň.

Eýran Yslam Respublikasy biziň gadymy hem müdimi goňşymyz. Goňşy! Türkmen aga «Öý alma, goňşy al» diýip ýönelige aýdan dälidir. Bu düşünjäniň aňyrsynda giň many bar. Duldegşir goňşy ýa-da oba, welaýat goňşuçylygy, galyberse-de, goňşy döwlet...

Hawa, biz — türkmen ýazyjylarynyň Eýran Yslam Respublikasyna eden sapary Küm methowuzdan başlandy. Bu şäherde bolup geçen şeýle bir waka hiç wagt meniň ýadymdan çykmasa gerek. Ol hem ýene-de akyldar şahyrymyz Magtymguly bilen baglanyşykly.

Şäheriň taryhy ýadygärlikleriniň birini synlap, awtobusymyza tarap barýarkak, ýolugra kitap dükanyna sowuldyk.

*Magtymgulynyň
Aktokajdaky
(Eýran) aramgähi*

Satlykda duran neşirler bilen gyzyklandyk. Olaryň arasynda türkmeniň adyny arşa göteren Magtymgulynyň şygrylar diwanynyň hem bardygyny aýtdylar. Pars elipbiýinde ýazylan bu kitap türkmen dilinde bolsa-da, biz ony okap bilemzokdyk. Bir türkmen ýigidi bize kömek etdi. Onuň ady Mejit eken, özi hem şol şäherde ýaşaýar. Bu ýigit bilen söhbetdeş bolduk. Ol özünde Magtymgulynyň has irkiräk bir neşiriniň hem bardygyny aýtdy we biziň az-kem garaşmagymyzy sorap, maşynyna tarap ýöredi. Gidişi ýaly, derrewem geldi, eli kitaply. Mejidiň Magtymgulysyny ýüzümize sylap, şahyryň haýsy hem bolsa bir goşgusyny okap bermegini haýyş etdik. Ol ýalbardyp durmady. Gabat gelen ýerini açdy-da, okamaga durdy.

Belent daglaryň başynda,
Bulut oýnar sil biläni.
Goç ýigide toýdur-baýram
Her iş gelse il biläni...

Şahyryň şirinden-şeker setirleri biziň ýüreklerimize melhem bolup akyp dur. Magtymguly biziň başymyzy birikdirýär...

Hawa, türkmeniň ajaýyp şahyry Magtymguly özüniň ölmez-ýitmez eserleri bilen hut şu gün, ýagny Beýik Galkynyş zamanasynda hem iki goňşy halklaryň doganlyk-dostlugyny berkidýän uly bir güýje, has dogrusy, gudratly keramata öwrülýär.

Magtymguly atamyzyň bu şygyr diwanyny tolap çap eden eýranly arkadaşymyz Myratdurdy Gazy eken. Eýsem, Myratdurdy Gazy kim?! Ol 1928-nji ýylda Eýranyň Kümüşdepe diýen ýerinde dogulýar. Ol häzir segseni arka atan adam. Gynansak-da, kitaphon bu gojanyň özi bilen duşuşmak, söhbetdeş bolmak bize miýesser etmedi. Ýöne onuň ogly bilen duşuşdyk, köp dogaýy salamymyzy ýetirmegini haýyş etdik.

Yeri gelende aýtsak, Myratdurdy Gazy molla Aşyr ogly türkmen nusgawy şahyrlary Keminäniň, Mollanepesiň, Zeliliniň, Mätäjiniň, Misgingylyjyň... eserlerini, şeýle hem

«Zöhre-Tahyr», «Şasenem-Garyp», «Ýusup-Ahmet» ýaly halk dessanlaryny ençeme gezek neşir eden adam.

Türkmeniň göz-guwanjy, buýsanjy bolan akyldar Magtymgulynyň kämil şygrylar diwanyny bolsa, ol gaýtalap-gaýtalap çap edýär.

Myratdurdy aganyň il arasyndaky abraýy örän ýokary. Geliň, eýranly Gökje şahyra gulak goýalyň!

Bir söz diýem Myratdurdy Gazydan,
Gör, ne deň-duşlary şat eden ýigit.
Köne eserleri ýygnap täzedem,
Gadym şahyrlary ýat eden ýigit.

Hawa, Myratdurdy Gazy 1994-nji ýylda Magtymgulynyň eserlerini hem-de türkmen edebiýatyny wagyz etmekdäki bitiren hyzmatlary üçin Magtymguly adyndaky Halkara baýragyna mynasyp boldy.

Türkmen nusgawy edebiýatynyň işeňňir wagyzçylarynyň ýene-de biri Maşatguly Gyzy bolup, eýran türkmenleriniň arasynda ykrar edilen şahyrdyr. Ol baryp-ha 1981-nji ýylda türkmen edebiýatynyň taryhynda öçmejek yz galdyran Döwletmämmet Balgyzylyň goşgular kitabyny Eýranda çap etdirýär.

Eýran Yslam Respublikasyna bolan şu gezekki saparymyz mahalynda men bu şahyr bilen ýene bir gezek (biziň ilkinji duşuşygymyz mundan dört ýyl öň Aşgabatda bolupdy) didarlaşdym, söhbetdeş boldum.

Ýeri gelende aýtsak, bu asylyly döwri hem dowam etdirilýär. Eýranly ýazyjy Abdurahman Diýejiniň terjimesinde häzirki zaman türkmen şahyrlaryndan A.Kowusowyň, B.Hudaýnazarowyň, G.Ezizowyň, A.Atabaýewiň, G.Daşgynowyň, S.Hydyrowyň we başgalaryň aýry-aýry goşgulary Eýranyň döwürleýin neşirlerinde çap edildi. Ýazyjylar A.Gurbanowyň, K.Nurbadowyň hem-de şu setirleriň awtorynyň powestdir hekaýalary «Esger papagy» diýen at bilen neşir edilip, okyjylar köpçüligine ýetirildi. Maglumat üçin aýtsak, uruş ýyllarynyň çagalary barada gürrüň berýän meniň «Esger papagy» atly çaklaňja powestim şeýle hem

Eýranyň «Nowjuwan» žurnalynyň iki sanynda çap bolup çykdy.

Hawa, häzirki zaman türkmen edebiýatynyň Eýran Yslam Respublikasynda bolup geçen hepdeligi mahalynda biz goňşy ýurduň Gülüstan welaýatynyň Küm methowuz, Kümüşdepe, Gürgen ýaly şäherlerinde bolduk. Ol ýerlerde guralan köp sanly duşuşyklaryň biri-birinden täsirli bolandygyny, gyzykly geçendigini aýtmak gerek.

Ynha, indi bolsa, «Hoş gal, Gürgen!» diýip, gadymy Tährana tarap ýola düşdük. Men ol ýerde öňem ençeme gezek bolupdym. Geçen 2008-nji ýylyň maý aýynda geçirilen XXI Halkara kitap ýarmarkasyna gatnaşmak hem maňa miýesser edipdi.

Hawa, Tähran dünýäde iň gadymy we baý taryhly şäherleriň biri. Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň 2009-njy ýyldaky ilkinji daşary ýurt saparlarynyň biri Eýran Yslam Respublikasyndan başlanmagynda uly simwoliki many bar. Bu iki goňşy döwletleriň halklarynyň arasynda asyrlaryň dowamynynda emele gelen arabaglanyşyk we taryhy hem-de medeni mirasymyzyň umumylygy ýatyr.

Hormatly Prezidentimiz eýranly kärdeşi bilen duşuşanynda doganlyk-dostlugy mundan beýläk-de berkitmek maksady bilen gumanitar hyzmatdaşlygy ösdürmegiň möhümdigini, taraplaryň medeniýet we sungat babatdaky gatnaşyklaryny işjeň ýola goýmagyň zerurdygyny nygtady.

Milli Liderimiz bu günki işi hiç wagt ertä goýmaýar. Çuňňur hormatlanylýan Prezidentimiziň bu taryhy ähmiýetli saparyndan soň ýarym aý geçip-geçmän, türkmen ýazyjy-şahyrlarynyň uly topary eýýäm Eýranda bolup ýörler. Eýsem, munuň özi öňde aýdanymyzyň janly şaýady dälmi?!

Hawa, Gürgenden Tährana çenli eslije ýol bar. Elbetde, ýazyjy-şahyrlaryň üýşen ýerinde etmäge gürrüň tapylýar. Degşilýär, gülşülýär. Biziň awtobusymyz uzak ýoly külterläp şo-ol gidip otyr. Tebigatyň gözel görkünü synlamagyň aýratyn lezzeti bar. Şahyrýürekjoşýan bolmaly. Galamdaşlarymyzdan käbiriniň nämedir bir zatlary ýazyp oturanyny görýäris. Goý,

ýazsynlar, azar bermäýin. Döredijilik islän ýerinde joşup bilýär, ol ýagdaýy ilden soramaly däl.

Her kim öz işi bilen gümra, häzir meniň içgepletmelerim ummanyň aňyrsyndaky uzak Amerikada gezip ýör. Beýik Galkynyş eýýamyny ygılan eden hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň 2007-nji ýylyň sentýabrynda Kolumbiýa uniwersitetinde eden çuň manyly çykyşyny ýatlaýaryn.

«Biziň dilimiz, döp-dessurlarymyz, sungatymyz we folklorymyz biziň buýsanjymyzdyr we ata-babalarymyzdan bize galan bahasyna ýetip bolmajak bu mirasy ösdürmek hem-de aýap saklamak üçin zerur zatlaryň ählisini ederis. Ýöne biz öz goňşularymyzyň taryhyna, medeniýetine we döp-dessurlaryna hem hut şonuň ýaly hormat goýýarys. Has giňden garanyňda, biz Zeminiň ýüzündäki islendik halkyň medeniýetiniň we taryhynyň taýsyzlygyny ykrar edýäris hem-de islendik ýurt bilen medeni gatnaşyklara taýýardyrys».

Elimi ýüregimiň üstüne goýup bir hakykaty aýdaýyn. Bu dana pähimler, parasatly sözler yetmişe ýetip baryan gojanyň ýol ýadawlygyny ýagdan gyl sogrulan ýaly edip aýyrýar. Hormatly Prezidentimize bolan buýsanjym artýar.

Ine-de, aňyrsy-bärsi görünmeýän Tähran. Biz bu gün, ýolbeledimiziň aýtmagyna görä, üç ýerde öz galamdaşlarymyz bilen duşuşmaly, söhbetdeş bolmaly, pikir alyşmaly. Az-kem dem-dynç alanymyzdan soň, uzak ýoluň argynlygyndan aýňalyp, Eýranyň Ýazyjylar birleşmesine duşuşyga bardyk. Bizi garşylanlaryň arasynda bir tanyş ýüz bar ýaly boldy. Duýgularym meni aldamandyr. Ol birleşigiň başlygy Aly Akbar Welaýaty (öň Eýranyň daşary işler ministri bolup işlän) bolup çykdy. Bu at maňa käbir zatlary ýatlatdy. Ol türkmen tebibisi Seýit Ysmaýyl Jürjanynyň Eýranda galdyran ýazgylaryny çapa taýýarlan adam. Bu kitap türkmen diline terjime edilip, 1995-nji ýylda okyjylar köpçüligine ýetirildi.

Hawa, häzirki Gürgeniň gadymy adynyň Jürjan bolandygyny biz öň eşidipdik. Seýit Ysmaýyl, berilýän maglumatlara görä, 1057-nji ýylda şol ýerde, ýagny Jürjanda dogulýar we 80 ýaşap, 1137-nji ýylda Merwde aradan çykýar. Ildeşimiz Jürjanynyň bu kitabyň häzirki görnüşde bize — türkmen

okyjysyna gelip gowuşmagynda Welaýatynyň uly hyzmaty bar...

Söhbetdeşlik mahalynda eýranly ýazyjy Nader Ibragimiň (merhum) on tomdan ybarat «Tüssesiz ot» atly eseriniň hem türkmenleriň durmuşyna degişlidigini aýtdylar.

Duşuşyk mahalynda iki ýurduň ýazyjylary tarapyndan hem döredijilik hyzmatdaşlygyny mundan beýläk-de ösdürmek barada gowy-gowy arzuwlar aýdyldy.

Şol gün biz ýene-de çagalar we ýetginjekler edebiyaty bilen meşgullanýan döredijilik adamlarynyňkyda myhmançylykda bolduk. Olaryň arasynda biziň köne tanşymyz Ybraýym Hasanbeýgi hem bardy. Ol türkmençe oňat gürleýär. Bu awtoryň «Gyrmyzy gülli halyça» we «Altyn balyk hem kümüş balyk» atly çagalara degişli kitapçalary Aşgabatda çapdan çykypdy. Ýeri gelende aýtsak, Ybraýym Eýran Yslam Respublikasynyň Türkmenistandaky ilçihanasynyň Medeniýet merkezinde ençeme wagt işläpdi.

Biz bu ýerden çykyp, Tähranda ýerleşýän kitaplar agentligine bardyk. Bize düşündirişlerine görä, bu edaranyň esasy wezipesi Eýran bilen baglanyşykly Zeminiň dürli künjeklerinde çapdan çykýan neşirler baradaky maglumatlary toplam, soňra olary internet boýunça dünýä ýaýmak bolup durýar. «IBNA» kitap habar beriş agentliginiň başlygy jenap Aly Taffar Hemedanynyň aýtmagyna görä, kitap bilen has içgin iş salyşýan bu edara dünýäde birinji we ýeke-täk edaradyr. Bu agentlikde türkmen ýazyjy-şahyrlary bilen hem dürli interwýular guraldy we olar internet sahypalaryna geçirildi.

Biziň goňşy Eýran döwleti bilen medeni hyzmatdaşlygymyz barha we barha giň gerime eýe bolýar. Edebiýat bizi dostlaşdyrýar, doganlaşdyrýar. Edebi gatnaşyk ebedi gatnaşyga öwrülýär.

2009-njy ýylyň 13-14-nji ýanwarynda ýurdumyzyň paýtagty Aşgabatda Türkmenistanyň milli medeniýet «Miras» merkezi bilen Eýran Yslam Respublikasynyň Türkmenistandaky ilçihanasynyň Medeniýet merkeziniň bilelikde guran «Mollanepes we Gündogar şygryýeti» atly halkara ylmy maslahaty onuň şeýledigine aýdyň şaýatlyk edýär, doly güwä

geçýär. Bu çäre 2010-njy ýylda Mollanepesiň döwlet derejesinde bellenişlik 200 ýyllyk şanly toýunyň başlangyjydyr.

Beýik Galkynyş eýýamyny yglan eden hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň «Mollanepes we Gündogar şygryýeti» atly Halkara ylmy maslahata gatnaşyjylara iberen Gutlagynda şeýle dogaýy setirler bar: «Adamzadyň medeni ösüşiniň häzirki tapgyrynda Türkmenistan gadymy döwürlerden bäri taryhy, medeni-ruhy umumylyklary bolan Eýran Yslam Respublikasy bilen deňhukukly, özara bähbitli iki taraplaýyn hem-de köptaraplaýyn hyzmatdaşlyk edýär. Goý, ynsan nesliniň ynsanperwerlik, adalatlylyk, parahatçylyk, hoşniýetlilik ýol-ýörelgelerine esaslanýan türkmen-eýran doganlyk gatnaşyklary asyrlardan asyrlara uzasyn!».

Belki, Alla jan, şeýle bolsun-da!

Mart, 2009-njy ýyl.

13. *Aý dogsa Älem görýär*

Hudaýa şükür, tutuş goja Zemin öz ýüzüni türkmen tarap öwürdi. Has dogrusy, bu gün dünýä jemgyýetçiliginiňünsi Türkmenistanagönükdi. Çünki adamzat siwilizasiýasynyň hem-de medeniýetiniň iň gadymy ojaklarynyň biri bolan türkmen topragy, Magtymguly atamyz aýtmyşlaýyn, «Halkyny Gün kibi çoýýan» gerçek Ogluň — hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň saýasynda gülleýär, gül açýar, uly-uly ösüşlerdir özgerişleri başdan geçirýär. Dünýä döwletleriniň ösüşine öz täsirini ýetirýär, oňa saldamly goşant goşýar.

Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow ynsanperwer syýasaty, alyp barýan anyk işleri bilen bary-ýogy birki ýylyň içinde dünýä derejesinde tanalýan hem-de çuňňur hormatlanýan uly Şahsyýete öwrüldi. Ol öz ata Watanyny, mähriban halkyny beýgeltdi. Ýurt Baştutanymyzyň beýik reformatorçylyk hereketini dünýä ykrar etdi.

Ynha, ýaňy-ýakynda — şu ýylyň 6-njy maýynda Diýarymyza ýene-de bir hoş habar gelip gowuşdy. Çuňňur hormatlanylýan Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow BMG-niň Bilim, ylym we medeniýet meseleleri boýunça guramasynyň «Awisenna» diýen Altyn medalyna mynasyp boldy. Ony ÝUNESKO-nyň Baş direktory jenap Koiçiro Masuuranyň hut özi gelip gowşurdy. Bu şanly waka diňe bir

öz ýurdumyzyň içinde däl, eýsem tutuş dünýäde-de uly seslenme döretdi.

Meşhur şahsyýetleriň durmuş ýoly bilen içgin gyzyklanmak, ony öwrenmek maksady bilen, men Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň ýanyndaky Baş arhiw müdirliginiň, Türkmenistanyň Prezidentiniň Arhiw gaznasy bilen bilelikde neşir eden «Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Mälikgulyýewiç Berdimuhamedow. Gysgaça terjimehal», «Mugallym, esger, ilhalar ynsan. Berdimuhamet Annaýewiň gahrymançylykly ömür ýoly» atly kitaplary elime alýaryn. Yöne, bir täsin tarapy, şol kitaplary her gezek elime alsam, ýene-de täze bir tapyndynyň üstünden barýaryn. Bu gezek hem şeýle boldy.

Ýokarda ady agzalan kitaplaryň soňkusynda şeýle sözler bar: «...Berdimuhamet Annaýewiň başlangyjy bilen obada (Kirow-häzirki Babadaýhan etrabyň «Gyzyl çarwa» kolhozynda — T.J.) şol wagtlar üçin uly mekdep salyndy, mekdebiň 30-40 okuwça niýetlenen giň klaslary bardy. Hatda şu işde-de mugallymlar kollektiwi we mekdep okuwçylary barada ýadawsyz alada edýän ýolbaşçynyň yhlasy (B. Annaýew şol obadaky 6-njy doly däl orta mekdebiň direktorydy — T.J.) ýüze çykdy. Direktoryň maslahaty bilen gyşyna ýyly, tomsuna-da salkyn bolar ýaly, mekdebiň diwarlary bişen iki kerpiçden edilip salnypdyr».

Şu jümle meni çuňňur oýa batyrdy. Berdimuhamet aganyň yhlasy we ýadawsyz aladasy bilen öz döwri üçin giň otagly, gyşyna ýyly, tomsuna salkyn bolar ýaly, täze mekdep salyndy... Yeri gelende aýtsak, bu mekdep 52 ýyllap oba okuwçylaryna hyzmat etdi.

Hawa, ata arzuwyny amala aşyrýan Agtygyň — hormatly Prezidentimiziň bilim bilen baglanyşykly alyp barýan bu günki syýasatynda hiç hili tötänlik ýok eken. Ol ata-baba aňyrdan, öz pederlerinden gözbaş alyp gaýdýan asylyly döp-dessur bolarly. Hut şonuň üçin hem hormatly Prezidentimiziň öz sözleri bilen aýtsak: «Täze telekommunikasiýalaryň döreýän, ynsan durmuşynyň ähli ugurlaryna innowasion tehnologiýalaryň ornaşdyrylýan XXI asyrynda ýaş nesillerimiz üçin dünýäniň iň ösen talaplaryna laýyk gelyän milli bilim ulgamyny ke-

mala getirmek, okatmagyň täze häzirki zaman usullaryny ornaşdyrmak maksady bilen, umumybilim berýän orta we ýokary okuw mekdepleriniň döwrebap binalary gurulýar».

Hawa, biziň Garaşsyz, baky Bitarap Diýarymyzda täze mekdepleriň gurulmagyna, Altyn asyryň altyn nesliniň ösmegi üçin ähli şertleriň döredilmegine aýratyn ähmiýet berilýär.

Çünki, milli Liderimiziň nygtaýşy ýaly: «...Her bir döwletiň binýadynyň berkligi, ösüşiniň ýokary depgini, ýaşaaýş-durmuş derejesi ýurtda alnyp barylýan bilim-ylym syýasaty bilen berk baglydyr».

Diňe bir geçen 2008-nji ýylda Beýik Galkynyşlary başdan geçirýän Diýarymyzda ýokary halkara ülnülerine laýyk gelýän, kompýuter, multimedia enjamlary bilen üpjün edilen mekdepleriň birnäçesi açyldy.

Çuňňur hormatlanylýan Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň şu ýylyň başynda (15-nji ýanwar) geçen giňişleýin mejlisinde çuň manyly söz sözläp, 2009-njy ýylda, ýagny şu ýylda täze mekdepleriň ulanylmaga beriljekdigini aýtdy. Bu şatlykly habar ýurdumyzyň tutuş halkynda, aýratyn hem, bilim işgärlerinde uly buýsanç duýgusyny döretdi.

Şu ýylyň ýazynda geçirilen «Özgeriş ülkesi — türkmen ýaýlasy» atly II halkara festiwalyna Daşoguz welaýatynyň täze döredilen Ruhubelent etrabyndan gatnaşan Baýramgeldi Kulyýew öz ýürek buýsanjyny şeýle beýan edýär:

— Men bu etrapdaky 1-nji orta mekdepde müdir bolup işleýärim. Dünýä ülnülerine laýyk gelýän häzirki zaman bu mekdebi geçen ýylyň oktýabr aýynda bize hormatly Prezidentimiziň hut özi açyp berdi. Begenjimiziň çägi yok. Şeýle mekdep binasy, ýatsak-tursak, düýşümize-de girenokdy...

Täze gurlup ulanylmaga berlen mekdepler barada aýdylanda, Ruhabat etrabyňyň Babarap obasyndaky 51-nji orta mekdep hem ýadyňa düşýär. Arada, şol mekdebiň ýaşuly mugallymlarynyň biri, öz wagtynda Mälikguly Berdimuhamedowyň terbiýesini alan, onuň okuwçysy bo-

*Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedow
çagalaryň şatlygyna şatlyk goşýar*

lan Täşli Ryzaýew bilen duşuşdym. Ol tolgunmak bilen şeýle diýdi:

— Hormatly Prezidentimizi tutuş obamyz alkyşlaýar. Bu gün Babarap, sözüň doly manysynda, şäher bilen bäsleşýär... Yoluň düşse, sowul, biziň täze mekdebimize bir syn kyl, aklyň haýran galar. Obalarda-da beýle-beýle zatlar edip boljak eken-ow diýersiň...

Megerem, hemmämiziň ýadymyzdadyr. Şu ýylyň aprel aýynyň ortalarynda hormatly Prezidentimiz, ýerli häkimiýet edaralaryna öňünden duýdurmazdan, Ahal welaýatynda iş sapary bilen boldy. Ol şonda Ruhabat etrabyň «Herrikgala» daýhan birleşiginiň Miriş obasyndaky 10-njy orta mekdebine bardy.

Bu ahwalaty teleýaýlym arkaly synlamak hem-de hormatly Prezidentimize buýsanmak şu setirleriň awtoryna hem miýesser etdi. Mirişdäki mekdebiň 8-nji synp okuwçylary juda bagtly çagalar. Döwlet Baştutany kompýuter otagynda okap oturan ýaşlar bilen ýürekdeş gürrüň etdi. Olaryň okuw şertleri, bilim derejeleri bilen içgin gyzyklandy. Mekdep okuwçylarynyň birnäçesi bilen hormatly Prezidentimiz ýadygärlik surata düşdi. Elbetde, beýle bagt hemmelere miýesser edip durmaýar.

Bu ýerdäki söhbetdeşligiň örüsi giňedi. Kompýuter otagyna mekdebiň ähli mugallymlary ýygnanyşdylar, hormatly Prezidentimize alyp baryan işleri üçin minnetdarlyk bildirdiler, alkyşly sözler ýaňlandy. Milli Liderimiz şeýle ajaýyp pedagoglaryň işleýän mekdebiniň jaýynyň häzirki döwrüň talaplaryna laýyk gelmeýändigini nygtap, Ahal welaýatynyň häkimine bu ýerde täze mekdebiň jaýyny gurmak barada görkezme berdi.

Ine, şol pursat meniň hakydamda halypa mugallym Berdimuhamet aganyň röwşen ruhy ör-boýuna galdy. Elbetde, ol döwrüň mümkinçiligi bilen şu günüň mümkinçiligini deňäp bolmaz, olaryň arasy ýer bilen gök ýaly. Bu ýerde esasy zat adam hakdaky alada.

2007-nji ýylyň 11-nji maýynda A.S. Puşkin adyndaky türkmen-rus mekdebiniň täze binasynyň düýbüni tutmak dabarasy mahalynda hormatly Prezidentimiz Gurbanguly

Berdimuhamedow çykyş edip, şeýle diýdi: «Ýakyn wagtda şu ýerde peýda boljak mekdebiň binasy örän owadan bolar. Ol häzirkizaman mekdep binasynyň nusgasy, özboluşly bilim ojagy bolar. Bu ýerde türkmenistanlylaryň täze we täze nesilleri bilim alar».

Şolar ýaly örän owadan gurulýan mekdep binalarynyň ýene-de ençemesiniň gurluşygy Diýarymyzyň dürli künjeklerinde güýçli depginde alnyp barylýar. Şeýle hem gadymy Gökdepäniň Oguzkent-Yzgant obasynda gurlan täze mekdep açylmagyň önüsyndasynda dur.

Yzgant! Bu gadymy oba özüniň manyly ömrüni magaryfa, ýagny ýaşlary terbiýelemek, olara hat-sowat öwretmek ýaly sogap işe bagyşlan, hormatly Prezidentimiziň atasy Berdimuhamet Annaýewiň dogduk mekany, göbek ganynyň daman ýeri.

Täzelikde men ýene-de bu obada myhmançylykda boldum. Obanyň iň sylagly ýaşulularynyň biri bolan, segsener urup ýören Aman aga Muhammetguly ogly bilen çay başynda ondan-mundan gürrüň etdik. Söhbetimiz iki obanyň orruk ortasynda gurulýan täze mekdep binasyna syrykdy.

—Ýegen, sen bir gezende adam, köp-köp ýurtlary görensiň. Heý, şular ýaly gurulýan gadymy köşgi-eýwanlara gaýra dur diýýän mekdep jaýlaryna gabat geldiňmi?! Bolsa-da, juda seýrekdir. Men saňa ýene-de bir täzelik, seň bilmeýän zadyňy aýdaýyn...

Men tutuş durkum bilen gulaga öwrüldim. Allajalarym, Aman aga näme aýdarka diýip oýlandym. Ol howlukmady. Elindäki çayly käsesini gülli keçäniň üstünde goýdy-da, maňa sorag berdi:

—Sen täze mekdebimiziň gurulýan ýerini gördüň dälmi?

—Diňe bir görmek däl, maşynymdan düşüp, ony nebsewürlik bilen synladym. Tüweleme, bahym ulanylmaga beriljege meňzeýär.

Aman aga sözümi böldi-de, öz matlabyňy aýtdy.

— Biler bolsaň, mekdebiň häzirki salnan ýeri Berdimuhamet agalaň gadymy ýurt ýeri. Gatý jüpüne düşen zat boldy. Bendäň ruhy şatlanan bolsa gerek. Obamyzyň adamlarynyň

Yzgantdaky gurlan täze mekdep

bir ýürek küýsegi bar. Şol mekdebe Berdimuhamet Annaýewiň ady dakylaýsa...

Hak söz. Bu arzuw diňe bir adamyň ýa-da iki adamyň däl, eýsem tutuş oba adamlarynyň ýürek küýsegi...

Men ýene-de başda gürrüňini eden terjimehal bilen baglanyşykly kitaplaryma bil baglap, olara «arkamy diräp» söhbedimi dowam etdirmekçi.

Berdimuhamet Annaýewiň gahrymançylykly ömür ýoly barada ýazylan kitabyň 13-nji sahypasynda şeýle setirler bar: «Okatmagyň usulyýetini birsyhly kämilleşdirmäge, mugallymçylyk işindäki öňdebaryjy tejribäni öwrenmäge we işde ulanmaga Berdimuhamet Annaýewe çap edilýän kitaplary, gazetler, aýratyn hem, 1936-njy ýyldan başlap neşir edilip ugran «Mugallyma kömek» žurnalynyň we «Sowatlylyk ugrunda göreş» gazetiniň makalalary bilen tanşyp durmak uly kömek edipdir».

Bu gymmatly ýazgylar meni gözleglere atardy. Milli kitaphananyň hazynasyndan şol ýyllarda neşir edilen «Mugallyma kömek» žurnalynyň birnäçe sanlaryny alyp, olar bilen tanyşdym. Şol žurnalyň 1938-nji ýylda çykan sanlarynyň birinde ministrligiň görkezmesi şeýle setirlerde beýan edilýär: «Oňat mugallymlaryň — 100 prosentçileriň tejribe alyşmaklaryny guramaly we bu tejribeleri jemläp, respublikamyzdaky mugallymlaryň hemmesine ýaýratmaly».

Diýmek, baýry magaryfçy, ussat mugallym Berdimuhamet Annaýewiň hem iş tejribesi respublikamyza ýaýradylan bolmaly. Sebäbi Gökdepe raýon halk magaryf bölüminiň şol wagtky müdiri Çopan Hanow tarapyndan B. Annaýewe berlen häsiýetnamada onuň 100 göterim ýetişik we gatnaşyk gazanandygy aýdylýar. Taryhy maglumatlar hiç kimden hiç zady ýüz görenok. Umuman, taryh hakykaty halaýar.

Eýsem, Berdimuhamet Annaýewiň (merhum) SSSR Ýokary Sowetiniň Prezidiumynyň Ukazy bilen «Hormatnyşany» ordenine mynasyp bolmagy onuň il arasyndaky at-abraýyndan nyşan dälmi?!

Hawa, Yzgant obasynda doglup-döräp, şol ýerdäki mekdepde ençeme ýyllap mugallymçylyk eden, obadaşlarynyň uly söýgüsini gazanan ýokary hökümet sylagyna mynasyp

Bal aga, gl aga

bolan, ýurdumyzyň çäginde iş tejribesi giňden öwrenilen Berdimuhamet aga Annaýewiň ady şol täze salynýan mekdebe dakylsa, uly bir döwletli işiň edildigi bolardy, Onuň ruhy şatlanardy.

Belent mertebeli Prezidentimiziň pederi Mälikguly aga Berdimuhamedow öz kakasyny ýatlap, «Ýagşy adamyň ady ýerde ýatmaýar. Belki, şonuň üçinem biziň familiýamyzyň gözbaşynyň Berdimuhamet mugallymdan gaýdýanlygy ýöne ýerden bolmasa gerek» diýýär.

Hawa, şeýle ajaýyp adamyň ady edebileşdirilse, onda biziň merhumlaryň hem-de dirileriň öňünde sogap iş etdigimiz bolar. Ol şoňa doly mynasyp adam.

Iýun, 2009-njy ýyl.

14. Gökdepäniň taryhy – türkmeniň taryhy

Turuwbaşdan şeýle taryhy hakykaty okyjy köpçüliginiň dykgatyna ýetiresim gelýär. Mundan baryp-ha bir asyr gowrak öň, has takygy, 1901-nji ýylyň 23-nji aprelinde, sarizm Gökdepe söweşine bagyşlap, ol ýerde muzeý açypdyr. Ýöne oňabaran bolmandyr diýen ýaly, ýerli ilat-a aýagyny hem sekmändir, has dogrusy şol tarapa ýüzüni hem öwürmändir.

«Ahal-tekinskaya ekspedisiya «Geok-Tepinskiy boy» (1902) atly kitapda şeýle setirler bar: «...W obşem nelz'ya ne požalet, čto etot interesnyy muzeý nahodits'ya ne w Ashabade, a na stansii Geok-Tepe. Passažirskiye poýezda na etoy stansii, wo vsyakom slučaye ne budet stoýat boleye 20 minut, a w eto korotkoýe wrem'ya reşitelno net nikakoý wozmožnosti skolko nibud wnimatelno osmotret muzeý».

Welilik bilen şeýle bir hakykaty aýdyp bolar. Şol gürrüňi edilýän muzeý Gökdepe duralgasynda däl-de, Aşgabadyň orruk ortasynda açylan hem bolsa, oňa känbir pitiwa eden bolmazdy, baran tapylmazdy, türkmenlerden-ä bir adam hem aýagyny sekmezdi. Sebäbi...

Taryh hakykaty halaýar, ony il gözünden gizläp bolanok, ol ir-u-giç aýan bolýar, hakykat ýüze çykýar. Ýogsam ony ýoýjak bolanlar hem ýok däl.

Ýekeje bir mysal. Halk hasratyna öwrülen Gökdepe söweşine taryhçylar dürli döwürde dürlüçe çemeleşdiler, halkyň edermenligini, gahrymançylygyny, gaýduwsyzlygy-

Gökdepe metjidi

ny peseltjek boldular. Elbetde, munuň özi taryha nädogry çemeleşmekdi. Ýogsam, bu ýowuz wakanyň aňyrsynda tutuş türkmeniň, Watanyň, halkyň ykbaly ýatyrdy ahbetin.

Ýöne bu ýerde başga-da bir boýun almaly zat bar. Okyjy bilen kitabyň arasynda demir germew ýatyrdy. Men ömrüni kitaba bagyşlan hünärmen hökmünde şeýle bir hakykaty aýdyp biljek. Şuralar hökümeti döwründe Gökdepe söweşi bilen baglanyşykly taryhy kitaplary okamaga, olary çuňňur öwrenmäge okyjy köpçüliginiň haky ýokdy. Ýagdaý şeýle bolansoň, nädip hakykaty ýazjak?! Hakykat nädip dabara-lansyn?!

Atalarymyzyň asyrlar boýy ýüreginde göterip gezen arzuwlaryny amala aşyran, olary wysal edýän Agtyk, gerçek Ogul—hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow özüniň parasatly pähimleriniň birinde şeýle diýýär: «Gökdepe söweşi gaýduwsyzlygyň, hakyky watanperwerligiň we Watan çäksiz söýginiň simwoly, dogduk topragyň erkinliginiň we garaşsyzlygynyň hatyrasyna belent harby we ynsan edermenliginiň nusgasy hökmünde türkmen halkynyň taryhynda baky galar». Bu aýdylan aýdyňdan ajaýyp sözler bu gün tutuş türkmen halkynyň kalbynyň owazy bolup ýaňlanýar. Şahyr aýtmyşlaýyn, kişi minnetini çekmegi ölümden-de beter saýýan türkmen ata Watan üçin, mähriban toprak üçin şirin janyny orta goýýar.

Yzgantly Seyitmyrat Öwezbaýewiň (onuň ýörgünli ady Öwezbaý bolupdyr — T.J.) Gökdepe söweşine gatnaşan türkmeniň gürrüni esasynda ýazan «Gönübek» atly oçerkinde («Türkmenowedeniýe» 1927) iniňi tikenekledýän şeýle setirler bar: «...Watan üçin, bala-çagalarymyz üçin iň soňkymyza çenli başymyzy goýarys. Boýnumyza syrtnak dakmaklaryna welin, eger-eger razy bolup bilmeris. Bu toprak mukaddesdir. Ol diňe goramaga hem onda gubura öwrülmäge mynasypdyr».

Elbetde, Öwezbaý özüniň bu oçerkini ýazmak üçin anyk kim bilen gürründeş bolupdyr, ol bize belli däl. Belki-de, bu oçerk awtoryň, ýagny Öwezbaýyň öz obadaşy, Gökdepe söweşine gatnaşan biriniň dilinden eşidilen gürrüňdir.

Ýöne şeýle bir hakykat bize aýan. Bu barada milli Liderimiz şeýle diýýär: «Gökdepe urşuna bagyşlanan taryhy ýazgylara ser salanyňda, oňa daşary ýurtly synçylaryň, şeýle hem şol gyrgynçylyga gönüden-göni gatnaşan harby serkerdeleriň onlarçasynyň ýatlamalarynda türkmenleriň arasynda ýekeje dönügiň bolmandygy nygtalýar».

Hawa, Türkmenistanyň hormatly Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň başlangyjy bilen Gökdepe metjidiniň ýanynda gurlan «Gökdepe» milli muzeýi halk edermenliginiň ebedileşdirilmegidir.

Galanyň gahryman goragçylarynyň ruhuna goýlan sarpadyr, şu günki we geljekki nesiller üçin mukaddeslik mekdebidir.

Bu muzeýde galanyň territoriýasyndan tapylan dürli eksponatlara giň orun berlipdir. Gökdepe söweşiniň gahrymanlarynyň ussat suratkeşlerimiz tarapyndan çekilen suratlary ünsüni özüne çekýär. Olaryň ýagty ruhunyň önünde baş egýärsiň hem-de olary alkyşlaýarsyň.

Muzeýiň esasy eksponatlarynyň biri hem şöhratly Gökdepe galasynyň diwarlarynyň önünde bolan söweşiň şekillendirilen dioramasydyr.

Aslynda, tutuş Gökdepe galasynyň özi hem açyk asmanyň astynda ýerleşýän özboluşly bir muzeýdir. Muzeýler halkyň ruhy durmuşynyň gymmatly hazynasy hasaplanýar. Muzeýleriň üsti bilen jemgyýet özüniň taryhy-medeni mirasa bolan gatnaşygyny kesgitleýär.

Beýik Galkynyş eýýamyny yglan eden çuňňur hormatlanylýan Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow muzeýler meselesine aýratyn üns berýär. Häzir ýurdumyzyň welaýatlarynda we şäherlerinde muzeýleriň otuza golaýy işleýär. Milletiň baý taryhy-medeni mirasyny geljekki nesiller üçin aýawly saklamak we olary giňden wagyz etmek häzirki döwrüň baş wezipesi bolup durýar.

Täzelikde, paýtagtymyzda Etnografiýa we ölkäni öwreniş muzeýi açyldy. Bu ýurdumyzyň durky täzeleşen baş milli muzeýiniň bir şahamçasý bolup, onuň giň göwrümlü zallarynda türkmen halkynyň ýaşaýşyna we durmuşyna degişli, şeýle hem Türkmenistanyň tebigaty

Gökdepe galasynyň goragçylary

barada köp sanly eksponatlar gelenleriň ünsüni özüne çekýär.

Hudaýa şükür, hormatly Prezidentimiziň taýsyz tagallasy bilen Garaşsyz, baky Bitarap Diýarymyzda dünýä ülňülerine gabat gelýän täze muzeýler yzly-yzyna açylyp dur. Häzirki döwürde paýtagtymyz Aşgabatda hem-de ýurdumyzyň Balkanabat, Mary, Türkmenabat, Köneürgenç ýaly şäherlerinde muzeýe niýetlenen binalaryň gurluşygy güýçli depginde alnyp barylýar.

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedow 2009-njy ýylyň 6-njy martynda Türkmenabat şäherinde geçen Ýaşulularyň maslahatynda çuň manyly çykyş edip şeýle diýdi: «Her bir obanyň öz hakyda hem-de ýazuw taryhy bolmalydyr, adamlar öz meşhur obadaşlaryny, olaryň zähmet we durmuş edermenligini, eziz obasynyň ösmegine goşan goşandyny bilmelidir. Olaryň atlary obanyň Hormat kitabyna ebedi ýazylmalydyr. Mekdebiň ýanynda obanyň taryhy bilen bagly muzeýi döretmek, oba hakynda we onuň ýaşajyjlary barada maglumatlary ýygnamak ... zerurdyr».

Ine, wezipäniň şeýle aýdyň hem-de kesgitli goýulýan ýerinde bitmän galýan iş ýok. Şu geçen gysga wagtyň içinde ýurdumyzyň orta mekdeplerinde ençeme muzeýler döredildi we önki işläp ýörenleriň üsti täze eksponatlar bilen baýlaşdyrylýar.

Arada “Mugallymlar gazetini” gazetiniň şu ýylyň 25-nji maýynda çykan sanynda şeýle bir maglumat gözüm düşdi:

«...Daşoguz welaýatynyň S.A.Nyýazow etrabyndaky 41-nji orta mekdepde gysga wagtyň dowamynda muzeý döredilip, onda dürli eksponatlaryň 550-den hem gowragy jemlenildi...»

Görşümüz ýaly, yhlas bilen aglasaň, sokur gözden ýaş cykýan eken. Şeýle mekdep muzeýleriniň höwri köp bolsun! Umuman, milletiň baý taryhy-medeni mirasyny ýaş nesle ýetirmek iň bir derwaýys wezipeleriň biridir.

Mekdep muzeýleriniň işini kämilleşdirmäge Ahal welaýatynda hem aýratyn üns berilýär. Welaýat häkimligi tarapyndan ygylan edilen «Täze Galkynyşlar zamanasynyň oba muzeýleri» atly bäsleşik bu ugurda öňe ädilen uly ädimdir.

Hormatly Prezidentimiziň atasy Berdimuhamet Annaýewiň köp wagtlap müdir bolup işläň Babadaýhan etrabyňyň «Täze ýol» obasynda ýerleşýän 6-njy orta mek-

debindäki muzeýde edermen esgeriň gahrymançylykly söweş ýoluna, şeýle hem onuň zähmetsöýerligine bagyşlanan eksponatlar diňe bir mekdep okuwçylarynda däl, eýsem, oba adamlarynda-da uly gyzyklanma döredýär.

Ýurdumyzda şeýle muzeýleriň hatarynyň barha artmagy hormatly Prezidentimiziň ady bilen gönüden-göni baglanyşyklydyr. Sebäbi onuň aňyrsynda milli Liderimiziň atalyk aladasy dur.

Hawa, men özümiň muzeýler baradaky şu makalamyň soňuny ýene-de «Gökdepe» milli muzeýine syrykdymakçy bolýaryn.

...Aýlar aýlanar, ýyllar dolanar. Wagtyň ümzügi öňe, ol suw ýaly akyp dur, asyrlar geçer. Heňňam garramaz. Gökdepeli gerçekleriň gahrymançylygy hiç wagt unudylmaz, ol halkymyzyň kalbynda baky ýaşar, geljekki nesiller ata-balaryna tagzym edip, olary ýagşylykda ýatlarlar.

Bu muzeýiň açylmagy aýratyn möhüm ähmiýete eýe bolup, ol jemgyýetçilik seslenmesini döretdi. Bu gün Gökdepäniň taryhy tutuş türkmeniň taryhy bolup ýaňlanýar.

Milli medeniýetimiziň ösmegine, özgermegine, galkynmagyna itergi berýän, saldamly goşant goşýan hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň bu babatdaky alyp baryan işleri hemmeleriň gözüne ilýär. Halk arasynda aýdylyşy ýaly, Aý dogsa älem görýär.

Dek täzelikde, Belarus Respublikasynyň Prezidenti Aleksandr Lukaşenko biziň ýurdumyzda resmi saparda bolup, ol Türkmenistanda milletiň ruhy galkynyşy barada şeýle hem milli medeni mirasy gorap saklamakdaky alnyp barylýan işlere — amala aşyrylýan syýasata özüniň, çyn ýürekden guwanýandygyny aýtdy.

Enşalla, şu gün paýtagtymyz Aşgabatda Türkmenistanyň Başmillimuzeýiniň ýanyndaky Türkmenistanyň Prezidentiniň muzeýiniň açylyş dabarasy bolýar. Onuň ähliahalk baýramçylygyna öwrüljekdigi ikuçsuzdyr. Çünki hormatly Prezidentimiz halkyň ykbalyny gerdeninde göterýän Gerçekdir, ol eziz halkyny özüniň iň ygtybarly daýanjy, Garaşsyzlyga guwanmagy, Watany, halky söýmegi bagt hasaplaýar.

Iýun, 2009-njy ýyl.

15. *Garagum çölünde suw tolkun atdy*

Tutuş goja Zemine ýaň salýan, dünýä jemgyýetçiliginde uly gyzyklanma we seslenme döredýän şanly wakalar, elbetde, durmuşda şeýle bir köp bolup baranok.

Ine, diňe bir türkmeniň däl, eýsem, bütün dünýä taryhynyň sahypasyna altyn harplar bilen ýazyljak, hiç wagt, hiç bir zamanda ömürbaky ýatdan çykmaýak şeýle wakalaryň ýene-de biri biziň Garaşsyz, baky Bitarap Diýarymyzyň durmuşynda bolup geçdi.

Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow ýurdumyzyň Ministrler Kabinetiniň 10-njy iýulda bolup geçen giňişleýin mejlisinde eden çuň manyly çykyşynda «Beýik Galkynyş eýýamynyň her ýyly, her aýy, her hepdesi, her günü ýeňişlere, üstünliklere beslenýär» diýip aýtdy we Zeminiň in uly we gadymy çölleriň biri bolan uç-gyraksyz Garagumuň jümmüşinde gurulýan «Altyn asyr» Türkmen kölüniň ilkinji nobatdakysynyň işe giriziljekdigini buýsanç bilen buşlady.

Dogrusyny aýtsak, şol dabaraly pursada biziň hem-mämiz sabysyzlyk bilen garaşdyk. Türkmen suwuň gadyryny bilýän halk, onuň her bir damjasyny altyn dänesine, zere meňzedýär.

Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň parasatly pähimleriniň birinde şeýle dogaýy sözler bar:

«Geçmişde biziň ata-babalarymyz suwuň her damjasyny altyna deňeýär, oňa Allatagalanyň beren iň gymmatly baýlygy hökmünde togap edip, keramat hökmünde garapdyrlar. Şöhratly taryhymyzda merdanalygy, pähim-paýhasy, parasatlylygy we edermenligi bilen özüni tanadan pederlerimiz yssy howa şertlerinde suw gorlaryny tygşytly we rejeli peýdalanmak üçin howdanlary, kärizleri, topragyň gan damarlary ýaly bolup görüňän köp sanly suw ulgamlaryny gurupdyrlar, şerbet suwuň her damjasyny isrip etmän peýdalanmagy başarypdyrlar».

Mysaly daşdan gözläp ýörmeli däl. Hormatly Prezidentimiziň öz pederleriniň hem gadymy Oguzkendiň-Yzgandyň gaýrasyndaky gum içinde guýulary bolupdyr. Atak guýusy diýen at bilen tanalýan bu guýynyň jana şypa beriji suwundan häli-häzirem peýdalanylýar. Bu guýynyň başynda düşläp geçýän ýolagçylaryň, mallaryny suwa ýakýan çarwalaryň ýürekden çykýan alkyşlaryny diňlemek şu setirleriň awtoryna hem köp gezek miýesser edipdi.

Ýeri gelende aýtsak, aslynda Yzgant obasynyň özi Altyýap derýajygynyň (Çüli çeşmesiniň) aýagujynda ýerleşýär. Taryhy maglumatlarda habar berlişine görä, «Yzgandyň suwarymly meýdany XIX asyryň aýaklarynda 140 desýatine barabar bolupdyr (1 desýatine 1.09 ga deňdir), suwarymsyz ýerleriň meýdany 400 desýatin, ot ýatyrylýan ýerleriň meýdany bolsa 100 desýatine barabar bolupdyr».

Hawa, bular we beýlekiler barada «Mugallym, esger, ilhalar ynsan. Berdimuhamet Annaýewiň gahrymançylykly ömür ýoly» (A.,2008) atly ylmy-resminamalaýyn neşirde giňişleýin gürrüň berilýär.

Men bu gün bu taryhy maglumatlary ýatlamak bilen, çuňňur hormatlanylýan Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň pederleriniň hem suwa keramat hökmünde garap, il alkyşyna mynasyp bolandygyny ýene bir gezek nygtamak isleýärim.

Atalaryň arzuwyny wysal edýän, amala aşyrylan Agtyk durmuşyň ähli babatlarynda il-gününiň bähbidini arayar, aslynda ol Garaşsyzlyga guwanmaklygy Watany, halky söýmegi, olara hyzmat etmegi özüne bagt saýýar. Öz

mähriban halkynyň ykbalyny gerdenine alan Prezidentimiz bu gün dünýä derejesinde tanalýan hem-de hormatlanylýan Şahsyýete öwrüldi, Watanymyzyň at-abraýyny artdyrdy. Ýurt Baştutanymyzyň taýsyz tagallasy bilen gurulýan bu köl täze—üçünji münýýllygyň gudratly desgasy bolup, ol Türkmenistanyň Ýer ýüzündäki abraýyna abraý goşar.

Elbetde, Beýik Galkynyş eýýamynyň ýyl ýazgysyna ebedilik girjek «Altyn asyr» Türkmen kölüniň ýa-da başgaça aýtsak, Garagumuň uç-gyraksyz giňişliklerinde adam eli bilen döredilen emeli deňziň gurluşygy ýeňil-ýelpaý iş däl. Ýurt Baştutanymyzyň adalatly aýdyşy ýaly, bu ägirt uly taslamanyň aňyrsynda, düýp-teýkarynda uly erjellik hem hyjuwly, joşgunly zähmet ýatyr. Has dogrusy, il Oglunyň — hormatly Prezidentimiziň öňdengörüjilikli pähim-paýhasy, ýokary guramaçylyk ukyby, tutanýerliligi, berk talabedijiligi bar.

Bu bitirilen işiň nähili ummasyzdygyny, çäksiz uludygyny göz önüne getirmek üçin hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň öz sözlerine salgylanalyň:

«Bu taslamany amala aşyrmak üçin Garagum çölüniň içinden uzynlygy 2600 kilometr bolan akaba gazyldy. Bu ägirt uly işdir. Ol edil ikinji Garagum derýasyny çekeniň bilen deňdir».

Uly nesliň ýadyndadyr. Öňki döwürde Garagum derýasyny çekmek üçin ençeme onýyllyklar gerek bolupdy. Häzirki gürrüňi edilýän desga bolsa bary-ýogy dokuz ýylyň içinde bina edildi. Eýsem, muňa Garaşsyzlygyň gudraty diýmän, başga näme diýjek?!

«Altyn asyr» Türkmen köli, sözüň doly manysynda Beýik Galkynyş eýýamynyň gudratyna öwrüldi. Garagumy gülzarlyga öwürjek akylyňy haýrana goýýan bu köl ýurdumyzyň oba hojalygyny ösdürmek üçin hil taýdan täze mümkinçilikleri döreder, hasylyň enesi hasaplanýan suw serişdelerini gorap saklamaga, ony rejeli peýdalanmaga Diýarymyzyň çäklerinde, şeýle hem tutuş Merkezi Aziýada daşky gurşawyň ýagdaýyny gowulandyrmaga ýakyndan ýardam eder.

*Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly
Berdimuhamedow "Altyn asyr"
Türkmen kölüne ak pata berýär*

“Altyn asyr” Türkmen kölüniň gurluşygy giň gerim alýar

"Altyn asyr" Türkmen köli

Hawa, sanlyja ýylda, ýagny bary-ýogy 10-15 ýylyň içinde «Altyn asyr» Türkmen köli suwdan doldurylar. Maglumat üçin aýtsak, her ýylda bu köle minerallaşan ýerasty suwlaryň 10 milliard kub metri akdyrylar, tebigy Garaşor çöketligi bolsa onuň hanasyna öwrüler. Kölüň umumy göwrümi 132 milliard kub metre, suw örtüginin meýdany bolsa iki mün inedördül kilometre golaýlar. Garaşor çöketligindäki emele geljek köli göz önüne getirmek üçin onuň uzynlygynyň 103 kilometre, ininiň bolsa 18,6 kilometre, ortaça çuňlugynyň hem tas 70 metre golaýdygyny aýtmak gerek.

Ýurdumyzyň çäklerinde emele gelýän şor suwlary bu çöketlige — «Altyn asyr» Türkmen kölüne iki sany baş akaba boýunça getiriler. Olaryň biri Baş şor suw akabasy bolup, ol özüniň başlangyjyny Lebap welaýatynyň çäklerinden alyp gaýdýar hem-de ýolugra Mary, Ahal we Balkan welaýatynyň çäklerindäki şor suwlary özüne birleşdirýär. Onuň uzynlygy 720 kilometre deňdir. Beýleki akaba bolsa Daşoguz akabasydyr, onuň uzynlygy hem 381 kilometrdir. Welaýatlaryň çägendäki şor suw akabalarynyň umumy uzynlygy bolsa 1553 kilometre barabardyr.

Beýik Galkynyş we täze özgertmeler zamanasynda altyn aşygy alçy gopan, ykbaly göterilen türkmeniň durmuşynda, ýaşayşynda bu kölüň tutjak orny, ähmiýeti diýseň uludyr.

Altyn asyryň Altyn kölüniň birinji nobatdakysynyň gurluşygynyň tamamlanmagy bilen Garaşsyz, baky Bitarap Diýarymyzyň halk hojalygy üçin, ilkinji nobatda hem maldarçylyk üçin ýetirjek oňaýly täsiri örän bimöçberdir. Dowarlaryň, şeýle hem düýeleriň baş sany yzygiderli artar, olaryň ot-ıým üpjünçiligi düýpli gowulanar.

Ýurdumyzyň alymlarynyň we hünärmenleriniň tassyklamalaryna görä, dünýä ýañ salýan «Altyn asyr» Türkmen kölüniň gurluşygynyň amala aşyrylmagy netijesinde Diýarymyzyň dürli pudaklarynda düýpli özgerişler bolar. Mysal üçin, häzirki wagtda zeý suw zyňyndylarynyň aşagynda galan 406 mün gektar öri meýdanlar dikeldiler, olar oba hojalyk dolanyşygyna giriziler. Döwletimiziň öri meýdanlarynyň 1,5 million gektarynyň suw üpjünçiligi

gowulanyp, olaryň önümliligi has ýokarlanar. Garaşor we Zeňni baba çöketlikleri ýurdumyzda balykçylyk pudagyny ösdürmäge hem-de balyk tutmagyň möçberini ýylda 32 müň tonna ýetirmäge mümkinçilik döreder...

Görşümüz ýaly bu kölüň halk hojalygyna ýetirjek peýdasy ýokary, olaryň hemmesini sanap oturmagyň, belki, hajaty hem ýokdur. Ýöne ýene-de bir has möhüm meseläni agzamasak, onda bu baradaky söhbetimiz gaty guraksy bolar, has dogrusy, bärden gaýdar.

Adam her bir jemgyýetde hem baş baýlyk hasaplanýar. Diýmek, onuň sagdynlygy hakyndaky alada döwlet derejesine göterilýär. Ine, bu babatda «Altyn asyr» Türkmen kölüniň bitirjek hyzmaty hem kiçi-girim däl. Ýurdumyzda durmuşa geçirilýän bu möhüm çäre ekologik abadançylyga öz täsirini ýetirer. Arassa we sagdyn ekologiýanyň bolsa adamyň ýaşayşyna we durmuşyna, onuň jan saglygyna, iş ukybyna ýetirýän peýdasynyň bimöçberdigi jedelsiz hakykatdyr.

Elbetde, suwuň bar ýerinde ýaşayş bar, durmuş bar. Türkmen kölüne barýan akabalaryň boýunda täze-täze obalar, şäherler peýda bolar. Şeýle hem şol ýerlere barýan gara ýollar gurlar, elektrik togy, gaz turbalary çekiler. Bu kölüň Watanymyzyň ykdysady kuwwatyny artdyrmaga, onuň gül-läp ösmegini üpjün etmäge goşjak goşandy uludyr.

Hawa, edilmeli işler, ýetilmeli sepgitler heniz ön-de. «Şeýle ägirt uly möçberdäki işi diňe ykdysady taýdan kuwwatly döwlet amala aşyryp biler» diýip, milli Liderimiz nygtaýar. Hudaýa şükür, hormatly Prezidentimiz gülläp ösýän ýurdumyzy dünýäniň öndebaryjy döwletleriniň derejesine çykarmak üçin tagalla baryny edýär. Onuň yhlasy, arzuwy ýerine hem düşýär. Sebäbi hormatly Prezidentimiz hemişe halkyna bil baglaýar. Halk, Watan, Prezident — bu üç keramat jebisleşip gudrat döredýär. Täzelikde açylan, ýurt Baştutanymyzyň ak patasyny alyp, ak ýollara rowana bolan Türkmen köli hem şeýle gudratlaryň biridir.

Garaşor çöketligi, «Altyn asyr» Türkmen köli!

«Garaşor» sözüniň gelip çykyşy bilen gyzyklanyp, dürli sözlükleriň gatyny warakladym. Belli türkmen alymy Soltanşa

Atanyýazowyň toponomik sözlüğinde şeýle düşündiriş bar. «Kelif Uzboýunyň ugrunda meýdany 2715 ga bolan köller (öňki köleriň ornundaky şor meýdan)»

Hawa, belent mertebeli, Prezidentimiziň keramatyndan kemal tapan «Altyn asyr» Türkmen köli Garaşoruň alnyndan ak Gün bolup dogdy. Indi saňa-da döwran dolandy, Garaşor! Bu gün uç-gyraksyz Garagumuň jümmüşinde suw tolkun atýar.

Şeýle gudratlaryň, keramatlaryň arkasynda dag bolup duran il Ogluna — hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň adyna aýdylýan alkyşlar nur bolup ýagýar. Şahyr atamyz aýtmyşlaýyn, alkyş alýanyň bolsa işi mydama oňuna bolýandyr. Şeýle-de bolar, enşalla!

* * *

Hawa, ol gün ýurdumyzyň ähli künjeginde baýramçylyk keýpi höküm sürdi. Adamlar biri-birini mähirli gutladylar. Sebäbi şol gün Garaşsyz, baky Bitarap Diýarymyzyň durmuşynda mähriban Watanymyzyň geljegini has-da şöhratlandyrjak, onuň abraýyny arşa göterjek, ykdysady kuwwatlylygyny berkitjek, adamlaryň ýaşayş-durmuş derejesini gowulandyryjak şanly wakalaryň biri bolup geçdi.

Goja Zemin boýunça asyryň, has dogrusy, tutuş üçünji müňýyllygyň iň uly suw desgalarynyň biri boljak «Altyn asyr» Türkmen kölüniň ilkinji tapgyrynyň açylyş dabarasy boldy. Ine, dünýä ýañ salan bu çärede, ýagny kölüň açylyş dabarasynda oňa ak pata beren hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň böwediň gulagyny ýazdyrmak üçin ulanan pili, meniň pikirimçe, iň gymmatly eksponatlaryň biri hökmünde täze açylan Prezident muzeýinde degişli ýazgy bilen goýulsa hem-de ebedilik saklanylsa, biziň şu günlerimizden geljekki nesillere iň gymmatly sowgatlaryň, ýadygärlikleriň biri bolar. Çünki ol piliň açan suwunyň aňyrsynda uly durmuş ýatyr ahbetin!

Iýul, 2009-njy ýyl.

16. “Saglygyň gadyryn bilgil...”

Öňde bir dana kişiden «Adam üçin iň gymmatly, elýetmez baýlyk nämekä?» diýip sorapdyrlar.

Ol säginmän:

— Saglyk. Elbetde, saglyk — diýip, jogap beripdir.

— Ýene-de näme?

— Saglyk, saglyk, ýene-de bir gezek saglyk — diýip, ol şol bir aýdanyny üç gezek gaýtalapdyr. Soňra sözünüň üstüni ýetirip, şeýle diýipdir: — Sebäbi, başga hemme zady satyn alyp bolýar, altyn-kümşe düzelyär. Emma, saglyk satylmaýar. Ol Allanyň bendesine beren peşgeşidir. Ýalkawydyr. Beýik Biribar «Menden diňe saglyk diläň, galan baýlygy özüňiz gazanyň» diýermişin...

Hawa, bu pelsepäniň aňyrsynda durmuş hakykaty ýatyr, oýlanmaga zat köp.

On iki synaň sagat bolup, akyl-huşuň ýerinde bolsa, güzeran görmek, gurply ýaşamak şeýle bir kyn däl. Halal işläp, halal ýaşamaly.

Diýmek, saglyk baradaky aladanyň ön hatara geçmegi, döwlet derejesine göterilmegi tötänlik däl. Sebäbi ynsan saglygy ýurduň, galyberse-de, tutuş jemgyýetiň baýlygy hasaplanýar.

Ine, bu meselede hem, Hudaýa şükür, türkmen halky kemrysgal däl eken. «Men türkmen halkyny bagtly halk hasaplaýaryn. Çünki döwlet Baştutany lukman bolan ýurt-

da saglyk ulgamynda ýetilmejek sepgit ýokdur» diýip, germaniýaly lukmançylyk ylmlaryň doktory aýdýar. Onuň bilen ylalaşmazlyk mümkin däl, ol müň keren mamla.

Ýakynda (iýul, 2009 ý.) bolup geçen «Beýik Galkynyşlar zamanasynda Türkmenistanyň saglygy goraýyş ulgamynda ýetilen sepgitler» atly halkara maslahatyna gatnaşyjylaryň adalatly nygtaýyşlary ýaly, bu gün Garaşsyz, baky Bitarap Türkmenistan saglygy goraýyş ulgamynda gazanylan üstünlikleri bilen dünýäni haýrana galdyrýar.

Hawa, saglyk ulgamynda gazanylan we gazanylýan dünýä derejesindäki üstünlikler, ýetilen sepgitler gönüden-göni milli Liderimiziň ady bilen baglanyşyklydyr. Bu baradaky giňişleýin gürrüňi az-kem soňa goýup, çuňňur hormatlanylýan Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň lukmançylyk kärine, ylmyna gelşi dogrusynda kelim agyz aýdylsa ýagşy.

«Ynsanlaryň ykbalyna biparh garamazlyk biziň maşgalamyzda adaty zada öwrüldi. Mümkin, ýaşlykdan bäri ata-enemiň aňyňa guýan biparh garamazlyk duýgusy meniň lukmançylyk kärini saýlap almagyma täsir edendir!»

Adam saglygynyň goragynda sak durmak iň bir sogap işleriň biri bolup, bu kär oňa şan-şöhrat getirdi, onuň at-abraýyny artdyrdy.

«...Lukmançylyk hünärinde meni onuň aýratynlygy gyzyklandyrdy. Wezipedäki ösüşler ussatlygyň we tejribäniň gelmegi bilen peýda boldy» diýip, hormatly Prezidentimiz öz terjimehalynda aýdýar.

Megerem, Hakdan halatlylyk bu beýik Ynsana ýar bolsa gerek, ýogsam...

«Garagum» žurnalynyň mundan on ýyl öň (1999 ý.) çykan sanynda ministr Gurbanguly Berdimuhamedow özüniň ylma gelşi barada söhbet edip, şeýle diýýär:

«1985-nji ýylda Aşgabatda stomatologlaryň gurultaýy boldy. Men şol gurultaýda ylmy doklad bilen çykyş etdim. Şol gurultaýa öňki SSSR-iň ähli ýerlerinden belli stomatologlar, alymlar gatnaşdylar. Şol gezek gurultaýyň işine ýolbaşçylyk edenleriň biri — SSSR Medisina ylmlar akademiýasynyň direktory, professor Waleriý Konstantinowiç Leontýew meni

ýanyňa çagyryp, ylmy-barlag işlerimi dowam etdirmegimi maslahat berdi. Şeýlelikde, men aspirantura girmek üçin ekzamenler tabşyrdym, konkursdan geçdim, aspirantura kabul edildim. Onsoň professor W.K. Leontýew maňa ylmy ýolbaşçy bolmaga razyçylyk berdi we ylmy iş üçin saýlan temamy makullady.

Şeýlelikde, men 1987-1989-njy ýyllarda ylmy iş üçin materiallar topladym. Soňra 1,5 ýyl Moskwada bolup, professor W.K. Leontýewiň ýolbaşçylygynda ylmy işimi taýýarladym we 1990-njy ýylda Moskwada goradym».

Şu ýerde şeýle bir aýratynlyga üns bermek gerek. Megerem, Moskwadan gelen myhmanyň geljekki alyma göwni ýetendir. Ol onuň akyl çuňlugyna, pähim-paýhasyna, parasatlylygyna, oýlanyş ukybyna magat göz ýetiren bolmaly.

Hawa, lukmançylyk ylmy hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň ykbalyna ýazylan bolmaly, ykbaldan bolsa sowlup geçip bolmaýar.

Hormatly Prezidentimiz indi ep-esli ýyl bäri gönüden-göni şol ugurda zähmet çekmeýän hem bolsa, ondan özüni aýra tutanok. Gaýtam, «Köpden bäri lukmançylyk bilen meşgullanmaýandygyma garamazdan, häzirki zaman lukmançylygyndaky özgerişlikler, medisina tehnologiýalary bilen tanşyp durmagy dowam etdirýärim» diýip, ýazýar.

Milli Liderimiz ylymsyz, bilimsiz, kitapsyz durmuşy göz önüne getirip bilmeýär. Ol ony özüne hemişelik hemra edinen adam. Ýurt Baştutanymyzyň «Bilimsiz öý otsuz ojak ýalydyr» diýip aýdan parasatly pähimi bolsa, halk nakylyna öwrülip gitdi.

Hawa, sanlyja ýylyň içinde dünýä derejesinde tanalýan hem-de hormatlanylýan Şahsyýete öwrülen belent mertebeli Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň döwet galamynyň astyndan çykan ylmy işleriň, makalalaryň, monografiýalaryň sany örän köp. Olary «Sanasaň sogaby bar» diýleni.

Lukmançylyk ylymlarynyň doktory, akademik Gurbanguly Berdimuhamedowyň bu babatdaky bitiren hem-de alyp barýan işleri bilen has içgin tanyşmak şu setirleriň

Saglygy goraýyş ulgamynyň täze binasy

ONKOLOGIYA MERKEZI

awtoryna miýesser etdi. Ýeri gelende aýtsak, Türkmenistanyň Milli medeniýet merkeziniň Milli kitaphanasy «Saglygyň gadyryn bilgil...» diýen at bilen kitapnama görkezijisini taýýarlady.

Alym Gurbanguly Berdimuhamedow ady rowaýatlara siňip giden, lukmançylyk ylmynyň ägirdi Abu Aly ibn Sinanyň «Lukmançylyk ylmynyň kanunlary» atly köp tom luk kitabynyň türkmen dilinde ilkinji gezek neşir edilmegine hem saldamly goşant goşan adam. Ol örän jogapkärli bu wezipä neşir geňeşiniň başlygy hökmünde gatnaşyp, sogap işe gönüden-göni ýolbaşçylyk etdi.

Ata-babalarymyzdan gelýän gymmatlyklaryň okyjy köpçüligine hödürlenmegine buýsanýan milli Liderimiz bu barada söhbet açyp, şeýle diýýär: «Ynsan saglygy üçin gyzyldan gymmatly çeşmeleri, ata-babalarymyzyň mukaddes mirasyny içine alýan Abu Aly ibn Sinanyň «Lukmançylyk ylmynyň kanunlary» atly 6 kitapdan ybarat 5 tomly ýygyndysy, Seýit Ysmaýyl Gürgenliniň «Tebipçiligiň ýan kitaby», Muhammet Gaýmaz Türkmeniň «Pygamber tebipçiligi» we ençeme bize belli bolmadyk taryhy şahslarymyzyň tebipçilik mirasy türkmen dilinde neşir edilip, halkymyza ýetirildi».

Hawa, kitaby özüne hemişelik hemra edinen hormatly Prezidentimiziň öz döwet galamynyň astyndan çykýan ylmy neşirleriň hem tutuş dünýä jemgyýetçiliginde uly gyzyklanma döredýändigini aýtmak gerek.

Lukmançylyk ylmyna uly goşant bolan hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň täzelikde neşir edilen «Türkmenistanyň dermanlyk ösümlikleri» atly kitaby halkymyz tarapyndan gyzgyn garşylandy.

Hawa, kitaplaryň hem öz ykballary bolýar. Türkmenistanyň dermanlyk ösümlikleri barada diýseň täsirli, ensiklopedik äheňde ýazylan bu kitap çuňňur hormatlanylýan Prezidentimiziň öz halkyna ýapan saglyk serpaýydyr. Ol öz halkynyň saglygyny hemme zatdan ileri tutýar. Bu kitabyň ähmiýeti baradaky gürrüňi daşary ýurtly hünärmenleriň dilinden diňlemek has-da ýakymly.

Moskwanyň döwlet mediko-stomatologiýa uniwersitetiniň professory Ýuriý Aleksandrowiç Wasýuk: «...Bu kitabyň

her bir lukmanyň, hatda her bir raýatyň hem ýan kitaby boljakdygyna ynanýaryn» diýdi.

Biz hem şeýle ynamyň tarapdary. Eger-de şol sözleriň üstüne ýene-de bir zatlar goşmaly bolsa, onda bu kitap bakylyga öwürüler, ebedi ýaşar diýip, arkaýyn aýdyp bileris.

Häzirki güýçli depginler bilen öňe barýan biziň Garaşsyz, baky Bitarap Türkmenistan döwletimiz saglyk ulgamyny döwrebaplaşdyrmakda öndebaryjy döwletleriň hatarynda durýar. Elbetde, hormatly Prezidentimiziň taýsyz tagallalary bilen ägirt uly işler durmuşa geçirilýär. Dek täzelikde bu ulgamda bolup geçen ösüşler, özgerişler dünýä jemgyýetçiliginde hem uly seslenme tapdy.

Gojaman Köpetdagy goltuklap oturan paýtagtymyz Aşgabatda Kelle we boýun kesellerini bejermek boýunça halkara merkeziniň, Onkologiýa merkeziniň açylyş dabarasy boldy. Şeýle hem şol gün Göz kesellerini bejeriş merkeziniň düýbi tutuldy. Gadymy Gökdepäniň keremli topragynda «Ene mähri» merkeziniň we köpugurly hassahananyň gurlup ulanylmaga berilmegi bolsa saglyk ulgamynda soňky wagtda bolup geçen şanly wakalaryň birine öwürüldi.

Diýarymyz boýunça lukmançylyk merkezleriniň birbada birnäçesiniň açylmagy Beýik Galkynyş zamanasyna mahsus aýratynlykdyr we şeýle täsinlikler dünýä lukmançylygynyň goja taryhynda örän seýrek bolýan hadysadyr.

Umuman, belent mertebeli Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň sözleri bilen aýtsak, «Täze Galkynyş zamanasynda milli saglygy goraýyş ulgamynda düýpli özgertmeler amala aşyrylyp, türkmen lukmançylygy batly gadamlar bilen öňe gidýär, barha ösýär».

Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň 2009-njy ýylyň 20-nji iýulynda geçirilen giňişleýin mejlisi ýurdumyzda yglan edilen «Saglyk» maksatnamasynyň 14 ýyllygyna bagyşlandy. Ýeri gelende aýtsak, häzirki hereket edýän «Saglyk» maksatnamasyny işläp düzen we oňa gönüden-göni ýolbaşçylyk eden hut hormatly Prezidentimiziň özüdir.

Hawa, Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedow lukmançylyk ulgamyna bagyşlap ýörite geçirilen bu mejlisde çuň manyly çykyş etdi, söz sözledi we

*Türkmenistanyň Prezidenti
Gurbanguly Berdimuhamedow
operasiýa taýýarlanýar*

ýurdumyzda bu barada alnyp barylýan işlere ýokary baha berdi, öňde durýan gaýragoýulmasyz wajyp wezipeler hakyn-da durup geçdi.

Ýurdumyzyň milli saglygy goraýyş ulgamy bu ugurda hereket edýän halkara guramalary bilen ýakyn hyzmatdaşlykda işleýär. Netijede, türkmen lukmanlarynyň daşary ýurtly kärdeşleri bilen özara hyzmatdaşlygy düýpli berkidildi, tejribe alyşmak işi üznüksiz ýola goýuldy.

Ine, hut şol bolup geçen giňişleýin mejlisde hormatly Prezidentimiz «Saglyk» döwlet maksatnamasynyň kabul edileniniň 14 ýyllygy we bu ugurda ýurdumyzyň saglygy goraýyş işgärleriniň tutanýerli zähmeti netijesinde gazanylan üstünlikleri göz önünde tutup, her ýylyň 21-nji iýulyň Türkmenistanyň Milli baýramy — Saglygy goraýyş we derman senagaty işgärleriniň güni diýip ygylan etmek baradaky taryhy Permana gol çekdi. Şol günün ertesi, 21-nji iýulda ýurdumyzyň ähli ýerinde bu şanly baýramçylyk ilkinji gezek bellenilip geçildi. Daşary ýurtly lukman myhmanlaryň, ady dünýäde meşhur bolan görnükli alymlaryň hem gatnaşmagy bu çäräniň abraýyny artdyrdy, şöhratyna şöhrat goşdy, derejesini beýgeltdi.

Bu dabaraly günlerde paýtagtymyzyň Sergi köşgünde «Beýik Galkynyşlar zamanasynda Türkmenistanyň saglygy goraýyş ulgamynda ýetilen sepgitler» diýen at bilen geçirilen halkara sergisi we ylmy maslahat hormatly Prezidentimiziň hut şahsy aladasy bilen guralandyr. Ol çäre oňa gatnaşyjylarda uly kanagatlanma duýgusyny döretdi.

Baş müň ýyllyk taryhly dana türkmen halkymyzyň «Aý dogsa Älem görer» diýeni dogry eken. Geçen, 2008-nji ýylda hormatly Prezidentimiziň goňşy Özbegistan Respublikasyna sapary mahalynda, oňa «Daşkendiň Medisina akademiýasynyň hormatly doktory» diýen ylmy at berildi we onuň degişli diplomy gowşuryldy. Ynha, ýakynda bolsa, has takygy, şu ýylyň 20-nji iýulynda Türkmenistanyň belent mertebeli Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowa Russiýa Federasiýasynyň esasy ylym-bilim merkezleriniň biri bolan Moskwanyň döwlet mediko-stomatologiýa uniwersitetiniň hormatly professorynyň diplomy gowşuryldy.

*Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly
Berdimuhamedow operasiýa wagtynda*

MAQUET

- 1
 - 2
 - 3
 - 4
- PRIMAER Defi-S

Hudaýym, şeýle sylag-serpaýlaryň höwri ýene-de köp bolsun! Bolaram enşalla! Sebäbi milli Liderimiz «Halkymyzyň saglygy, ýurdumyzyň abadançylygy meniň üçin hemme zatdan ileridir!» diýýär.

Hawa, il alkyşyny alsaň işiň hemişe-de oň bolýar, köpüň dilegi köl bolýar.

Men özümiň şu makalamy dünýä lukmançylygynyň taryhynda, megerem, öňde-soňda hiç wagt, hiç bir zamanda bolmadyk şeýle bir waka bilen jemlemekçi.

Täze Onkologiýa merkezinde ilkinji operasiýany hormatly Prezidentimiz, lukmançylyk ylymlarynyň doktory, professor Gurbanguly Berdimuhamedowyň hut özüniň geçirmeginiň simwoliki manysy bar. Ýurduň ýolbaşçysy — Prezidenti diňe bir ýa-da iki näsagy bejeren lukman bolman, eýsem, ol tutuş halkynyň ykbalyny gerdenine alan, onuň saglygyny hemme zatdan ileri tutýan Beýik ynsandyr. Durmuşda seýrek bolup geçýän bu waka halaýyk haýran galdy.

Türkmen halkynyň bagtyýar durmuşy ugrunda ýadawsyz iş alyp barýan milli Liderimize berk jan saglyk hem-de işlerinde üstünlik hemişe hemra bolsun!

Awgust, 2009-njy ýyl.

17. *Sungat, sen niçik gudrat?!*

Biziň häzirki söhbedimiz, esasan, sirk sungaty, onuň jadyly gudraty barada bolar.

Hawa, her gezek mawy ekran arkaly hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowy bedew üstünde görenimde, gadymy Gökdepäniň Yzgant obasynda ýaşaýan dilleri senaly ýaşulularyň beren gürrüňleri gulagymyň ýanyn-da ýene bir gezek ýaňlanan ýaly bolýar:

— Aba aganyň (hormatly Prezidentimiziň atasy Berdimuhamet aganyň özünden uly dogany - T.J.) atlaryny görmäge göz gerekdi. Onuň bedewe bolan yhlasy üýtgeşikdi. Janawarlar eýesini görse, art aýagyna galyp kişnärdiler, hokranardylar...

Milli Liderimiziň ýörände seýkin basyp, çapanda ýerläp uçýan, gyzdan gylykly bedewlerimiz baradaky aladasy, görşümüz ýaly, özüniň gözbaşyny alyslardan alyp gaýdýan eken. Umuman, türkmen bedewi halkymyzyň uçar ganaty, syrdaşy hasaplanýar. Ol baş münň ýyllyk taryhly türkmeniň özi bilen gözli ýaşıtdaşdyr.

Ýurt Baştutanymyzyň nygtaýşy ýaly, «Türkmenistanyň Garaşsyzlygyny almagy bilen, bedewlerimiziň hem alnyndan ak Gün dogdy».

Ata-babalarymyzyň mähir-muhabbeti siňen behişdi bedewlerimiziň şan-şöhratyny dikeltmek, dünýä ýaýmak hormatly Prezidentimiziň baş aladalarynyň biri bolup durýar.

Eýsem, Türkmenistanyň Prezidentiniň Döwlet sirkini döretmek baradaky täzelikde gol çeken Karary şol aýdanlarymyzyň janly şaýady dälmi?!

Hawa, taryhy ähmiýetli bu resminama Garaşsyz, baky Bitarap Türkmenistanda milli sirk sungatyny ösdürmek we ýurdumyzda hem-de daşary ýurtlarda wagyz etmek, şan-şöhraty бүтін dünýä ýaýran ahalteke bedewleriniň, türkmen jigitleriniň gatnaşmagynda sirk sungatynyň dürli ugurlar boýunça tomaşa çärelerini guramak, milli sirkiň medeni derejesiniň yzygiderli ýokarlandyrylmagyny gazanmak, ilatyň medeniýetli dynç alşyny guramagy düýpli gowulandyrmak, geljekde milli sirk sungatyny has-da ösdürjek zehinli ýaşlary terbiýeläp ýetişdirmek işine gönükdirilendir.

Şeýle hem bu resminama laýyklykda, «Türkmen atlary» döwlet birleşigi Türkmenistanyň Döwlet sirkinde at üstündäki oýunlaryň guralmagyny üpjün etmeli.

Ine, şu jümle meni sirkimiziň geçmiş taryhyna dolanmaga mejbur etdi:

«Men bir ak at seçip almak isleýärim, biziň türkmenlerimizde şeýle ata «çakan at» diýýärler. Biziň atlarymyz özümiziň Magtymguly adyndaky atçylyk zawodumyzda ýetişdirilse gowy boljak. Emma bu iş heniz bitmeýär, atlary başga at zawodlardan almaly bolýar. Ýöne welin onuňam wagty geler diýip umyt edýäris. Biz daşary ýurtlara hem köp gitmeli bolýarys ahyryn. Ol ýerde atlaryň ahalteke tohumyna kän gyzyklanýarlar. Atlaryň şu tohumy nirede kemala getirilýär diýip sorýarlar. Elbetde, biziň göwnümize: «Bu atlar öz türkmen atlarymyz. Öz respublikamyzda kemala getirildi» diýsek has gowy ýakjak» diýip, sirk toparynyň ýolbaşçysy, Türkmenistanyň halk artisti Döwlet Hojabaýew «Sowet Türkmenistany» (30.IV 1968 ýyl) gazetiniň Moskwadaky habarçysy Boris Paramonowa mundan 40 ýyl gowrak öň beren interwýusynda aýdýar.

Beýik Galkynyş zamanasynda atalarymyzyň şol arzuwlary, ýürek küýsegleri, Hudaýa şükür, wysal bolýar. Türkmeniň Gerçek Ogly milli medeniýetimiziň we sungatymyzyň hakyky hossaryna hem-de hemaýatkärine, howandaryna öwürü-

lip, onuň gülläp ösmegi üçin ähli şertleri we amatlyklary döredýär.

Geçen 2008-nji ýylyň 19-njy ýanwarynda çuňňur hormatlanylýan Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow Türkmenistanyň Milli medeniýet merkeziniň Mukamlar köşgünde ýurdumyzyň medeniýet we sungat işgärleriniň, döredijilik adamlarynyň, köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň ýolbaşçylarynyň önünde çuň manyly çykyş edip, şeýle diýdi: «Öz milli sirkimizi gaýtadan dikeltmäge, ony ösdürmäge hem-de ýigitlerimiziň at üstündäki oýunlaryny halkymyza we dünýä ýaýmaga wagt ýetdi diýip hasap edýäris. Biziň gülläp ösýän döwletimiz dünýä medeniýetiniň ösüşinden hiç haçan yza galmaly däldir. Onda mynasyp opera teatry hem, mynasyp döwlet sirki hem hökmany suratda bolmalydyr».

Ýurt Baştutanymyzyň aýdýan sözleriniň hiç wagt işden aýra çykmaýandygynyň biz janly şaýatlary bolup ýörüs.

Sirk dikeldilýär. Eýýäm Döwlet sirki hakyndaky Düzgün-nama tassyklanyldy. Hormatly Prezidentimiziň Karary bilen Türkmenistanyň Milli medeniýet merkeziniň hasabynda duran, Aşgabat şäheriniň Magtymguly şaýolunda ýerleşýän binany onuň maddy-tehniki enjamlary bilen Türkmenistanyň Döwlet sirkine bellenilen tertipde tölegsiz bermeli edildi. Ýene-de sanlyja aýdan açylmaly bu binada dikeldiş, abatlaýyş we rejeleýiş işleri alnyp barylýar.

Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň 31-nji iýulda bolup geçen mejlisinde adalatly aýdyşy ýaly, sungatyň bu söýgüli görnüşi Türkmenistanda oňat ýörelgelere eýe bolupdy.

Geçen asyryň 60-njy ýyllarynda türkmen sirk sungaty dünýä ýaň saldy, onuň at-owazasy arşa galdy. Amerikanyň Birleşen Ştatlarynda, Kanadada, Ispaniýada, Portugaliýada, Fransiýada, Belgiýada, Awstriýada, Italiýada, Germaniýada, Wengriýada, öňki Ýugoslawiýada, Hytaýda, Mongoliýada, Ýaponiýada, Türkiýede, Şweýsariýada we ýene köp döwletlerde at üstünde oýnaýan jigitlerimiz üstünlikli çykyş edip, sirk sungatynyň muşdaklaryny haýran galdyrypdylar.

Milli medeniýetimizň medetkäri ýaş sazandalar bilen

Gökdepe etrabynyň Kelejar obasynda önüp-ösen meşhur sirkçi, Türkmenistanyň halk artisti Halykberdi Köşüliýew «Edebiýat we sungat» gazetiniň 1987-nji ýyldaky çykan sanynda şeýle ýazýar:

«Biz türkmen jigitleri sungat äleminde örän seýrek duş gelýän jadyly oýunlarymyzy görkezdik. Şonda zaly dolduryp oturan tomaşaçylar derýa dek joşup, şeýle bir şowhun etdiler welin, bu biziň sungatymyza şeýle belent sarpa goýulmagydy. Amerikanyň haýsy şäherlerinde bolsak-da, ýerli gazet-žurnallary «Türkmenler on minutlap arenada tupan turuzdylar» diýip ýazdylar. Baş ýarym aýlap gören-eşidenleriň bary barada ýatlamak üçin köp wagt gerek boljak...»

Halykberdi aganyň (Ýatan ýeri ýagty bolsun!) ýazmagyna görä, 1945-nji ýylyň 9-njy maýynda, ýagny Ýeňiş gününde onuň işleýän jigitler topary ilkinji gezek öz ildeşleriniň önünde Aşgabatda çykyş edipdirler.

Hawa, 1948-nji ýylda bolup geçen tebigy betbagtçylyk bolsa, paýtagtymyzdaky sirkiň binasyny wes-weýran edýär...

Umuman, türkmen sirk toparynyň başdan geçiren külpetleri az däl.

Ynha, indi Beýik Galkynyş eýýamynda hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow bu ajaýyp sungatyň hakyky hossary bolup öňe çykdy. Indi onuň geçmişdäki şöhratyny diňe bir dikeltmek däl-de, eýsem ony ösdürip has-da kämilleşdirmek ösüşler we özgerişler döwrüniň baş wezipeleriniň biri bolup durýar. Türkmen halky geçmişiň baý döredijilik däplerini özünde saklaýan millet bolup, şol däpler döwrüň bu günki talabyna görä ösdüriler, baýlaşdyrylar.

Türkmenistanyň Döwlet sirkiniň durky täzelenilýän häzirki binasy ak mermere beslenen paýtagtymyzyň taryhy merkezinde ýerleşýär. 1620 tomaşaçy orunlyk täze sirkiň taslamasynda iki arena—esasy we türgenleşik arenalary göz önünde tutulýar. Olar şu günkü talabyna laýyklykda häzirkizaman enjamlary bilen üpjün ediler. Şeýle hem bu ýerde sirk artistleri üçin oňaly grim otaglary we beýleki amatlyklar dörediler. Elbetde, Aşgabat sirkiniň arenasynda ýene-de ajaýyp ahalteke bedewleri çykyş eder. Şeýle lezzetli

çykyşlara tomaşaçylar, sirk sungatynyň ähli muşdaklary göz dikip garaşýarlar.

Taryhçy Kakajan Baýramow bilen sirk sungatynyň us-sady Rüstem Gulnyýazowyň bilelikde ýazan «Türkmenleriň atly oýunlary», (A., «Ylym», 2003) kitabynda türkmenleriň at üstündäki milli oýunlary barada taryhy maglumatlar berilýär, şeýle oýunlaryň 70-den gowragynyň bolandygy nygtalyp, olaryň birentegi reňkli suratlar arkaly görkezilýär.

Biziň parasatly türkmen halkymyzda «At almankaň eýer al» diýen paýhasly bir pähim bar. Ata-babalarymyzyň ündewlerine, sargytlaryna tutuş durky bilen uýýan we olary döredijilikli ösdürýän hormatly Prezidentimiziň Karary bilen eýýäm 2008-nji ýylda Türkmen döwlet medeniýet institutyn-da «Estrada we sirk artistleri hünäri» bölümi açyldy we ol ýerde häzir talyplaryň altysy okap ýör. Hut şu ýylyň özünde hem sirk sungatyna ýygryn edýän ukyply ýaşlaryň ençemesi okuwa kabul edildi. Enşalla, olaryň içinden sirk sungatynyň «ýyldyzlary» dörär. Türkmen türgeni, şol talyplaryň halypasy hem-de mugallymy Rüstem Gulnyýazow munuň şeýle bol-jakdygyna birjik-de şübhelenmeýär. Sebäbi onuň adalatly aýdyşy ýaly, arkaňda şeýle aladaçyl ýurt Baştutanyň barka alynmajak gala, ýetilmejek sepgit ýokdur.

Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň milli sirk sungatymyzy ösdürmek baradaky atalyk aladasy diňe bir şol ugurda işleýän hünärmenleri däl-de, eýsem tutuş halkymyzy çäksiz begendirdi, buýsanjyna buýsanç goşdy.

Milli Liderimiziň Türkmenistanyň Döwlet sirkini döretmek baradaky taryhy Karara gol çeken gününüň dek ertesi şol şatlykly waka mynasybetli ýurdumyzyň Milli medeniýet merkeziniň Mukamlar köşgüne ýyganan mähelläniň ýüzünde aýratyn şatlyk alamaty bardy. Adamlar gujaklaşyp biri-birini mähirli gutlaýardylar, çuňňur hormatlanylýan Prezidentimiziň adyna aýdylýan alkyşly sözler nur bolup ýagýardy. Şol dabarada çykyş edenleriň begenjiniň çägi ýokdy.

Mukamlar köşgüniň kaşan zaly dürli ýaşdaky tomaşaçylardan agzy-burny bilen doludy, adamdan ýaña

Türkmen jigitleri sirk meýdançasýnda

hyň berýärdi. Şol gün bu ýerde maslahatyň ahyrynda, sirk artistleri dürli oýunlar bilen çykyş edip, tomaşaçylara hezil berdiler.

Artistleriň gülküli sahnalaryna tomaşa edip oturyşyma, ýene-de obadaşym Halykberdi Köşüliýew barada mundan baryp-ha 20 ýyl gowrak ön metbugat sahypasynda ýazylan makala ýadyma düşdi.

«SSSR-iň halk artisti Oleg Popowyň maslahat bermegi bilen Halykberdi köp ýyllap arenada Aldarkösäniň rolunda oýnady. Ol arena ediljek artistler ýaly çykyp, tomaşaçylary gyzyl-gyran gülüşdirerdi. Şonuň üçinem O.Popow oňa Aldarköse diýer ýörerdi».

Bu teswirler meniň ýürekdäki arzuw-hyýalarym bilen goşulyşýar-da, göwnüme, sahnada Aldarkösedir Ependi ýaly milli gülki ussatlarymyzyň keşbi janlanan ýaly bolýar.

Men maslahata gatnaşanlaryň arasynda oturan milli sirk sungatymyzyň guwanjy, tas togsany tegeläp barýan Baýramdurdy aga Annaýewi uly buýsanç bilen synlaýaryn. Onuň ýüz-gözündäki begenji okamak şeýle bir kyn däl. Dagy näme, ol ömrüniň ençeme ýylyny sirk sungatyna bagyşlan adam ahbetin! Parasatly Prezidentimiziň taýsyz tagallasy bilen, ençeme ýylyň «dymyşlygyndan» soň milli sirkimiz ýene-de dikeldildi.

Enşalla, at üstünde oýnaýan türkmen jigitleriniň täze nesli dünýä halklaryny parahatçylyga, agzybirlige çagyryan Ýaşyl Baýdagymyzy goja Zeminiň dürli künjeginde ýene-de parladar. Aslynda, onuň alyhezreti Sungat, onda-da sirk sungaty dünýä halklaryny jebisleşdirýän, dostlaşdyrýan, doganlaşdyrýan uly güýçdür.

Şeýle jadyly, keramatly sungaty täzedan dikelden hormatly Prezidentimize müň keren alkyş aýdyp, «Sungat, sen niçik gudrat?!» diýen şahyrana setirleri ýatlanylýy duýman galýarsyň.

Awgust, 2009-njy ýyl.

18. Ýoluň ak bolsun, awtoralli!

Elbetde, bu goja Zeminiň ýüzünde biri-birinden täsin, üýtgeşik bolup geýän şanly wakalar az däldir. Jahan giň.

Hawa, dünýä ýaň salýan şolar ýaly taryhy wakalaryň ýene-de biri üç döwletiň üstünden geçjek Gündogaryň «Dakary» hasaplanýan «Ýüpek ýoly — 2009» awtorallisidir.

Wagt geçip dur, ol diňe öňe hereket edýär. Dünýä jemgyýetçiliginiň sabyrsyzlyk bilen garaşýan ol günü hem gelip ýetdi.

Bu babatda gürrüň edilende biziň bir zady aýratyn nygtamagymyz gerek. Gadymy Gazandan (Kazandan) Aşgabada tarap ýola rowana bolýan ralli-reýdini geçirmek teklibi biziň belent mertebeli Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowa degişlidir.

Hormatly Prezidentimiziň diýseň ähmiýetli bu başlangyjy Russiýanyň Prezidenti Dmitriý Medwedew bilen Gazagystanyň Prezidenti Nursultan Nazarbaýew tarapyndan oňlanyldy we giňden goldaw tapdy. Munuň özi Beýik Galkynyşy başdan geçirýän Garaşsyz, baky Bitarap Türkmenistanyň we onuň milli Lideriniň halkara derejesindäki at-abraýynyň, şan-şöhratynyň barha belende göterilýänliginden bir nyşandyr.

Üstümizdäki ýylyň 6-njy aprelinde paýtagtymyz Aşgabatda Kuweýtiň Milli howpsuzlyk agentiniň direktory, Aziýanyň Olimpiýa geňeşiniň prezidenti şeyh Ahmad Al Fahad Al Sabah we AOG-niň baş direktory Huseýin Al Mussalam belent

mertebeli Prezidentimize «Sagdyn bedende—sagdyn ruh» diýen ýörelge astynda ýurdumyzyň milli sportuny we beden-terbiýäni ösdürmekdäki amala aşyran ägirt uly işleri üçin bu halkara guramasynyň iň ýokary sylagyny — Hormatly ordenini gowşurdylar. Bu sylag-hormat mähriban ýurt Baştutanymyzyň durmuşa geçirýän çäreleriniň halkara derejesindäki ykrarnamasydyr. Häzirki wagtda Diýarymyzda sporty ösdürmäge aýratyn üns berilýändigini hemmeler bilýär.

Aslynda, sport parahatçylygyň ilçisi bolup durýar. Şonuň üçin hem bu geçirilýän «Ýüpek ýoly—2009» awtorallisi sebitde we dünýäde halklaryň dostlugyny berkitmäge, jebisleşdirmäge ýakyndan ýardam eder.

Belent mertebeli Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň öz sözleri bilen aýtsak, «Bu ägirt uly awtosport ýaryşy halkara hyzmatdaşlygyny işjeňleşdirmäge ýardam eder. Türkmenistanyň, Russiýanyň hem-de Gazagystanyň, şeýle hem «Ýüpek ýoly—2009» taslamasy-na gatnaşýan ähli ýurtlaryň halklarynyň dostlugynyň we hoşniýetli goňşuçylygynyň nyşany bolar».

Kazan şäherinden ugraýan bu awtomobil kerwenine dünýäniň 30-a golaý döwletinden öz işiniň ussatlary, ýagny hünärli awtomobil sürüjiler wekilçilik edýärler. Sekiz tapgyrdan ybarat bolan bu ýaryşa BMW, «Nissan», KAMAZ ýaly ön ençeme synaglardan üstünlikli geçen awtoulaglar gatnaşýarlar. Geçilmeli ýol uzak, özi hem ol ýeňil-ýelpaý däl, örän kötelli ýollar garaşýar. Halkara Awtomobil Federasiýasy tarapyndan «Dakar» derejesi berlen ýolsuz ýerden geçýän bu ýaryşyň külterlemeli menzili 4,5 müň kilometr bolup, onuň tas ýarysyna golaýy, has takygy, 2100 kilometri türkmen topragyna degişlidir. Özi hem bu uzak ýoluň esasy bölegi Balkan welaýatynyň sähralyklarynyň, şeýle hem Garagum çölüniň çäge alaňlyklarynyň üstünden geçýär.

Diýmek, dünýäniň ünsi ýene-de Garaguma gönüger.

Garagum! Sen, gerek ýerinde halkyňy galkan bolup gorapdyň, duşmanyňa bolsa rehimsiz darapdyň.

Hawa, merhemetli Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň taýsyz tagallasy bilen ÝUNESKO-nyň sanawyna giriziljek bolup ýören yklymdaky iň uly çölleriň

biri bolan Garagum barada, ýeri gelende, kalam agyz aýdylsa ýagşy.

Ýurdumyzyň 80 göterime golaý ýerini tutýan Garagumuň umumy meýdany 350 müň inedördül kilometr bolup, ol ýer Awstriýa, Portugaliýa, Şweýsariýa, Belgiýa, Daniýa, Gollandiýa ýaly döwletleriň bilelikdäki meýdanyna deňdir.

Öz wagtynda türkmen çölüni ilik-düwme öwrenen dünýä belli meşhur akademik A. Fersmanyň öňdengörüjilikli aýdan sözleri welin ýüregimize jüňk bolýar.

«Garagum zähmet adamsynyň kär edip bilmejek hasylsyz, yns-jynssyz çöllügi dälendir. Ol türkmen tebigatynyň entek üsti açylmadyk baýlygydyr. Ol baýlygy bolsa peýdalanmak mümkindir we zerurdyr».

Hawa, atalarymyzyň asyrlarboýy arzuwlap gelen Garaşsyzlygy, aýratyn-da, Beýik Galkynyş eýýamy Garagumuň dadyna ýetişdi, onuň alnyndan ak Gün bolup dogdy.

Täzelikde çuňňur hormatlanylýan Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow «Altyn asyr» Türkmen kölüniň ilkinji nobatdakysyny dabaraly açdy we oňa ak pata berdi. Şeýlelik bilen, Garagumuň şan-şöhraty, at-owazasy dünýä ýaýyldy.

Ynha, bu gün ýene-de goja Zeminiň ünsi Garaguma gönügýär. Sebäbi...

Yadyňyzda bolsa, ýurt Baştutanymyz 2009-njy ýylyň 7-nji fewralynda häzirki Kazan — Aşgabat aralygynda geçirilýän awtoralli ýaryşynyň taýýarlyk işlerine badalga beripdi. Hut şol günün özünde teleýaýlym arkaly belent mertebeli Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň Russiýanyň awtokärhanasy tarapyndan sowgat berlen KAMAZ-da Garagumuň kötel ýollaryndan birnäçe kilometr ýoly geçendigini uly buýsanç bilen synlapdyk we onuň merdi-merdanalygyna ýene bir gezek göz ýetiripdik.

Bütindünýä ähmiýetli bu ýaryşy guramak «KAMAZ-master» komandasynyň ýolbaşçylaryna ynanyldy. Ine, şol toparyň baş direktory S.Ýakubow we beýleki wekiller ak mermerli paýtagtymyz Aşgabatda bolup, milli Liderimiz bilen duşuşdylar. KAMAZ-yn wekilleri halkara Awtomobil Federasiýasyna wekilçilik edýän ralliniň hormatly Prezidentimiziň awtomobil sportuny ösdürmäge goşan goşandyny nazara al-

mak bilen ýörite kubogy döredendigini habar berdiler we abraýly sylagy hem-de diplomy ýurt Baştutanymyza gowşurdylar.

Elbetde, türkmen awtoralliçilerine uly synag garaşýar. Ýöne bir zat welin hemmä belli hakykat. Ýaryşa gatnaşyp, ondan zyýan çekýän ýok. Galyberse-de, munuň özi ýurdumyzyň awtosportçylary üçin tejribe mekdebi bolar.

Şeýle bir şatlykly habary biziň hemmämiziň bilmegimiz gerek. Türkmenistanly awtosportçylar golaýda geçirilen «Hazar sähralyklary — 2009» ýaryşyna gatnaşyp, ilkinji synagyň abraý bilen hötdesinden geldiler. Bu geçirilen halkara ralli ýaryşyna Russiýa Federasiýasynyň köp şäherlerinden, şeýle hem GDA we Baltika ýurtlaryndan ekipažlaryň ençemesi gatnaşdylar.

Hudaýa şükür, bu ýaryşa gatnaşan ildeşlerimiz bizi ýüňsakgal etmediler, gaýtam, özleriniň baýrakly orunlary bilen begendirdiler. Aýratyn tapawutlanan awtosportçylaryň arasynda türkmen ekipažlarynyň hem bolmagy bizi buýsandyrdy. Ýogsam, ildeşlerimiz şeýle halkara ýaryşyna ilkinji gezek gatnaşýardylar ahbetin. Bu ýeňiş biziň geljege bolan ynamymyzy hem artdyrdy. Bu üstünlik, öňde hem nygtaýşymyz ýaly, Kazandan badalga alýan «Ýüpek ýoly — 2009» halkara awtoralli-reýdinde has-da berkidiler. Umuman, hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň özsözleribilen aýtsak, «Ýüpek ýoly — 2009» awtorallisi biziň ýurdumyzda sportuň bu meşhur görnüşiniň ösdürilmegi üçin oňat höweslendiriş çäresi bolar».

Hawa, dünýä jemgyýetçiliginde uly gyzyklanma döreden bu awtoralli ýaryşyna görülyän taýýarlyk işleri ýurt Baştutanymyzyň üns merkezinden aýrylmady.

Maglumat üçin aýtsak, milli Liderimiz täzelikde Balkan welaýatynda gysga wagtlaýyn iş sapary bilen bolanynda hem häzirki geçirilýän halkara awtorallisiniň jemleýji tapgyrynyň badalga aljak ýerine onuň hut özi baryp gördi we ýagdaýlar bilen tanyşdy, jogapkär adamlar bilen söhbetdeş bolup, olara degişli görkezmeler berdi. Hormatly Prezidentimiz bu abraýly ýaryşyň örän guramaçylykly we ýokary derejede geçirilmelidigini ýene bir gezek nygtady. Şu meseleler bilen baglanyşykly öňde durýan wajyp wezipelere Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň mejlislerinde hem yzygiderli garalyp duruldy.

Turkmenistan

KAMAZ

P 977 XK 16
RUS

**CARSPORT
OF
TURKMENISTAN**

SILK WAY
2008
210
TURKMENGAZ

Ýakynda Türkmenistanyň hem-de Russiýanyň Prezidentleriniň telefon arkaly bolan söhbetdeşliginde hormatly Prezidentimiz öz kárdeşi Dmitriý Medwedewi Türkmenbaşy şäherinde geçiriljek dabara gatnaşmaga çagyrdy. Şol dabarda awtomobil ýaryşynyň Türkmenistanyň çäginden geçjek iň soňky tapgyryna badalga berler.

Hawa, bu çakylyk Russiýanyň Prezidentitarapyndan minnetdarlyk bilen kabul edildi. Şeýle çakylygyň Gazagystanyň Prezidentine hem berlendigini aýtmak gerek.

Döwlet Baştutanlarynyň şeýle çärä gatnaşmaklarynyň özi onuň ähmiýetini artdyrar, derejesini beýgelder.

Beýik Galkynyş eýýamyny başdan geçirýän Diýarymyzyň taryhynda ilkinji gezek bolup geçýän bu ýaryş barada söhbet açyp, milli Liderimiz şeýle diýýär: «Türkmenistanda ata-baba gelyän myhmansöýerlik däbimize eýerip, her bir myhmana ýürekden şatdyrys. «Ýüpek ýoly» rallisine gatnaşyjylar köp asyrlyk siwilizasiýanyň häzirki döwür bilen galtaşýan ýeri bolan türkmen topragynyň gözelligine we sahylygyna mynasyp baha bererler diýip umyt edýärim».

Hak söz. Diýmek, halkara ähmiýetli bu çäre Diýarymyzyň dostlaryny köpelder. Dünýäniň ünsi ýene-de Türkmenistana gönüger.

Yeri gelende aýtsak, ýaryşyň gidişini kosmosyň hemra telewideniýesinden surata düşürip, ony Ýewropanyň we Russiýanyň ähli ýaýlymlary boýunça goýbermek göz önünde tutulýar. Netijede, Türkmenistanyň taryhynda ilkinji gezek bolýan «Ýüpek ýoly — 2009» halkara awtorallisine bütin dünýä tomaşa eder.

Bu ýaryşyň ata Watanymyzyň at-abraýyny, şöhratyny artdyrjakdygy, arşa göterjekdigi jedelsiz hakykatdyr. Munuň özi ata-babalarymyzyň arzuwlarynyň wysal bolmasydyr, iş ýüzündäki durmuşa geçmesidir.

Atalarymyzyň arzuwyny amala aşyryň Agtygyň — hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň ömri uzak, işleri rowaç bolsun! Goý, beýik Taňry ony öz penasynda aman saklasyn!

Bu ýaryşa gatnaşýan ildeşlerimize bolsa üstünlik arzuw edýäris!

Ýoluň ak bolsun, awtoralli!

Sentýabr, 2009-njy ýyl.

19. Doganlyk- dostlugyň datly miwesi

Täzelikde gadymy Oguzlar şäherinden—Yzgantdan gelyärdim. Wysal bolan arzuwlar, buýsançly duýgular adama ganat bekleýän eken.

Mundan iki ýyl töweregi öň, ýagny 2007-nji ýylyň oktyabr aýynda çykan sanlarynyň birinde «Peder kesbi» atly uly göwrümlü makalam gazetde çap bolup çykypdy.

Ine, şol makalada şeýle bir tekliپ öňe sürülýärdi: Hormatly Prezidentimiziň atasy, ömrüni magaryfa bagyşlan, öz işiniň ussady Berdimuhamet Annaýewiň ady onuň işlän mekdebine dakylsa, biziň merhuma goýýan sarpamyzdan bir nyşan bolardy. Ol şoňa doly mynasyp Adam...

Bu gün şol tekliپ halkymyz tarapyndan giňden goldaw tapdy. Elbetde, bu diňe bir yzgantlylaryň ýa-da gadymy Gökdepäniň ilatynyň göwün küýsegi däl. Ol tutuş türkmeniň arzuwydy.

Edermen esger, ussat mugallym Berdimuhamet Annaýewiň ady dakylan bu täze mekdebiň açylyş dabarasyna onuň ogly Mälikguly aga Berdimuhamedow hem gatnaşdy we çuň manyly çykyş etdi. Bu täsirli çykyş tutuş türkmen halkynda buýsanç duýgusyny döretti... Ýöne meniň häzirki söhbedim ol hakda däl.

*Nesiller öz Prezidentine,
Prezident öz nesillerine guwanýar*

Hawa, ýakymly duýgulara gaplanyp Yzgantdan ganat baglap uçup gelşime, Garagum derýasynyň üstünden geçýän täze salnan köpriniň ýanynda saklandym, aýak çekdim.

Täze köpri! Synlaýan. Synlap doýamok. Bu ýerdäki öňki köne köprü-de men belet. Her gezek eýläk-beýläk geçeniňde Hudaý-Allany çagyryp, zordan geçmelidi, çala mydardy, yranar, çaykanar durardy. Täze bilen könäni deňeşdirer ýaly däl, tapawudy ýer bilen gök ýaly.

Töwerekde öz malyny bakyp ýören bir ýaşuly ýanyma geldi. Salamlaşdyk. Gürrüňçil adam eken, oň agzyndan sözi «sogrup» almaly däl.

—Bizi sylany Alla sylasyn! Obadaşymyz Berdimuhamet agaň agtygy, hormatly Prezidentimiz bizi sylady. Beýle-beýle zatlar, dogrusy, ýatsak-tursak ýadymyza-da düşenokdy. Tüweleme, obamyz şäher bilen bäsleşýär. Bu köprini dagy bir gör ahbetin, bile bitişen ýaly edäýipdirler. Aslynda, türk-mende geçit geçirmek bilen içit gazmak sogap iş hasap edilýär. Görýäňmi, gerçek Ogul bize geçit geçirip berdi, köpri gurup berdi. Ömri uzak bolsun Hudaýym!..

Biz söhbedimiziň arasynda gaýrada, gum içinde Berdimuhamet agalaryň Nepesaly baýdan gaýdýan pederleriniň öz döwründe içit-guýy gazyp sogap iş edendiklerini ýatladyk.

Hawa, ýaňky, ýokarda gürrüňini eden köprimizden paýtagtymyz Aşgabada çenli 30-35 kilometr ýol geçmeli. Hyýalymda arzuw atyna atlanyp, göni Amyderýanyň boýuna barýaryn. Atamyrat-Kerkiçi demir ýol köprüsini synlaýaryn...

Täzelikde «Ukrtranstroý» korporasiýasynyň işgärleriniň adyndan onuň ýolbaşçysy W.L.Blonskiniň Onuň Alyhezreti, Türkmenistanyň Prezidenti jenap Gurbanguly Berdimuhamedowa ýollan hatynda şeýle setirler bar:

«Çuňňur hormatlanylýan Gurbanguly Mälikgulyýewiç! «Ukrtranstroý» korporasiýasynyň köpmilletli işgärleriniň adyndan Amyderýanyň iki kenaryny birikdirýän demir ýol köprüsiniň gurluşygynyň üstünlikli tamamlanandygy baradaky şatlykly habary Size ýetirmegi uly hormat hasaplaýaryn...»

Elbetde, bu şatlykly habar üçin biz belent mertebeli Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowa baky minnetdar bolmalydyrys. Sebäbi Beýik Galkynyş eýýamynyň şanly wakalarynyň biri boljak, Garaşsyz, baky Bitarap Türkmenistanyň taryhyna altyn harplar bilen ýazyljak Merkezi Aziýanyň iri derýasynyň üstünden geçýän bu täsin köpriniň gurluşygy hormatly Prezidentimiziň howandarlygynda alnyp barylady. Döwlet Baştutanymyz bu çylşyrymly ulag desgasyň gurluşygyny tizleşdirmek boýunça gaýragoýulmasyz çäreleri öz wagtynda kabul etdi. Netijede, iki ýyldan hem az wagtyň içinde sebitde deňi-taýy bolmadyk täsin inženerçilik desgasy gurlup gutardy.

Hakykatyň hatyrasy üçin aýtsak, bahasy ABŞ-nyň 123 million dollaryna deň bolan bu köpriniň gurluşygynda çylşyrymly pursatlar az bolmady. Şonda emele gelen bu ýagdaýdan çykalga tapan ýene-de belent mertebeli Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň hut özi boldy. Döwlet Baştutany gurluşygyň geçýän ýerinde bolup, ukrainaly potratçylar bilen duşuşdy, olar bilen söhbetdeş boldy, ýüze çykan ýagdaýlary düýpli öwrendi. Şeýle hem milli Liderimiz Ukrainanyň ýokary ýolbaşçylary bilen maslahatlaşyp, gepleşikleriň giden bir tapgyryny geçirmegi gazandy. Ahyrky netijede, bu ýerde alnyp barylýan işler düýpli özgerdi, onuň ümzügi öňe boldy.

Köpriniň gurluşygynyň ukrain tarapyndan ýolbaşçysy W. Şewçenkonyň adalatly aýdyşy ýaly, «Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň gujur-gaýraty, gös-göni goldawy we kömegi netijesinde çylşyrymly pursatda gurluşyga batly depginler berildi, özi-de desganyň hiline we onuň tehniki ölçegleriniň berkdigine zyýan ýetirilmezden berildi».

Hawa, köpriniň ulanylmaga berilmegi bilen bu taýsyz desga Türkmenistanyň güýç-kuwwatyny berkitmäge, halkyň hal-ýagdaýyny gowulandyrmaga uly itergi berer, münlerçe iş orunlary dörrär.

Çuňňur hormatlanylýan Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň nygtaýşy ýaly, «Amyderýanyň üstünden geçýän köpriniň gurluşygy welaýatyň, şeýle hem tutuş ýurdumyzyň sosial-ykdysady ösüşini intensifika-

Köpri gürmek sogap iş

siýalaşdyrmak boýunça döwlet strategiýasyny durmuşa geçirmegiň möhüm zwenosydyr».

Hawa, halk arasynda atlandyrylyşy ýaly, «däli derýa» ýada Jeýhun özüniň bütin taryhynda şeýle desganyň şaýady bolmandy. Ol diňe Beýik Galkynyşlar eýýamynda mümkin boldy.

Amyderýanyň sag kenary ägirt uly uglewodorod, dag-mineral serişdelerine, gazylyp alynýan peýdaly magdanlaryň täsin ýataklaryna örän baýdyr. Belli bolşy ýaly, häzirki döwre çenli bu ummasyz baýlygy senagat taýdan özleşdirmegi çaltlandyrmagyň pes depginleri ygtybarly demir ýol ulgamynyň ýoklugy sebäplidi.

Deňsiz-taýsyz bu köpri göýä bir altyn halka bolup, derýanyň sag kenarynyň demir ýollaryny Diýarymyzyň polat ýollarynyň bir bitewi ulgamy bilen baglanyşdyrar. Şeýlelik bilen, dünýäniň dürli künjegine giň ýol açylar, ýodalar ýola biriger, ýollar bolsa ile.

Sebitiň ösüşiniň örän uly geljegi, Amyderýanyň sag kenarynyň baý serişdelerini özleşdirmek boýunça iri möçberli maksatnamalary amala aşyrmak hem şonuň bilen aýrylmaz baglanyşyklydyr, şol ýerde bolsa gazylyp alynýan peýdaly magdanlaryň we minerallaryň 30-dan gowrak görnüşleri bar.

Maglumat üçin aýtsak, şu baýlyklaryň özleşdirilmegine badalga berildi. Üstümizdäki ýylyň tomsunda Türkmenistanyň we Belarusyň Prezidentleriniň gatnaşmagynda Garlykda dabaraly ýagdaýda kaliý dökünlerini öndürmek boýunça ýyllyk kuwwaty 1 million 400 müň tonna barabar bolan ýurdumyzda ilkinji dag-magdan toplumynyň düýbi tutuldy. Geljekde ölkäniň deňsiz-taýsyz tebigy baýlyklarynyň binýadynda häzirki zaman sement zawody we beýleki önümçilik desgalarynyň giden bir toplumu peýda bolar. Elbetde, munuň özi Beýik Galkynyşlar ýoly bilen barýan Garaşsyz, baky Bitarap Türkmenistanyň güýç-kuwwatyny berkitmäge, belent sepgitlere ýetirmäge, halkyň hal-ýagdaýyny ýokarlandyrmaga, ýaşaaýyş-durmuş derejesini gowulandyrmaga düýpli itergi berer. Öňde hem belläp geçişimiz ýaly, münlerçe täze iş orunlary dörär.

Bulardan başga hem Amyderýanyň üstünden geçýän bu desga Merkezi Aziýanyň iň uly derýasynyň sag we çep kenarlaryny birleşdirmek bilen, ýurdumyzyň ägirt uly üstaşyr mümkinçiligini amala aşyrmakda hem möhüm ähmiýete eýe bolar.

Halklaryň doganlyk-dostlugynyň jebisliginiň, berkliginiň miwesi bolan bu köpriniň berkligi hem örän üýtgeşikdir, täsindir. Çylşyrymly demir-beton we metal gurnamalardan durýan häzirki zaman inženerçilik desgasy agyr ýükli demir ýol wagonlarynyň örän uly agramyna, şeýle hem Rihteriň şkalasy boýunça güýji 8 balla barabar bolan ýerasty sarsgynlara döz gelmäge ukyplydyr.

Bu doganlyk-dostlugyň hem-de hyzmatdaşlygyň has-da berkemegi, rowaçlanmagy Ukrainanyň Prezidenti Wiktor Ýuşşenkonyň ýurdumyzda häzirki bolup geçen resmi sapary mahalynda aýdyň häsiýete eýe boldy.

Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň 9-njy sentýabrda bolup geçen mejlisinde çykyş edip, ýokary derejedäki bu gepleşikleriň wajypdygyny belledi we aýratyn möhüm häsiýete eýe bolup durýan türkmen-ukrain hyzmatdaşlygynyň çäklerinde Türkmenistanda birnäçe bilelikdäki taslamalaryň üstünlikli durmuşa geçirilýändigini aýtdy. Amyderýanyň üstünden geçýän demir ýol köprüsiniň gurluşygy olaryň iň ähmiýetlisiniň biridir diýip, onuň dabaraly açylyşyna, şeýle hem awtomobil köprüsiniň düýbünüň tutulmagyna iki ýurduň, ýagny Türkmenistanyň hem-de Ukrainanyň Prezidentleriniň gatnaşjakdygyny aýtdy.

Ynha, bu gün Beýik Galkynyş eýýamyny başdan geçirýän Diýarymyzda doganlyk-dostlugyň miwesi bolan Amyderýanyň üstünden geçýän demirýol köprüsiniň dabaraly açylyşy boldy. Munuň özi türkmeniň taryhyna altyn harplar bilen ýazyljak şanly wakalaryň biridir.

Bagtyýar türkmen halky özüniň mähriban Prezidentine — atalaryň arzuwyny amala aşyran Agtyga özleriniň hoşallyklaryny bildirip, Onuň ömrüniň uzak, il-ýurt bähbitli alyp barýan işleriniň rowaç bolmagyny arzuwlaýar.

Goý, doganlyk-dostlugyň Baýdagy baky parlasyn!

Sentýabr, 2009-njy ýyl.

20. Sport — saglygyň serweri ýa-da bu ýeňiş Mälikguly mugallymyň ýeňşi

Ýakymly ýatlamalar meni alyslara alyp gitdi. Bu waka, baryp-hamundan ýarymasyrdan hem gowrak öň bolup geçipdi. Men ol wagtlar Gökdepe etrabyňyň Hurmantgökje obasyndaky (ol döwürlerde biziň öz obamyzda orta mekdep ýokdy - T.J.) orta mekdepde okaýardym. Biziň mekdebimiziň woleýbol komandasy Babarabyň 13-nji orta mekdebiniň oýunçylary bilen duşuşyardy.

Elbetde, bu bäsleşigiň mähellesi — tomaşaçysy, oýnuň janköýerleri ýetikdi. Şu wagtky ýaly ýadymda, oýun örän çekeleşikli geçdi, hasap deňme-deň barýardy. Oýnuň iň soňky jemleýji tapgyry gidip durdy.

Ynha, birden...Walla, ynanar ýaly bolmady. Babaraplylaryň toruň alkymynda duran bir oýunçysy goltugyndan gop berlen ýaly, çykuwlap ýokary bökdi-de, çep eli bilen topy garaşylmaýan tarapa urdy. Şol urgy hem oýnuň ykbalyny çözdü.

Ýaňky ykbal kesgitleýji topy uran oýunçynyň buýsançly sesi häli-häzirem gulagymdan gidenok.

— Bu ýeňiş Mälikguly mugallymyň ýeňşi. Ol bize...

Hawa, Mälikguly mugallym öz okuwçylaryna her bir oýnuň inçe tilsimleriniň bardygyny, olardan ýerlikli peýdalanmagyň tärlerini yhlas bilen öwredipdir.

Eýsem, Mälikguly mugallym kim?! Bu sowalyň jogaby maňa indi aýan boldy.

Ynha, meniň elimde ýurdumyzyň Baş arhiw müdirliginiň Türkmenistanyň Prezidentiniň Arhiw gaznasy bilen bilelikde neşir eden «Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedow. Gysgaça terjimehal» atly kitaby bar. Onuň 16-njy sahypasyndan şu aşakdaky setirleri okaýaryn.

«1956-njy ýylyň güýzünde Mälikguly Berdimuhamedow Babarap obasyna gaýdyp gelýär we şol ýerde 1958-nji ýylyň tomsunyň başlaryna çenli 13-nji mekdepe bedenterbiýe we harby iş mugallymy hem-de uly pionerwožatyý bolup işleýär».

Şol wagtky oýunçynyň «Bu ýeňiş Mälikguly mugallymyň ýeňşi» diýmeginiň sebäbi indi biziň hemmämize hem düşnükli bolan bolsa gerek.

Sporty saglygyň, berk bedenliligiň sakasy saýýan Mälikguly Berdimuhamedow öz okuwçylaryna dürli oýunlaryň, şol sanda woleýbol oýnunyň hem inçe tilsimlerini, syrlaryny ýürek bilen yhlasly öwredipdir, olaryň türgenleşmegine aýratyn ähmiýet beripdir.

Biziň türkmen halkymyzda «Ata kesbi—ogla halal» diýen bir parasatly pähim bar. Peder kesbine eýeren, onuň görüm-göreldesini özüne sapak edinen Gurbanguly Berdimuhamedow heniz mekdepe okap ýören döwürlerinde sporta aýratyn sarpa goýupdyr, durmuşy onsuz göz öňüne hem getirmändir. Ol sport bilen mazaly ysnyşypdyr, dostlaşypdyr, yzygiderli meşgullanypdyr. Netijede, dürli derejelerde geçirilýän sport ýaryşlaryna gatnaşyp, öz deň-duşlaryndan öňe saýlanmagy ussatlarça başarypdyr. Sözüimiziň gury bolmazlygy üçin, gelin, ýene-de «Gysgaça terjimehala» ýüzleneliň.

«1964-nji ýylda ýedi ýaşly Gurbanguly Aşgabat şäherindäki 43-nji orta mekdebe okuwa girýär... Ol gowy okady, synpdan synpa gowy bahalar bilen geçdi. Bedenterbiýe we sport bilen irginsiz meşgullanýardy, III derejeli GTO nyşanynyň eýesidi, klassyky göreş bilen gyzyklanýardy. Dürli derejedäki

ýaryşlarda çykyş ederdi. 1972-nji ýylda ol ýetginjekleriň arasynda geçirilen respublikan ýaryşda öz agramy boýunça 1-nji ýeri eýelemegi başardy. Orta mekdebiň ýokary synplarynda okanda şol wagtky DOSAAF-ýň ýetginjekleriň arasynda kiçi kalibirli tüpeňden ok atmak boýunça geçirýän ýaryşlarynda tapawutlanyp, 1-nji ýeri eýeledi».

Görşümüz ýaly, hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow sporty ýaşlykdan özüne ýaran edinipdir, onuň ähmiýetine juda ir düşünişlidir we ol öz deň-duşlaryna sport bilen meşgullanmagyň nusgasyny görkezipdir, ony sagdynlygyň girewi, has dogrusy, serweri saýypdyr.

Megerem, şonuň üçindir, milli Liderimiz ýurt başyna geçeniň yzysüre mekdeplerde bedenterbiýe sapagyny ýene-de dikeltirdi we onuň ykjam ýola goýulmagyny gazandy. «Biz ýaşlarymyzyň sport bilen yzygiderli meşgullanmagyny gazanmalydyrys. Bu bolsa biziň milletimiziň genofondunyň has-da berkemegine, ilatymyzyň saglygynyň pugtalanmagyna, ömrüniň dowamlylygynyň artmagyna düýpli ýardam eder» diýip, hormatly Prezidentimiz sportuň ähmiýetini çuňdan düşündirdi.

Ýurt Baştutanymyz sport bilen baglanyşykly alnyp barylýan işleri döwlet derejesine göterdi. Mälim bolşy ýaly, uly sport bedenterbiýeden başlanýar. Şonuň üçin hem onuň ähmiýetini inkär etmek bolmaýar.

Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň 2009-njy ýylyň 18-nji sentýabrynda bolup geçen mejlisinde hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow ýurdumyzda köpçülikleýin bedenterbiýäniň we sportuň ýokary derejede ösdürilmegi, tutuş jemgyýetde, aýratyn hem, ýaşlaryň arasynda sagdyn durmuş ýörelgeleriniň wagyz-nesihat edilmegi, beden taýdan berk, ruhubelent ýaş nesli terbiýeläp ýetişdirmek döwlet syýasatynyň ileri tutulýan möhüm ugry bolup durýar diýip aýtdy.

«Şu maksatlar üçin döwletimiz ägirt uly maddy we maliýe serişdelerini goýberýär. Obalaryň, şäherçeleriň, etraplardaky şäherleriň we etrap merkezleriniň ilatynyň durmuş-ýaşayyş şertlerini düýpli özgertmek boýunça kabul eden Milli Maksatnamamyznyň çäklerinde jemi 75 müň orunlyk

aglygy - ýurt baýlygy

sport mekdepleriniň 200-den gowragyny, 100-den gowrak sport desgalaryny gurmagy, şeýle hem öňden bar bolan sport desgalarynyň durkuny täzelemegi göz önünde tutýarys» diýip, hormatly Prezidentimiz şol mejlisde eden çuň manyly çykyşynda aýtdy.

Hudaýa şükür, ýurt Baştutanymyzyň aýdýan her bir sözi işden aýra çykanok. Biz ony her ädimde göre-göre gelyäs, durmuşa geçýän çäreleriň janly şaýatlary bolup ýörüs.

Hawa, hormatly Prezidentimiziň sport babatdaky alyp baryan öndengörüjilikli syýasaty bu gün üstünlikli we gyşarnyksyz durmuşa geçýär. Beýik Galkynyş eýýamynda uly-uly ösüşlerdir özgerişleri başdan geçirýän Diýarymyzyň ähli welaýatlarynda dünýä ülnülerine laýyk gelyän her biri 10 müň adamlyk stadionlar we suw howdany, tennis kortlary, türgenlere niýetlenen kaşan myhmanhanasy bolan ajaýyp sport toplumlary guruldy.

Ýurdumyzyň Baş baýramy bolan Garaşsyzlygymyzyň şanly 18 ýyllygynyň önüsyraşynda bolsa, tutuş Türkmenistan boýunça sport ulgamyna degişli binalaryň 10-a golaýy açyldy. Olaryň arasynda Balkan welaýatynyň Balkanabat şäherinde, şeýle hem ýene-de şol welaýatyň Hazar we Etrek etraplarynda, Türkmenbaşy, Serdar şäherlerinde bedenterbiýe we sagaldyş merkezleri, Lebap welaýatynyň Türkmenabat şäherinde sport mekdebi we başgalar bar.

Beýik Galkynyş eýýamyna mahsus bolan bedew bady gönüden-göni sporta hem degişlidir. Onuň başgaça bolmaga haky hem ýokdur, çünki milli Liderimiz bu baradaky wajyp wezipäni, ine, şeýle kesgitleýär:

«Ýaşlykdan başlap zehinli sportsmenleri aýawly we alada bilen ösdürüp ýetişdirmek zerurdyr. Ähli okuw jaýlarynda, her bir orta we ýokary okuw mekdebinde futbol, woleýbol, basketbol, nyşana ok atmak we sportuň beýleki görnüşleri boýunça dürli sport toparlary döredilmelidir. Her bir orta mekdebiň we ýokary okuw mekdebiniň sport toparynyň öz ady we nyşany bolmalydyr, olaryň arasynda her ýyl sport ýaryşlarynyň geçirilmegi ýola goýulmalydyr. Sportuň dürli görnüşleri boýunça ýeňiji bolanlar üçin ýörite Prezidentiň baýragyny belleýärin.

Pudaklaýyn ministrlikleriň we edaralaryň, welaýatlaryň ýolbaşçylary bedenterbiýe sagaldyş hereketiniň ösdürilmegine ýadawsyz üns bermelidir. Olaryň wezipesine, hususan-da, professional sport toparlaryny ählitaraplaýyn goldamak işi girýär. Gowy sport toparlary üçin howandarlary tapmaly hem-de olary şol toparlara berkitmeli».

Görşümüz ýaly, meseläniň goýluşy Aý dogan dek aýdyň.

Bu gün Garaşsyz, baky Bitarap Diýarymyzda uly sportuň tohumy şineläp, gögerip başlady. Onuň tohumy, enşalla, münlär. Sportuň aýdyň geljegini göz önüne getirmek üçin üýtgeşik bir hyýalbent (fantast) bolmak hökman hem däl, ol eýýäm görnüp başlady. Elbetde, men bu ýerde türkmen Lideriniň başlangyjy bilen ýakynda bolup geçen «Ýüpek ýoly—2009» Kazan — Aşgabat halkara awtorallisini göz önünde tutýaryn. Türkmen sportsmenleriniň iri halkara ýaryşlaryna gatnaşyp, üstünlikli çykyş etmekleri bu ugurdaky garaşylýan galkynyşlaryň diňe başlangyjydyr.

Ýurdumyzyň paýtagty ak mermerli Aşgabatda Merkezi Aziýa sebiti boýunça deňi-taýy bolmadyk ägirt uly, döwrebap enjamlaşdyrylan Olimpiýa şäherçesiniň gurulmagy bilen, ýurdumyzyň sporty has-da giň ýaýbaňlanar.

Adamyň saglygy ýaşaýşyň gözbaşydyr, jemgyýetiň ösüşiniň kepidir. Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň öz sözleri bilen aýtsak «Biziň görýän çärelerimiziň ählisi diňe bir ýurdumyzyň geljekki sport üstünliklerine däl-de, ozaly bilen, adamlaryň saglygyna we uzak ýaşamagyna, milletiň bagtly geljegine goşantdyr».

Hawa, sportuň aňyrsynda ýatan many-mazmunynyň hetdi bar, hasaby ýok. Ol dürli ýurtlaryň halklaryny dostlaşdyrýan, doganlaşdyrýan ygtybarly serişdedir. Ol parahatçylygyň ilçisidir. Sporty ösdürmek sagdyn nesli kemala getirmekdir. Sagdynlyk hem ruhubelentlik bolsa Beýik Galkynyş eýýamy üçin iň zerur zatlaryň biridir.

Sport! Garaşsyz, baky Bitarap Diýarymyzda giň gerime eýe bolýan sport daragty eýýäm miweläp başlady. Diňe bir soňky birki aýyň dowamynda ýurdumyzyň sport ussatlary dürli ýerlerde geçirilen halkara ýaryşlaryna gatnaşyp, altyn-dyr kümüş medallaryň onlarçasyny ata Watana getirdiler. Ol

gazanylýan ýeňişleriň gözbaşynda hormatly Prezidentimiziň şahsy aladasy ýatyr. Şonuň üçin hem «Ol ýeňişler ata arzuwyny amala aşyrýan Agtyk — sportuň howandary hem-de hemäýatkäri milli Liderimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň ýeňşidir» diýip, ikerjeňlenmän aýdyp bileris.

Türkmen sporty özüniň Arkadagyna hemişe minnetdardyr.

Noýabr, 2009-njy ýyl.

21. Zyýaratyňyz kabul bolsun, adamlar!

Men hemişe-de, aýratyn hem soňky günlerde her gün agşamlyk teleýaýlym arkaly berilýän «Watan» habarlar gepleşigine sabyrsyzlyk bilen garaşýaryn.

Durmuşda ilkinji gezek bolup geçýän taryhy wakalar örän täsirli hem-de ýatdagalyjy bolýar.

Megerem, külli türkmeniň taryhynda, öňde-soňda, hiç wagt, hiç bir zamanada hem ata Watanymyzyň keramatly ýerlerine şular ýaly toparlaýyn zyýarat gurnalan däldir. Munuň özi Beýik Galkynyş eýýamyna mahsus aýratynlykdyr.

Hawa, hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň ynsanperwer başlangyjy we sahawaty bilen külli musulmanyň baýramy bolan Gurban baýramynyň önüsyraşynda guralan bu syýahata ildeşlerimiziň 200-e golaýy gatnaşdy.

Ula, ýaşuly nesle hormat goýmak biziň halkymyz üçin ata-babalarymyzdan gözbaş alyp gelýän asylyly däpleriň biridir. Ol häzirki Beýik Galkynyş eýýamynda aýratyn ähmiýete eýe boldy we ýokary derejä göterildi.

Hormatly okyjy, habarlasyň, ynha, indi iki ýyl bäri ýurdu-myзда Ýaşulularyň halkara güni dabaraly ýagdaýda giňden bellenilýär. Hormatly Prezidentimiziň taýsyz tagallasy bilen bu sene Garaşsyz, baky Bitarap Türkmenistan döwletimiziň baýramlarynyň senenamasyna resmi taýdan girizildi. Eýsem,

munuň özi mähriban Diýarymyzda ýaşuly nesle goýulýan beýik sarpadan bir nyşan dälmi?!

Milli Liderimiziň bu çözgüdi tutuş türkmen halkynda uly ruhubelentlik döretdi. Aslynda, ýurt Baştutanymyzyň adalatly aýdyşy ýaly, «Ýaşulusy bolmadygyň ýaşkiçisi bolmaz», «Garry —öýüň sütüni» diýen pähimleri döreden halkymyz ýaşululary mertebe-buýsanç, dana maslahatçy, edep mekdebi, paýhasdan doly janly kitap hökmünde görýär».

Kitap bolsa, hazynadyr, elýetmez gymmatlykdyr, dünýäni görkezýän penjiredir. Diýmek, ýaşulular biziň baýlygymyzdyr. Olaryň maslahatyna uýmak, eýermek peýdalydyr, olar durmuş akademiýasynyň hormatly agzalarydyr.

Hawa, dilleri senaly, agzy dogadilegli ýaşuly neslimiziň orny hemişe törededir, olara goýulýan hormatyň çägi ýokdur. Ak sakgally gojalarymyz, kümüş saçly enelerimiz depämiziň täjidir. Külli musulman dünýäsiniň giňden belläp geçýän Gurban baýramynyň önüsyrasynda ýaşulularyň ýurdumyzyň mukaddes ýerlerine eden gezelençleri - zyýaratlary hem olara goýulýan sarpadan bir nyşandyr. Olaryň teleýaýlym arkaly aýdýan buýsançly sözlerini diňlemegem ýakymly:

—Ýurdumyzdaky ýadygärlikleri ýakyndan synlamak, olar baradaky gyzykly gürrüňleri, rowaýatlary diňlemek, öten-geçen är-pirleriň ruhuna degsin-töwir etmek köňüllere nur çaýýar. Hormatly Prezidentimize ýürek arzuwlarymyzy wysal etmäge döreden mümkinçilikleri üçin buýsanjymyzyň çägi ýok. Goý, beýik Taňry ony öz penasynda aman saklasyn!...

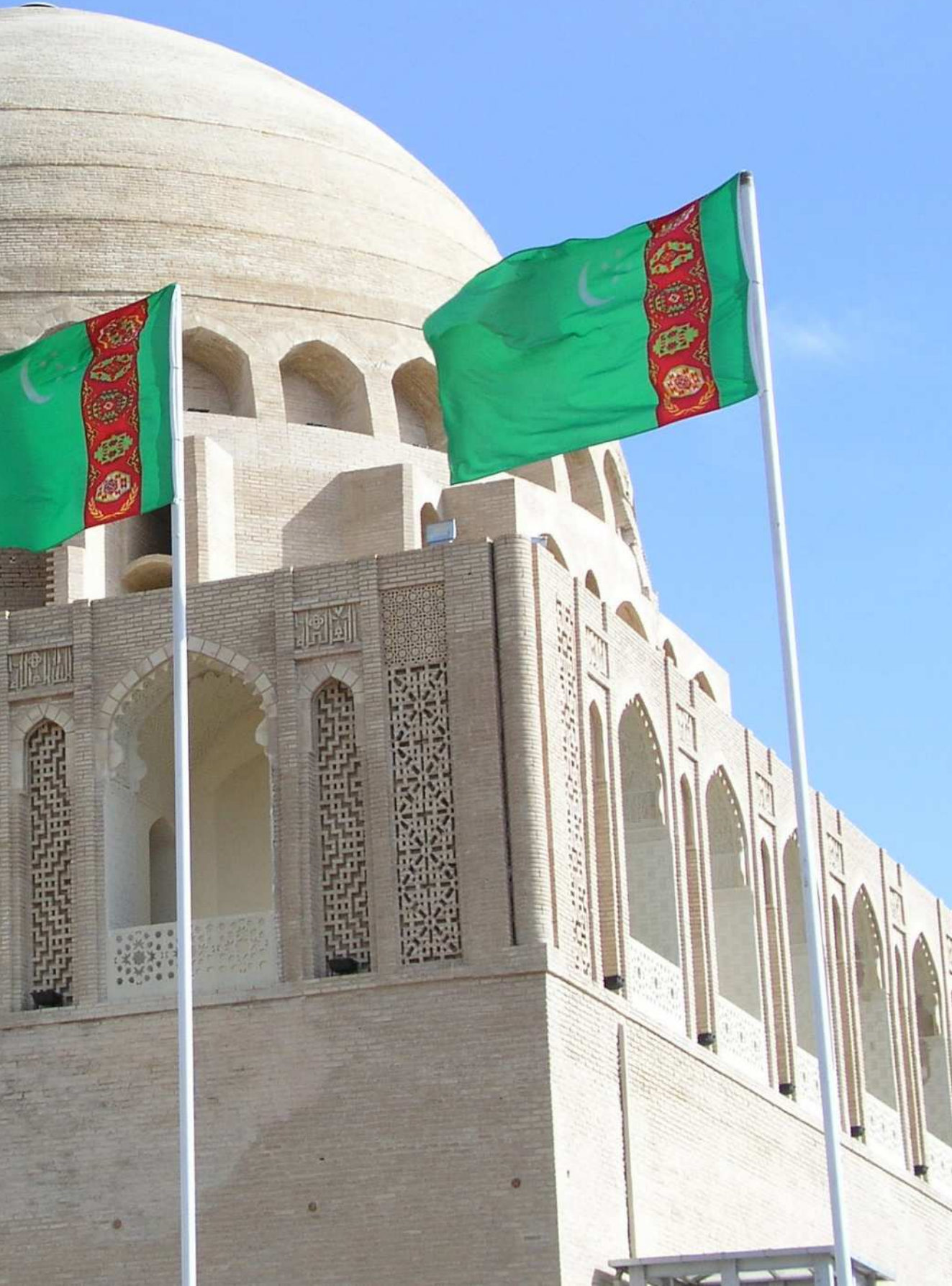
Ine, olaryň dillerinden çykýan sözler.

Türkmen topragy gadymy ýadygärlikleriň mesgenidir. Geçen müňýyllyklaryň dowamynda biziň taryha baý, şöhratly halkymyz dünýä medeniýetine we ylmyna uly goşant goşan halkdyr. Türkmenistan Mesopotamiýa we Müsür, Hindistan we Hytaý ýaly ýurtlar bilen bir hatarda dünýä siwilizasiýasynyň başinji merkezidir. Bu taryhy hakykaty dünýä jemgyýetçiligi we ylym ykrar etdi.

Hawa, goja taryhyň gatlarynda gadymy Merw bilen baglanyşykly galdyrylan ýazgylar az däl. Ine, olardan biri:

Geçmişden galan binalar

«Eger-de mongollaryň talaňçylygy sebäpli Mary weýran edilmedik bolsa, men bu ýerden ömrümiň ahyryna çenli gitmezdim. Marynyň adamlary girim-çykymly, sypaýy we mylakatly. Bu ýerde ylmyň köp pudaklaryny jemleýän köp kitaphanalar bar. Kitaplaryň lezzeti sebäpli olara bolan söýgi maňa şeýle bir täsir etdi, hatda şolara gyzygyp aýalymy we çagalarymy ýatlamaga-da wagt tapmadym. Dünýäniň iň saýlantgy geografiýa sözlüginini men Marydaky kitaphanadan tapdym. Men Marydan çykyp gaýdan wagtymda, onda uly kitaphanalaryň on sanysy bardy. Men бүтін дүнýäde şular ýaly uly we gowy kitaphanalary görmändim...» diýip, XIII asyryň belli geografi Ýakup ibn Hamawi ýazan eken.

Üns beriň, dүnýäde «şular ýaly uly we gowy kitaphanalary görmändim» diýýär. Diýmek, türkmen medeniýeti, siwilizasiýasy şol döwürde hem dүnýäni haýrana goýupdyr.

Hawa, şeýle iri medeni ojaklaryň - kitaphanalaryň gadymy Ürgençde hem bolandygy bize aýan.

Ýeri gelende aýtsak, ýaşuly nesliň - türkmen zyýaratçylarynyň syýahaty-sapary Daşoguz welaýatyndan, ýagny gadymy Köneürgençden başlandy. Bu ýeri 360 pirleriň mekany. Şeýle hem bu gadymy toprakda Nejimeddin Kubranyň, Soltan Alynýň, Aşyk Aýdyň piriň we beýleki gudratly pirleriň aramgähleri bar. Olara sygynmak köňlüňe giňlik çaymakdyr.

Mundan birnäçe ýyl öň Nejimeddin Kubranyň aramgähine baranymyzda maňa şeýle bir rowaýaty gürrüň beripdiler.

Ürgençde özüni iň baý adamlaryň biri saýýan, maly-mülki ýere-göge sygmaýan bir adam uzak ýurtlaryň birine täjirçilik etmäge gidipdir. Baran ýerinde onuň ürgençlidigini bilip, ondan Fahreddin Rzany sorapdyrlar.

— Sen, näme, ony tanaýaňmy? — diýip, ýaňky baý geňirgenipdir.

— Ony ylym dүnýäsinde tanamaýan barmy? Dogry, özüni göremzok, ýöne kitaplaryny okaýas, adyna aşna bolup ýörüs...

Bu jogap ýaňky baýy ör-gökden getiripdir. Uzak bir ýurtlarda iýjek çöregini tapman ýören alymyň adynyň tutulmagy,

onuň tanalmagy baýyň degnasyna degipdir we ol hem kitap ýazmagyň kül-külüne düşüpdür. Netijede, «Akylnama» atly bir küti kitap ýazyp, onuň daşyny gymmat bahaly mata bilen jezwerläpdir.

Şol döwrüň düzgünine, kada-kanunyna görä kitaby çykartmak üçin degerli ýerinden reşat-ygtyýar almaly eken. Ine, şeýle haýyş bilen ol Nejimeddin Kubranyň ýanyna barypdyr. Alym «okap göreýin» diýip, kitaby alyp galypdyr.

Aňsat ýerden şöhrat gözleýän baý ýene-de Kubranyň huzuryna gelipdir.

— Siziň kitabyňyz reşata mynasyp däl. Munyňyz dürüşde ýaly bir zat, suw gysylan ýaly, boş. Many-mazmun ýok...

— Siz ony nädip subut etjek? — diýip, baý gatyrganypdyr.

— Ony häzir subut edip beräýerin — diýip, alym eline iki sany kitap alypdyr-da, baýy yzyna tirkäp köle tarap gidipdir.

— Şu kitap kimiňki?!

— Ibn Sinanyňky.

— Dogry, ynha, bu kitap bolsa siziňki — diýip, Nejimeddin Kubra olaryň ikisini hem köle oklapdyr.

Hawa, Ibn Sinanyň kitaby şol bada suwa çümüpdür, baýyň kitaby bolsa suwuň ýüzünde gaýyp ýörüpdir. Suw — durmuş. Diýmek, durmuş ony kabul etmändir...

Şeýlelik bilen Kubranyň köli gadymy Ürgençde ylmyň ösmegine, çig-çarsy zatlaryň durmuşa aralaşmazlygyna sebäp bolanmyş.

Elbetde, ýurdumyzyň zyýaratçylary Diýarymyzyň dürli künjeklerinde bolup, şolar ýaly rowaýatlardyr hekaýatlaryň ençemesini öz gulaklary bilen eşidendir. Gadymdan galan nusgalary-ýadygärlikleri nebsewürlik bilen synlandyrlar, pirleriň, keramatly ärleriň aramgähine sežde edip, aýat-töwir okandyrlar, ýagşy dilegler edendirler...

Gurban baýramy mynasybetli başlanan bu sogap iş zyýaratçylarda uly täsir galdyrdy. Olar Balkan welaýatyndaky gumuň içinde ýerleşýän Gözli ata, gadymy Dehistan, Şibli baba, Parawbibi ýaly keramatly ýerlerde bolup, öz ruhy dünýälerini baýlaşdyrdylar.

Yaşulular edep mekdebidir

Mary, Lebap, Ahal welaýatlary hem özleriniň taryhy ýadygärlikleri bilen göreni geň galdyrýar. Elbetde, olaryň her-si barada aýry-aýrylykda gürrüň edip durmagy biz özümize maksat edinmedik.

Ýöne, Türkmenistanyň geçmişdäki beýik medeniýetiniň syrly dünýäsini açyp görkezýän we onuň hakyky keşbini beýan edýän Marguş barada kelam agyz aýdylsa ýagşy. Hormatly Prezidentimiziň belleýşi ýaly, bu ýeri dünýäniň in gadymy dini bolan zorastrizmiň-otparazlygyň dörän ýeridir we dünýäde ilkinji ekerançylygyň merkezi hökmünde äleme aýandyr...

Ine, bu we beýlekiler barada zyýaratçylarymyz, paýhasdan doly janly kitap hasaplanýan ýaşulularymyz ýaşlaryň arasynda bolup, olar bilen söhbetdeşlik ederler, Altyn asyryň altyn neslinde Watana, il-ýurduna, Prezidentine bolan söýgini, buýsanjy artdyrar. Goja taryhyň sahypasyna altyn harplar bilen ýazyljak bu çäre nesilleriň arasyndaky jebisligi has-da berkider.

Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň ýaşululara goýýan hormatyndan öwrenere, sapak edinere zat kän, onuň aňyrsynda düýpli durmuş ýatyr. Milli Liderimiz şeýle diýýär: «Men welaýatlarda, etraplarda iş saparynda bolanymda ýaşulular bilen duşuşýan pursatlarymda olara salam berip, saglyk-amanlyk soraşanymda ajaýyp duýgulary başdan geçirýärim, olaryň parasatlylygyny, giň göwrümliligini, keramat-keremli ýürek ýylysyny duýýaryn. Çünki, ýaşulular köp zady bilýär, durmuşyň ajysyny-süýjüsini, ýagşysyny-ýamanyny görüp, her zada anyk baha kesýär, olaryň sözi dür, kelamy pähimdir».

Hawa, ula hormat goýmak halkymyzyň gadymy ýörelgesi bolup, ol häzirki Beýik Galkynyş eýýamynda has-da rowaçlanýar. Sebäbi, maşgala däbine eýerýän, atalaryň arzuwyny amala aşyryan Agtyk — çuňňur hormatlanylýan Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow ak sakgally gojalarymyzyň ýol-ýörelgesini görelde mekdebi hasaplaýar, olar toýlarymyzyň hem öýlerimiziň bezegi bolup durýar. Şeýle adamlara bolsa hemişe ak ýollar garaşýandyr. Sözi dür, kelamy pähim ýaşulularymyzyň zyýaraty kabul bolsun!

Noýabr, 2009-njy ýyl.

22. Şa gadamynyň düşen ýeri şatlykdyr ýa-da Döwletlä döwran dolandy

Ertekä çalymdaş bu hakykaty öz gözün bilen görmeseň, onuň janly şaýady bolmasaň, walla, ynanar ýaly däl. Ozalky tozap ýatan ýerde, aňyrsy-bärsi görünmeýän uçsuz-gyraksyz çöllükde etrap merkezi peýda bolupdyr. Özi hem bary-ýogy iki ýylyň içinde. Elbetde, iki ýyl diýilýän möhlet taryh üçin hiç zat däl.

Döwletlä döwran dolandy. Döwletli gurulýar, Döwletli ösüp-örňeýär, özgerýär. Muňa Beýik Galkynyş eýýamynyň gudraty diýip aýtmak bolar. Muňa hormatly Prezidentimiziň Gahrymançylykly gadamynyň netijesi diýmek bolar.

Men metbugatda çap bolan («Türkmenistan» gazetini, 7.10.2009 ýyl) «Baky Bitarap Türkmenistanyň Garaşsyzlygynyň 18 ýyllygynyň baýramy mynasybetli geçiriljek çäreleriň tertibi» bilen tansyp otyryn. Olaryň sany kän, togsana ýetýär.

Elbetde, men ol wagtlar özümiň hem şol çäreleriň käbirine gatnaşmaly boljakdygymy bilemokdym. Emma, şeýle bagt maňa-da garaşýan eken.

Hawa, şol meýilnamada göz önünde tutulýşy ýaly, 21-nji oktyabrda Lebap welaýatynyň Türkmenabat şäherinde ýur-

9-NUJY ORTA MEKTEP

Esenguly – Beýik Galkynyş eýýamynyň etraby

Ruhubelent – türkmeniň gurmak gudratynyň mysaly

Döwletli – bolçulygyň mekany

dumyzda iň kuwwatly pagta egriji fabrigiň açylyş dabarasy boldy. Oňa hormatly Prezidentimiziň hut özüniň gatnaşmagy bu çäräniň at-abraýyny artdyrdy, derejesini beýgeltdi.

Milli Liderimiziň nygtaýşy ýaly, bu fabrigiň ýyllyk kuwwaty 19 müň 400 tonna pagta süýümini işlemäge, netijede, 17 müň 700 tonna nah ýüplük öndürmäge ukyplydyr. Munuň özi 500-den hem gowrak täze iş orunlaryny döreder. Fabrik dünýä derejesine laýyk gelýän enjamlar bilen üpjün edilipdir. Elbetde, bu fabrik hakynda köp gürrüň edip bolardy. Ýöne, bu baradaky söhbetimi sozup oturman, Döwletli dogrusyndaky gürrüňe dolanasym gelýär.

2007-nji ýylyň awgustynda Jeýhunynyň sag kenarynda, Bataş hem-de Ýylgynagyz düzlüklerinde Döwletli etrabyňyň düýbi tutulypdy, oňa ak ýollary arzuwlap ak pata beren hem hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň hut özüdi. Milli Liderimiz täze etrabyň düýbünüň tutulmagyna badalga berip, şeýle diýipdi:

«Indi welaýatyň ekerançylyk meýdanlary köpeler. Bu ýerde maldarçylygy ösdürmek üçinem şertler bar. Adamlara iş ýerleri dörär. Müňlerçe maşgala täze ýerlere göçüp gelip, oturymly bolar. Şu gün biz täze etrabyň merkeziniň düýbünü tutarys.

Meniň ilkinji goýjak şertim — bu ýerde adamlaryň ähli amatlyklary bolan şertlerde ýaşamaklary üçin, ähli häzirki zaman hyzmatlaryndan peýdalanyp bilmekleri üçin häzirden alada etmeli».

Ine, görşümiz ýaly, adam hakyda alada öň hatara çykýar. Munuň özi ýurt Baştutanymyzyň «Döwlet adam üçindir!» diýen esasy ýörelgesiniň, şygarynyň iş ýüzündäki durmuşa geçmesidir.

Belli bolşy ýaly, zähmet adamsyna şert döretseň, onuň almajak galasy, ýetmejek menzili ýok.

Geliň, ýekeje bir mysala ýüzleneliň. Döwletli etraby geçen — 2008-nji ýylda guş gursak ak bugdaýyň 12 müň tonna golaýyny Watan harmanyna tabşyran bolsa, onda onuň şu ýylky hasyl harmany iki esse artdy.

Welaýatyň dürli künjeginden bu ýere göçüp gelýänleriň sany barha we barha köpeliýär. Olaryň arasynda ýaşlaryň bolmagy has-da buýsançlydyr.

Bu ýerdäki özgerişleri, ösüşleri göz önüne getirmek üçin hormatly Prezidentimiziň gatnaşmagynda şol günki açylan täze desgalary diňe bir sanap geçmegiň özi hem ýeterlik bol-
sa gerek:

Döwletli etrabyňyň häkimliginiň göreninde gözüni do-
kundyryýan ajaýyp binasy.

200 orunlyk Medeniýet merkezi. Bu ýerde zähmet adamlarynyň gyzykly dynç almak we köpçülikleýin çäreleri geçirmegi üçin ähli şertler döredilipdir.

Bagtyýar çagalaryň 90-sy üçin niýetlenip gurlan çagalar bagy.

320 okuwçy orunlyk täze mekdebiň jaýy. Täze mekdep ähli taraplary boýunça halkara ölçeglerine laýyk gelyär. Bu ýerde okuwlary multimedia tehnologiýalary esasynda alnyp barlar. Umuman, täze mekdep okatmagyň beýleki döwrebap serişdeleri bilen üpjün edilen. Şeýle hem mekdebiň kaşaň sport zalynyň bolmagy okuwçylaryň sporta bolan höwesini artdyrar.

Täze şäherçede häzirki zaman lukmançylyk edaralary — 30 näsagy kabul etmäge niýetlenen Saglyk öýi we 50 orunlyk etrap hassahanasy ulanylmaga tabşyryldy. Bu ýerdäki kabinetleriň her biri häzirki zaman enjamlary bilen üpjün edilen.

Bu ýerde eýýäm iki gatly kottež görnüşli ýaşaýyş jaýlarynyň 20-den gowragy gurlupdyr.

Yeri gelende aýtsak, etrap merkezinde gazgeçirijileriň ulgamynyň, energiýa ulgamlarynyň gurluşygy tamamlanypdyr. Diýmek, zähmet adamlarynyň ýaşaýyşy üçin ähli şertler döredilipdir.

Şäherçede aragatnaşyk kärhanasynyň administratiw-tehniki binasynyň gurlup gutarmagy bolsa, indiden beýläk Döwletli etrabyňyň ýaşaýjylaryna telefon aragatnaşyklarynyň we Bütindünýä Internet ulgamynyň döwrebap hyzmatlaryndan peýdalanmaga mümkinçilik döredýär.

Hawa, şeýdip, sanasaň sanap oturmaly. Tarp ýerde, iki ýyl mundan öň hem tozap ýatan çöllükde dörän bu şäherçäni synladygyňça synlasyň gelyär. Gyralaryna bag oturdyran oklaw ýaly göni köçeler, gijäni gündizlige öwürýän elektrik yşyklary keýpiňi göterýär.

Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň aýdan ajaýyp sözleri hakydama gelýär.

«Biz Lebap welaýatynda oba adamlarynyň durmuşyny özgertmek işine hut şu etrapdan başlarys. Täze etrabyň açylmagy ýurt üçinem, welaýat üçinem ähmiýetli waka».

Milli Liderimiz münň kerem mamla. Hak söz. Munuň özi gahrymançylykly iş. Şeýle bir hakykaty meniň aýratyn nygtasym gelýär. Ýurt Baştutanymyzyň her bir aýdýan sözi hiç wagt işden aýra çykanok. Biziň hemmämiz onuň janly şaýatlary bolup ýörüs.

Ýaňy iki ýyly arka atan Döwletli etrabynda bolup geçýän bu özgerişlerdir ösüşler Beýik Galkynyş eýýamynyň döredýän gudratydyr. Hormatly Prezidentimiziň parasatly pähiminden kemal tapan gudratdyr.

Döwletlide çay başynda otyrkak ak sakgal gojanyň aýdan bir sözi ýüregime jünk boldy.

— Amyderýanyň sag kenaryndaky çöllükleri özleşdirmek baradaky gürrüň geçen asyryň 80-nji ýyllarynda hem bolupdy. Yöne, ol boş gürrüň bolup galdy, iş bilen berkidilmedi, döwlet tarapyndan kör köpük goýberilmedi. Bu ýerde ýaşaýyş-durmuş jaýlaryny gurmak barada asla pikir hem edilmändi. Adamlary gatnadyp möwsümleýin iş alyp barmak hiç hili netije bermedi. Gaýtam, ekin meýdanlary ot-çöpe basdyryldy, ene toprak zaýalandy. Ýeri harlasaň, ol seni horlaýar.

Hormatly Prezidentimiz juda öňden görüji adam. Ol ýurt başyna geleninden «Döwlet adam üçindir!» diýip, öz aýdan parasatly pähimlerini anyk iş bilen berkitdi. Şeýle aladaçyl döwlet Baştutanyň barka alynmajak gala ýokdur. Beýik Taňrym onuň ömrüni uzak etsin!

Bu ýagşy dilegler diňe bir gojanyň däl-de, eýsem tutuş halkymyzyň ýürek küýsegi. Köpüň dilegi bolsa köl bolýandyr.

Çöl içinde dörän bu şäherçäni synlap durşuma milli Liderimiziň «Beýik Galkynyş eýýamynyň her ýyly, her aýy, her hepdesi, her günü ýeňişlere, üstünliklere beslenýär» diýip, aýdan parasatly sözlerini ýatlap, onuň hakykatdygyna göz ýetirýärim, ýurt Baştutanymyzy alkyslaýaryn.

Döwletlide edilen döwletli gürrüňler soňra aýdym-saz merkezinde dowam etdi. Garaşsyzlygymyzyň şanly 18 ýyllygy mynasybetli guralan baýramçylyk konsertinde sungat ussatlarynyň eden çykyşlary bu ýere ýygnananlarda uly joşgun, hyjuw döretdi. Artistleriň çykyşlaryny diňläp oturan hormatly Prezidentimiziň nurana ýüzündäki şatlygyň çençaky ýokdy. Ol edermen halkyna, halk bolsa öz milli Liderine guwanýar, buýsanýar. Şeýle jebislikden dörän Döwletli etrabyna döwran dolandy.

Ýoluň ak bolsun, Döwletli!

Umuman, hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň atalyk aladasy netijesinde beýik Galkynyşy başdan geçirýän Garaşsyz, baky Bitarap Diýarymyzyň şäherdir şäherçeleri, oba-kentleri öz keşbini özgerdýär, ösýär, örňeýär.

Hawa, Esengulydan başlanan Şa gadamy Diýarymyzyň dürli künjeklerine şatlyk paýlaýar.

Noýabr, 2009-njy ýyl.

SÖZSOŇY

ýa-da jemleýji jümleler

Bu dabaraly pursat diňe bir yzgantlylary ýa-da gadymy Gökdepäniň ilatyny däl-de, eýsem, tutuş türkmen halkyny ganatlandyrdy, buýsandyrdy.

Hawa, goja taryha Oguzkent ady bilen giren gum etegindäki Yzgant obasynda ol gün toýlar uludan tutuldy. Bu dabara gatnaşan adamlaryň ýüzündäki şatlyk alamatlaryny duýmak üçin olaryň ýanynda bolmak hökman däl, olary teleýaýlym arkaly synlamak hem ýeterlikdi.

Bu ýerde Bilimler we talyp ýaşlar gününe gabatlanyp gadymy köşki-eýwanlara gaýra dur diýýän orta mekdebiň hem-de çagalar bagynyň täze binasy ulanylmaga berildi. Üç gatly 400 orunlyk 27-nji orta mekdebe şu obada ýaşan hem-de özüniň bütin manyly ömrüni magaryfa, ýaş nesli terbiýelemäge bagyşlan, beýik adamkärçiligiň ýokary nusgasyny görkezen, öz işiniň ussady, edermen esger, Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň atasy Berdimuhamet Annaýewiň ady dakylady.

Munuň özi mugallymdan başlap mekdebiň direktoryna çenli zähmet ýoluny geçen we ýokary döwlet sylagyna – “Hormat nyşany” ordenine mynasyp bolan Berdimuhamet Annaýewiň ýurdumyzyň bilim ulgamynyň ösmegine önjeýli goşan goşandynyň ykrarnamasydyr.

*Hormatly Prezidentimiziň kakasy
Mäliguly Berdimuhamedow*

Täze mekdebiň açylyş dabarasyna milletiň Lideriniň kakasy Mälikguly Berdimuhamedowyň gatnaşmagy bolsa, oba adamlarynda aýratyn buýsanç duýgusyny döretdi.

Ýeri geleninde Mälikguly aganyň özi barada hem kelim agyz aýdylsa ýagşy. Mälikguly Berdimuhamedowyň durmuş ýoly mugallymçylykdan başlanýar, aslynda, onuň öz aýdyşy ýaly, ol pedagoglar maşgalasyndan. Onuň iki ýokary biliminiň bolmagy ähli işläň ýerlerinde oňa ýokary hünär ussatlygy bilen zähmet çekmäge mümkinçilik döredýär.

Ol ýokary çinli ofiserlik derejesine ýeten adam. Harby işgär, taryhçy, bilimi boýunça pedagog hormatly dynç alşagidenden soň hem özüniň işeň zähmetini Mugallymlary kämilleşdiriş institutynda we ýurdumyzyň beýleki bilim edaralarynda dowam edýär.

Hawa, täze mekdebiň açylyş dabarasyna gatnaşyp, ýaşyl lentany kesen hormatly Prezidentimiziň kakasy Mälikguly Berdimuhamedow bu ýere ýygananlara gutlag sözleri bilen ýüzlenip, bu şanly wakanyň özünde uçursyz şatlyk duýgusyny döredendigini aýtdy we şeýle mümkinçilik üçin obadaşlaryna özüniň hoşallygyny bildirdi. Mälikguly aga şeýle hem öz çykyşynda ýurdumyzyň bilim ulgamyndaky galkynyşlar barada, ýetilen sepgitler dogrusynda gyzykly gürrüňler berdi. Mälikguly agany diňläň her bir adam onuň söz ussatlygyna, akyl-paýhasyna haýran galdy.

Ýagşy adamyň ady ýerde ýatmaýar. Berdimuhamet Annaýewiň adyny uly buýsanç bilen göterýän bu mekdebiň täze binasynda ýaş nesle döwrebap terbiýe bermek üçin ähli amatlyklar döredilipdir. Mälikguly aga oba ýaşululary bilen mekdebiň göreniňde gözüňi dokundyrýan täze binasya aýlanyp görüp, ýurdumyzda ýaş nesil üçin edilýän atalyk aladanyň has aňyrdandygyna göz ýetirdiler.

Şu ýerde şeýle bir aýratynlyga okyjynyň ünsüni çekesim gelýär. Berdimuhamedowlaryň maşgalasynda ulynysylamak, oňa hormat goýmak ata-baba öňden gelýän asylly däpleriň biridir. Görşümüz ýaly, Mälikguly aga hem obanyň ýaşululary bilen kakasynyň ady dakylan täze mekdebe aýlanyp, olar bilen ýürekdeş söhbet etdi, pikir alyşdy.

Hormatly Prezidentimiziň özi hem welaýatlarda iş sapary bilen bolanynda hemme zatda öňürti ýaşulular bilen görüşýär, saglyk-amanlyk edýär, hal-ahwal soraşýar. Elbetde, munuň özi döwletlilikden nyşan. Aslynda, ata-babalarymyz aýtmýşlaýyn, ulusyny sylan beg bolýandyr.

Giň we ýagty otaglar, ähli döwrebap, häzirki zaman enjamlar bilen üpjün edilen informatika, himiýa, fizika kabinetleri okuwçylaryň ygtyýaryna berildi. Bu mekdepede aýdym-saz we heýkeltaraşlyk dersleri üçin hem ýörite otaglar bar. Çagalaryň saglygyny berkitmek üçin ähli amatly şertler döredilipdir.

Okalga zaly bolan ajaýyp kitaphana okuwçylaryň hyzmatynda bolup, ol çagalaryň kitap bilen dostlaşmagyna ýakyndan ýardam eder.

Ülkäni öwreniş muzeyiniň mekdebiň iň bir gelim-gidimli ýerleriniň birine öwrüljekdigi jedelsiz hakykatdyr. Ol ýerde ýerleşdirilen dürli eksponatlar bu gadymy ülkäniň taryhy bilen baglanyşyklydyr.

Bu obanyň körpeleri şol gün belent mertebeli Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowdan 160 orunlyk ikigatly çagalar bagyny hem sowgat aldylar.

Şeýle hem Yzgant obasynyň ilaty bu dabaraly günde atalaryň arzuwuny amala aşyrýan Agtygyň — hormatly Prezidentimiziň adyndan gowşurylan awtoulaglary çäksiz söýgi bilen kabul etdiler.

Türkmenistanyň Prezidentiniň obalaryň, şäherçeleriň, etrapdaky şäherleriň we etrap merkezleriň ilatynyň durmuş-ýaşayyş şertlerini özgertmek boýunça 2020-nji ýyla çenli döwür üçin Milli maksatnamasynyň çäklerinde ýurdumyz boýunça 161,5 müň orunlyk 328 mekdebiň, 428 sany çagalar bagynyň ulanylmaga beriljekdigi bagtyýar türkmen halkynda uly buýsanç duýgusyny döredýär. Munuň özi geljekde Diýarymyzyň ähli mekdepleriniň we çagalar baglarynyň täze binalar bilen üpjün ediljekdigini aňladýar.

Şu ýylyň 1-nji sentýabrynda belleniip geçilen Bilimler we talyp ýaşlar güni, megerem, türkmeniň taryhyna altyn harplar bilen ýazylsa gerek. Hut şol gününň özünde ýokary okuw mekdepleriniň hem täze binalarynyň ençemesi ulanylmaga berildi.

Hawa, şeýle ajaýyp baýramçylyk gününde paýtagtymyzda Türkmen döwlet ulag we aragatnaşyk institutynyň täze binasynyň açylyş dabarasy boldy. Bu binanyň açylyş dabarasyna hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň hut özi gatnaşdy we ak pata berdi. Yurt Baştutanymyz ol ýerde çuň manyly çykyş edip, simwoliki lentany kesenden soň, okuw korpuslaryny, ýörite tejribenalary synlady. Institutyň professorlaryna, mugallymlaryna netijeli işlemegi, talyplara bolsa berilýän bilimleri üstünlikli özleşdirmegi arzuw etdi.

Täze okuw ýylynyň ön ýanynda hormatly Prezidentimiziň ak patasyny alan okuw jaýlarynyň ýene-de biri Türkmenistanyň goşun generaly S.A. Nyýazow adyndaky Polisiýa akademiýasynyň täze binasydyr. Şeýle hem şol gün Beýik Saparmyrat Türkmenbaşy adyndaky Harby akademiýanyň binalar toplumynyň ikinji nobatdakysynyň açylyş dabarasy boldy.

Ýurdumyzda ulanyşa berilýän bilim edaralarynyň ählisiniň häzirki zaman kompýuterler, enjamlar, multimedia tehnologiýalary bilen üpjün edilýändigini we ol binalaryň hemmesiniň hem internet ulgamyna birikdirilýändigini bellemek gerek.

Belent mertebeli Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň öz sözleri bilen aýtsak, “Türkmen döwleti bilim, ylym ulgamyny ösdürmek üçin mundan beýläk-de serişde gaýgyrmaz. Ylymly, bilimli nesil kemala getirmek halkyň geljekki bagtyýar, mynasyp durmuşynyň kepillidir”.

2009-njy ýylyň 15-nji awgusty ýurdumyzyň bilim, ylym ulgamynyň işgärleriniň hakydasynda ebedilik galar. Çünki şol gün hormatly Prezidentimiz “Bilim hakynda” hem-de “Ylym işgärleriniň hukuk ýagdaýy hakynda” Türkmenistanyň Kanunlaryna gol çekdi.

Şeýle möhüm Kanunlaryň kabul edilmegi Beýik Galkynyş zamanasynyň talaby bolup, ol tutuş jemgyýetiň ösmegi, özgermegi üçin iň zerur zatlaryň biri bolup durýar. Bilimsiz ösüş ýok, ol ähli özgerişleriň altyn açarydyr. Milli Liderimiziň

“Bilimsiz öý — otsuz ojak ýalydyr” diýip, aýdan parasatly pähimi şolbada dilden-dile geçip, halk nakyllyna öwrüldi.

Mähriban Prezidentimiziň turuwbaşdan ylym, bilim ulgamyna aýratyn ähmiýet bermeginde hiç hili tötänlik ýok, onuň aňyrsynda durmuş hakykaty ýatyr. Asmandan inýän ýagys-ýagmyryň, suwuň zemini janlandyryşy ýaly, ylym, bilim hem adam kalbyny baýlaşdyrýan, tutuş jemgyýeti galkyndyrýan gudratly güýçdür.

“Eşretli hem bagtyýar durmuşyň gözbaşy ylmyň we bilimiň kämilleşmegi bilen aýrylmaz baglydyr... Biziň köp ugurly ykdysady we jemgyýetçilik-syýasy özgertmelerimiziň üstünlikli amala aşyrylmagy, halkymyzyň hal-ýagdaýynyň düýpli gowulanmagy köp babatda bilim we ylym pudaklarynda amala aşyrylan özgertmelerimiziň çuňlugyna, onuň netijeliligine baglydyr” diýip, Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedow “Ylym we bilim täze Galkynyş eýýamynda” atly halkara sergisine hem-de “Täze Galkynyş eýýamynyň ylmy we bilimi dünýäniň ylym-bilim ulgamynda” atly halkara ylmy maslahatyna gatnaşyjylara iberen Gutlagynda nygtaýar.

Diýmek, Diýarymyzyň Beýik Galkynyş eýýamynda ýeten sepgitleri, ýurdumyzyň dünýäniň ösen döwletleriniň hataryna goşulmagy gönüden-göni ylym-bilim ulgamynyň kämilleşmegi bilen baglanyşyklydyr.

Bu gün Beýik Galkynyşyň nurana baýdagy döwrüň depesinde parlaýar. Hormatly Prezidentimiziň taýsyz tagallasy bilen durmuşyň ähli babatyndaky gazanylan ösüşlerdir özgerişler dünýä jemgyýetçiliginiň ünsüni Türkmenistana gönükdirýär.

Ata arzuwyny amala aşyrylan Agtygyň – hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň nygtaýşy ýaly, “Beýik Galkynyş eýýamynyň her ýyly, her aýy, her hepdesi, her günü ýeňişlere, üstünliklere beslenýär.”

Bedew bady bilen okgynly öňe barýan Diýarymyza üstünlik hemişe hemra bolsun!

MAZMUNY

Hormatly okyjy!	6
1. Peder kesbi	9
2. Ruhý baýlyk – baş baýlyk.....	24
3. “Kitap okan gullar manydan dokdur”	36
4. Goý, parlasyn, parahatlyk Baýdagy!.....	48
5. Ol iň soňky deminde-de.....	59
6. Hekaýat hakykata öwrülýär.....	66
7. Türkmen aga, telpegiňi göge zyň!	83
8. Bedewiň asly behiştiden.....	96
9. Adam sylamagy Berdimuhamet mugallymdan öwreneliň!	109
10. Milli medeniýetimiziň medetkäri	118
11. “Awazanyň” owazasy dag aşýar	135
12. Edebi gatnaşyklar ebedi gatnaşyklara öwrülýär.....	148
13. Aý dogsa Älem görýär	157
14. Gökdepäniň taryhy – türkmeniň taryhy	171
15. Garagum çölünde suw tolkun atdy	180
16. “Saglygyň gadyryn bilgil...”	193
17. Sungat, sen niçik gudrat?!.....	207
18. Ýoluň ak bolsun, awtoralli!.....	217
19. Doganlyk-dostlugyň datly miwesi.....	225
20. Sport — saglygyň serweri ýa-da bu ýeňiş Mälikguly mugallymyň ýeňşi.....	234
21. Zyýaratyňyz kabul bolsun, adamlar!.....	250
22. Şa gadamynyň düşen ýeri şatlykdyr ýa-da Döwletlä döwran dolandy	259
SÖZSONY ýa-da jemleýji jümleler	273

Täçmämmet Jürdekow

ATA ARZUWYNY AMALA AŞYRYÝAN AGTYK

Jogapkär redaktor W. Hramow

Redaktorlar	<i>S. Jumurow, B. Orazdurdyýewa, Ş. Myratgulyýewa, N. Halymowa, J. Amanowa</i>
Teh.redaktory	<i>O. Nurýagdyýewa</i>
Suratçy	<i>B. Şyhlyýew</i>
Kompýuter bezegi	<i>M. Papanow</i>

Ýygnamaga berildi 20.08.2009. Çap etmäge rugsat edildi 08.12.2009.

A-42552. Ölçeği 70x108¹/₁₆. Ofset çap ediliş usuly.

Şertli çap listi 24,5. Şertli reňkli ottiski 99,41.

Hasap neşir listi 14,33. Çap listi 17,625. Sany 15 000. Sargyt № 2034.

Türkmen döwlet neşirýat gullugy.
744004, Aşgabat, 1995-nji köçe, 20.

Türkmen döwlet neşirýat gullugynyň Metbugat merkezi.
744004, Aşgabat, 1995-nji köçe, 20.